

SELMA LAGERLÖF
KRISZTUS-LEGENDÁK

SVÉD EREDETIBŐL
LEFFLER BÉLA

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA, BUDAPEST

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-183-6 (online)
MEK-17251

TARTALOM

A SZENT ÉJSZAKA.

A CSÁSZÁR LÁTOMÁSA.

A BÖLCSEK KÚTJA.

A BETLEHEMI GYERMEKEK.

MENEKÜLÉS EGYIPTOMBA.

NÁZÁRET BEN.

A TEMPLOMBAN.

SZENT VERONIKA KENDŐJE.

A VÖRÖSBEGY.

MI URUNK ÉS SZENT PÉTER.

A GYERTYALÁNG.

A SZENT ÉJSZAKA.

Mikor ötéves voltam, nagy bánat ért. Nem is hiszem, hogy volt azóta nagyobb bánatom.

Úgy történt, hogy meghalt a nagyanyám. Azelőtt mindennap ott üldögélt a sarokdiványon és mesélt nekünk.

Úgy emlékszem, mintha nagyanya mindig csak ott ült volna és mindig csak mesélt volna, reggeltől estig, mi gyermekek pedig körülötte ültünk és úgy hallgattuk. De szép napok voltak ezek! Egy gyermeknek sem volt olyan jó dolga, mint nekünk.

Már nem nagyon emlékszem, milyen is volt a nagyanyám. Arra azért visszaemlékszem, hogy szép, hófehér haja volt és mindig előre hajolva ment és hogy többnyire üldögélt és harisnyát kötögetett.

Arra is emlékszem még, hogy amint elmondott egy mesét, akkor a fejemre tette a kezét és így szólt:

- És ez mind-mind igaz, akár csak, hogy én most téged látlak és te látsz engem.

Arra is emlékszem, hogy olykor énekelni is szokott, de ezt nem mindennap tette. Az egyik ilyen ének a lovagról meg a habléányról szólt és ez volt minden vers refrénje: «A tenger felett zúg, zúg a hideg szél.»

Azután emlékszem még arra a gyermekimádságra, meg egy zsoltárversre, amire ő tanított meg.

A mesékre, melyeket elmondott, csak nagyon homályosan, alig hogy vissza tudok emlékezni. Egyetlen egyre azonban olyan világosan emlékszem, hogy most is el tudnám mesélni. Jézus születéséről szólt ez a mese.

Ennyi az egész, ami nagyanyámra emlékeztet, persze azon a nagy szomorúságon kívül; bizony erre emlékszem a legjobban, hogy már nincsen köztünk.

Oly világosan emlékszem vissza arra a reggelre, midőn a sarokdivány üresen állott és sehogyszem tudtam megérteni, hogy mikor is lesz vége ennek a napnak. Bizony erre jól emlékszem és ezt sohasem fogom elfelejteni.

Arra is emlékszem, hogy minket gyermekeket bevezettek hozzá, hogy megcsókoljuk a halott kezét. És mi úgy féltünk, de valaki azt mondta, hogy most utóljára van alkalmunk megköszönni nagyanyának azt a sok örömet, amivel minket megajándékozott.

És visszaemlékszem arra is, hogyan vitték ki az udvarról azokat a meséket és dalokat, hosszú fekete koporsóban és hogy azok nem tértek soha többé vissza.

Úgy éreztem, hogy valami kiszakadt az életemből. Mintha egy szép elvarázsolt világ kapuja zárult volna be előttem, ahova ezelőtt szabadon járhattam ki és be. Most már nem volt senki sem, aki ki tudta volna nyitni előttem ezt az ajtót.

Azután emlékszem, hogy lassanként megtanultunk mi is játszani bábokkal és játékokkal, mint a többi gyermekek és ekkor talán úgy látszott, hogy nem is hiányzik többé a nagyanya vagy talán meg is feledkeztünk róla.

De még ma, negyven év múlva is, mikor itt ülök és a Krisztusról szóló legendákat gyűjtögetem össze, melyeket keleten hallottam, felujul előttem az a kis mese Jézus születéséről, melyet a nagyanyám szokott elmesélni. És így kedvem támad, hogy még egyszer elmondjam, hogy ez is bele kerüljön a gyűjteményembe.

*

Karácsony napja volt, valamennyien a templomba mentek, csak nagyanyó és én maradtunk odahaza. Azt hiszem, az egész házban egyedül voltunk. Mi azért nem mehettünk a többiekkel, mert egyikünk nagyon fiatal volt, a másikunk pedig már nagyon öreg. És mi mindketten olyan szomorúak voltunk, hogy nem mehettünk el a hajnali misére és nem gyönyörködhettünk a sok-sok égő gyertyában.

Amint így egyedül üldögéltünk, elkezdett nagyanya mesélni.

- Volt egyszer egy ember - mondta, - aki kiment a sötét éjszakába, hogy tüzet kölcsönözzön. Házról-házra járt és mindenhová bekopogtatott. - Jó emberek segítsetek rajtam! - mondta. - A feleségemnek gyermeke született és tüzet akarok gyujtani, hogy felmelegítsem őt meg a kisdedet.

De késő éjszaka volt és mindenki mélyen aludt. Senki sem válaszolt.

Az ember tehát csak ment, mendegélt. Végre észrevette, hogy nagy messze valami tűz világol. Abban az irányban vándorolt tovább és meglátta, hogy a tűz kint a szabadban lobog. Fehér juhnyáj pihent és aludt a tűz körül és egy öreg pásztor üldögélt ottan és őrizte a nyáját.

Mikor az ember, aki tüzet keresett, odaért a juhokhoz, meglátta, hogy három hatalmas komondor fekszik a pásztor lábánál. Mind a három fölébredt, mikor arrafelé tartott, kitátották széles szájukat, mintha ugatni akarnának, de egy hang sem hallatszott. Az ember látta, hogy a szőrük fölborzolódott a hátukon, látta, hogy éles foguk fehéren villogott a tűzfényben és hogy nekirohannak. Érezte, hogy az egyik a lába felé harap, a másik meg a keze felé, a harmadik pedig a torka felé. De mintha a foguk, amikkel harapni szerettek volna, nem engedelmeskedett volna és így az embert semmi baj nem érte.

Most az ember tovább akart menni, hogy megkapja, amire szüksége van. De a juhok olyan sűrűn feküdtek egymás hegyin-hátán, hogy nem tudott előre jutni. Ekkor egyszerűen fellépett az állatok hátára és úgy ment a tűz felé. És egy állat sem ébredt fel, de még csak meg sem mozdult.

Idáig jutott el nagyanya a mesélésben, anélkül, hogy megzavartam volna, most azonban igazán félbe kellett szakítanom. - Miért nem mozdultak meg a juhok, nagyanyám? - kérdeztem. - Azt majd meghallod nemsokára, - mondta nagyanya és tovább folytatta a történetet.

- Mikor a férfi már közel ért a tűzhöz, a pásztor feltekintett. Öreg, haragos ember volt, barátságatlan és kemény mindenkivel szemben. Mikor meglátta, hogy az idegen feléje közeledik, felkapta hosszú hegyes botját, mely mindig a kezében volt, mikor a nyáját őrizte és az idegen felé hajította. A bot sívítva röpült a vándor felé, de mielőtt eltalálta volna, elkanyarodott tőle és bűgva sívított el mellette, ki a mezőre.

Mikor nagyanya idáig jutott, ismét félbeszakítottam. - Nagyanyám, miért nem akarta a bot eltalálni azt az embert? - Nagyanya azonban nem is törődött a kérdéssel, hanem tovább folytatta az elbeszélését.

- Most odalépett az ember a pásztorhoz és így szólt hozzá: Jó ember, segíts rajtam és adj kölcsön egy kis paraszt! A feleségemnek gyermeke született és tüzet kell raknom, hogy felmelegítsem őt meg a kisdedet.

A pásztor a legszívesebben nemet mondott volna, de azután a kutyákra gondolt, melyek nem harapták meg az idegent, meg a juhokra, melyek nem ugrottak föl és végül a botjára, mely nem akarta eltalálni, bizony megfélemedett és nem merte megtagadni tőle, amit kért.

- Végy csak, amennyi kell! - mondta az idegennek.

A tűz már éppen kialvóban volt. Nem volt ott már sem darabfa, sem gally, csak nagy halom zsarátnok, az idegennek pedig nem volt sem tűzlapátja, sem serpenyője, amiben a parazsat elvihette volna.

A pásztor jól látta ezt és azért újból biztatta: - Végy csak amennyi tetszik! - és már előre örült annak, hogy az idegen úgy sem fog tudni tüzet vinni magával.

Az ember azonban lehajolt és pusztá kezével néhány parazsat kapart elő a hamuból és azt a köpenyébe takargatta. És a parázs sem a kezét nem égette meg, mikor hozzányult, sem a köpenyét, amiben úgy vitte, mintha csak dió vagy alma lett volna.

Erre már harmadszor szakítottam félbe a mesét. - Nagyanyó, miért nem akarta a parázs megégetni annak az embernek a kezét?

- Mindjárt meghallod, - mondta nagyanya és tovább folytatta a történetet.

- Midőn a pásztor, aki gonosz és haragos ember volt, mindezt látta, akkor nagyon elcsodálkozott: - Micsoda éjszaka lehet ez, hogy a kutyák nem harapnak, a juhok nem félnek, a botom nem talál és a tűz nem éget? Visszahívta az idegent és ezt kérdezte tőle: - Minő éjszaka ez? És hogy van az, hogy mindenképpen olyan kegyesek hozzád?

Erre az idegen így felelt: - Én nem mondhatom meg Néked, ha magad nem látod! - És azzal tovább sietett, hogy minél előbb tüzet rakhasson és felmelegítse a feleségét és a kisdedet.

A pásztor azonban úgy gondolta, hogy nem téveszti el a szem elől ezt az embert, míg meg nem tudja, hogy mit is jelentsenek mindezek. Fölszedelőzködött tehát és utána ment, míg el nem jutott oda, ahol az lakott.

Ekkor látta a pásztor, hogy az idegennek még csak kunyhója sincsen, hanem csak egy szikla-barlangban feküdt a felesége és a gyermeke és ott semmi más nem volt a hideg sivár kőfalaknál.

A pásztor úgy gondolta, hogy a szegény ártatlan csecsemő halálra fázik a barlangban és bár keményszívű ember volt, mégis ellágyult és segíteni akart a gyermeknek. Leoldozta hát válláról a hátizsákját és elővett belőle egy puha, fehér báránnyóbort, odaadta az idegennek és azt mondta, hogy takarja be vele az alvó kisdedet.

De alig hogy megmutatta, hogy ő is tud jószívű lenni, a szemei egyszerre fölnyíltak és olyant látott, amit eddig nem láthatott és olyant hallott, amit eddig nem hallhatott.

Látta, hogy ezüstszárnyú kis angyalkák állanak sűrűn körülötte és mindegyikének hárfája van a kezében és mindegyik hangosan énekelt, hogy ma született nekünk a Megváltó, aki a világot feloldja bűneiből.

Most aztán megértette, hogy miért volt ma éjszaka minden olyan vidám és hogy miért nem akart rosszat tenni senki sem.

De nemcsak a pásztor körül voltak angyalok, hanem angyalokat látott, ahová csak tekintett. Ott ültek bent a barlangban, ott ültek kint a hegyen és ott lebegtek fent az égből. Csapatostól jöttek és mentek, de mindannyiszor megálltak és megnézték egy pillanatra a kisdedet.

Oly nagy öröm, vigasság, ének és zene volt a sötét éjszakában, aminőt ő eddig soha sem látott. Úgy megörült, hogy felnyíltak szemei, térdre borult és úgy adott hálát az Istennek.

Midőn idáig jutott el nagyanya, felsóhajtott és így szólt: - És amit ez a pásztor látott, azt mi is megláthatjuk, mert az angyalok minden karácsony éjjel fent lebegnek az égből, csak észre kell vennünk őket.

Majd kezét a fejemre téve, így szólt nagyanyám: - Emlékezz erre vissza, mert ez igaz, mint ahogy én látlak téged és te látsz engem. És nem a gyertyáktól, nem a lámpáktól függ, nem a holdvilágtól, avagy a napfénytől függ, hanem az a legfontosabb, hogy olyan szemünk legyen, amely meglátja az Úr dicsőségét!

A CSÁSZÁR LÁTOMÁSA.

Abban az időben történt, midőn Augustus volt a császár Rómában és Heródes a király Jeruzsálemben.

Történt pedig ekkor, hogy nagy, áhítatos csendű éjszaka borult a földre. Ez a legsötétebb éjszaka volt, melyet valaha megértek az emberek, kiknek úgy tűnt fel ez a koromsötétség, mintha az egész földet valami nagy pincyszerű boltozat kupolája födné. Lehetetlen volt megkülönböztetni a szárazföldet a víztől s még a legismertebb úton is alig lehetett eligazodni. Ennek megvolt az oka, mert egyetlenegy fénysugár se jutott le a földre az égből.

Ezen a sötétséges éjszakán mély csönd és némaság uralkodott. A folyók csobogó folyása megszűnt, szellő se mozdult... még csak a nyárfa levele se rezzent meg. A tenger partján járóknak is észre kellett venniök, hogy a víz felszíne csendesen pihen s a hullámok sem ütődnek a parthoz; ha az ember a pusztában járt, még a futóhomok suhogó zizzenését sem érezte lábai alatt; minden megdermedt és mozdulatlaná lett ezen az éjszakán: a fű sem nőtt, a harmat sem hullott, sőt még a virágok sem illatoztak!!

Ezen az éjszakán a vadállatok nem üvöltöttek, a kigyók nem haraptak, az ebek nem ugattak... és ami még ennél is szebb volt, a *leketlenek* sem akarták megzavarni gonosz tettükkel ezen éjszaka szentségét; a tolvaj nem tudta felnyitni a zárat... a gyilkos kéz nem ontott embervért. Éppen ezen az éjszakán Rómában egy kis csapat vonult le a császár palotájából és a fórumon keresztül a Capitolium felé ment. Ugyanis néhány nappal ezelőtt azt kérdezte meg a szenátus a császártól: «Vajjon nem volna-e kifogása az ellen, ha Rómának ezen a szent hegyén templomot emelnének az Ő tiszteletére?» Augustus császár nem adta meg erre azonnal az engedélyt: nem tudta ugyanis, hogy az istenek illőnek találják-e, hogy az Ő számára is egy templom emelkedjék s azt felelte, hogy majd valamelyik éjszaka megkérdezi efelől a saját védőszentjét. Ezért ment éppen most néhány hívétől kísérvé, hogy a tervezett áldozatot bemutassa.

Augustust, mivel már öreg volt s a capitoliumi lépcsők hosszú sora is elfárasztotta volna, hordszéken vitték fel, kezében tartotta a kalitkát, melyben az áldozatra szánt galambok voltak elzárva. Sem pap, sem katona, sem szenátor nem kísérte, csupán néhány meghitt barátja volt vele. Fáklyavivők mentek lefelől a mély sötétségben utat csinálni, utánok jöttek a rabszolgák, hozva a háromlábú oltárt, szent késeket, szent tüzet és az áldozathoz szükséges többi kellékeket.

Útközben a császár nyájas vidámsággal beszélgetett híveivel és ezért nem is vette észre az éjszaka csodálatos csendjét, némaságát!

Csak midőn a Capitoliumra fölértek és arra a térre léptek rá, ahová az új templomot szánták, jöttek annak tudatára, hogy valami csodálatosnak kellett történnie. Fenn a szikla csúcsán valami csodálatos *jelenést* láttak. Eleinte azt hitték, hogy az, amit látnak, egy elszáradt öreg olajfatorzs; majd arra a gondolatra jöttek rá, hogy a Jupiter templomának egyik ősrégi szobra vándorol előttök a sziklán, végül jöttek rá mégis, hogy az alak nem más, mint az öreg Sibylla jósnő.

Olyan öreg, olyan megviselt, olyan szokatlanul nagy volt, amelyet még sohasem láttak. Valósággal rémületet keltő, ijesztő alak volt az öreg nő. Ha a császár nem lett volna velük, mindnyájan haza menekültek volna félelmükben. «*Ez az* - suttogták egymásnak - aki talán több évet számlál, mint ahány fövényszem van a tengerparton. De vajjon miért is jött ki barlangjából éppen ezen az éjszakán? Mit akarhat tudtára adni a császárnak és a birodalomnak ő, éppen ő, aki különben jóslatait mindig falevéltre szokta felírni, mert tudja, hogy a szél oda és

ahhoz viszi el jósszavait, akinek szánta azokat?» Annyira meg voltak illetődve, hogy bizonyára a földre borulnak homlokukkal, ha Sibylla csak egy mozdulatával is int feljűk. Azonban ő oly némán űlt helyén, mintha élet se lenne benne. Ott űlt meghajolva a szikla szélén, egyik kezét szeme fölė tartva, bűmũlt ki a messze éjszakába. Ott űlt s úgy képzelte el magát, mintha hegyen-völgyön át a messze távolba vándorolna. Ő is csodát látott ezen a csodás éjszakán...

Ekkor vette észre a császár és egész kísérete is, hogy milyen szokatlan mélységes sötét van. És minő csend! Minő némaság! Még csak a Tiberis tompán morajló folyását sem lehetett hallani. A levegő meg fojtó volt, izzadság verődött ki homlokukon, míg kezeik merevek és erőtlenek lettek. Azt gondolták, hogy valami nagyszerűen borzasztó fog történni...

De az igazi okot egyik se sejtette közülök s tétovázva mondták a császárnak, hogy *ez előjel: «az egész természet visszafojtja léleketét és úgy üdvözli az új Istent.»*

Biztatták Augusztust, hogy siessen áldozatával és azt mondogatták, hogy az öreg Sibylla is valószínűleg azért hagyta el barlangját, hogy az Ő védőszentjét üdvözölje megjelenésekor.

A valóság pedig az, hogy az agg Sibylla egy elragadó szépségű látomásban gyönyörködött és nem is sejtette, hogy a császár a Capitoliumra érkezett; az ő szelleme egy messze eső ország térein járt-kelt; úgy érezte, mintha egy nagy sivatagban vándorolt volna, a sötétségben minduntalan megbotlott, a lábai előtt álló akadályok okát apró zombékoknak gondolta. Lehajolt, hogy megtapintsa azokat... hát ime nem zombékok, hanem bárányok voltak!... Így vándorolt Sibylla képzeletében egy nagy juhnyáj között.

Egyszerre csak megpillantotta a pusztá közepén égő pásztortűzet s affelé igyekezett. A juhászok ott fekűdtek és mélyen aludtak a tűz körül; ott heverték kampós botjaik is, melyekkel a nyáját védelmezik ragadozó vadállatok ellen. De nini! Vajjon azok az apró, pislogó szemű, tömött farkú állatok, melyek halkán odalopódnak a tűzhöz, nem-e farkasok, sakálok-e? S a juhászok közül még sem dobja feljűk a botját egyik sem; a kutyák alusznak, a juhok nem nyugtalankodnak s menekűlnek a ragadozók közeléből, a vadállatok pedig egészen nyugodtan heverésznek le a férfiak mellé...

Ezt mind látta, átélte Sibylla, de mit sem látott abból, ami mellette, körülötte történt. Nem tudta, hogy elkészűlt az oltár, hogy meggyűjtották annak szent tűzét s az áldozati fűst szállott fölfelė... hogy a császár kinyitá a kalitka ajtaját s kivette belőle az egyik galambot, hogy azt feláldozza; de keze oly erőtelen lett, hogy nem bírta megtartani a szelíd madarat, s egy erős szárnycsapással szabad lett a galamb és elszállott az éj sötétjébe.

Amint ez megtörtént, az *udvar* emberei dűhösen pillantottak Sibylla felė, mert azt hitték, hogy ő okozta ezt a szerencsétlenséget. Pedig tudhatták volna, hogy Sibylla mostan a pásztortűznél áll éppen s egy halk énekre figyel, mely felhangzott a néma éjben. Hosszasan hallgatta, hallgatta, mígnem észre vette, hogy az nem is a földről, hanem a mennyboltozatról jön alá. Főlnézett tehát az égre, hol fényesen ragyogó alakokat látott kibontakozni a sötétből. A fényességet egy kis sereg angyal alkotá, mely nyájasan énekelve közeledett s körskörűl rőpködté a pusztát. Mialatt Sibylla az angyalok énekére figyelt, a császár újabb áldozathoz készűlt, megmosta kezeit, gondosan letisztogatta az oltárt s elővette a második galambot; de bármennyire erőlködött, hogy azt erősen megtartsa, mégis az könnyedén csűszott ki kezeiből és sebesen rőpűlve szállt fel az átláthatatlan éjszakába.

Megijedt a császár. Térdre borult a pusztá oltár előtt s úgy imádkozott a védőszentjéhez, kérve őt, hogy adjon neki erőt annak a nagy szerencsétlenségnek kikerűléséhez, amelyet ez az éjszaka hirdet.

Mindebből azonban semmit se hallott és látott Sibylla, ő csupán teljes szívével az angyalsereg dalát hallgatta, mely folyton erősödött, végre oly hangossá vált, hogy fölébreszté az alvó pásztorokat, akik felkönyököltek és meglátták a ragyogó ezüst szárnyú angyalokat, akik hosszú csapatban szállottak a sötétségben, mint a költöző madarak. Egyiknek lant vagy hegedű volt a kezében, másoknak citera és hárfa és olyan vidáman, gyermekies ártatlan gondatlansággal hangzott az énekük, mint a pacsirta dala. A pásztorok ezt hallva, fölkerekedtek s mintegy elbűvölten futottak a hegyi város felé, ahol laktak, hogy elbeszéljék a csodát... Keskeny, kanyargós ösvényen haladtak, az öreg jósnő pedig követte őket. Egyszerre nagy fényesség támadt a hegyen. Egy nagy ragyogó csillag gyulladt föl az égbolton s a város tornyai úgy tűndököltek a csillag fényében, mintha ezüsből lennének. A röpködő angyalsereg diadalkiáltással sietett oda s a pásztorok is hosszú ugrásokkal rövidítették meg útjukat. Amint beérkeztek a városba, úgy látták, hogy az angyalok serege a város kapujához közelfekvő istálló felett gyülekezik. Rozzant külsejű, szalmafedelű, puszta kövekből épült falakból álló szegényes épület volt az egész. Fölötte állott a ragyogó csillag; mindig több meg több angyal gyülekezett oda. Némelyek leültek a szalmatetőre, mások a hegyre vivő meredek ösvényre telepedtek le, vagy röpködve lebegtek a ház felett. Messze a magasban világos lett az égbolt a ragyogó angyalszárnyaktól.

Ugyanabban a pillanatban, midőn kigyult a csillag a hegyi városka felett, fölébredt az egész természet, mit a Capitoliumon lévők is azonnal észrevettek. Kellemes, édes szellő járta át az eget, jóleső illatok szálltak mindenfelé, a fák suttoztak, a megállt Tiberis megkezdte morajló folyását; a csillagok felragyogtak és a hold ismét ott állott az égen és bevilágította az egész mindenséget. A felhőből megjött a két galamb is s a magasból lerepülve, rászállott a császár vállára. Amint ez történt, Augustus császár büszkén kelt föl a földről, barátai és rabszolgái pedig nyomban térdre borultak előtte és kiáltották: «Salve Caesar! A védőszentéd íme megnyilatkozott; Te vagy az az Isten, akinek templomot emelünk a Capitolium hegyén».

A hódolat, mellyel a boldog emberek a császárt üdvözölték, oly hangos volt, hogy az öreg Sibylla is fölébredt látomásából és meghallotta azt! Fölkelt ülőhelyéből a szikla szélén s a férfiak közé lépett. Olyan volt, mintha egy sötét felhő emelkedett volna ki a mélységből és a hegy csúcsához közelednék. Rémületes volt vénségében. Ápolatlan haja fürtös csomóban csüngött le fejről, tagjai görbék voltak, mint a fának kérge, sötét bőr takarta testét teli ráncokkal.

Egyenesen a császár felé sietett, az egyik kezével megragadta karját, a másikkal pedig a távol keletre mutatott. «Láss!» parancsolá; a császárnak felnyiltak szemei és látott. A láthatár föltárult szemei előtt és messze keletre belátott. És vajjon mit látott? Látott egy szegényes istállót barna falak között s annak kinyílt ajtajában térdeplő pásztorokat; benn az istállóban látott egy fiatal anyát térdelni kicsiny csecsemője előtt, aki ott feküdt a zizegő szalmán!

Ekkor Sibylla nagy, csontos ujjával odamutatott a szegény gyermek felé: «Ave Caesar», szólt, gúnyosan kacagva, «ott van az Isten, akinek templomot építenek majd a Capitolium hegyén!»

Augustus, mint egy örültől, visszarettent tőle! Sibyllát azonban megszállotta a hatalmas jóslási ihlet, homályos szemei fölragyogtak, teste kiegyenesedett, kezei az ég felé kitérve, oly tiszta, erős hangon kiáltott, hogy talán az egész világ meghallotta szavát. Kimondá a jósigét, melyet mintha a csillagokból olvasott volna ki:

«Itt e hegyen a Világmegváltó temploma áll majd, Antikrisztus vagy Igaz! Élni fog ő örökké!»

E jóslat elmondása után Sibylla otthagya a megrémült férfiakat, lassan ment lefelé a hegyről és eltűnt.

Augusztus pedig másnap szigorúan megtiltotta a népnek, hogy az ő számára templomot emeljenek a Capitoliumon. Ennek helyébe ő maga építtetett egy szentélyt az «Úrnak, a született istengyermeknek» és elnevezte azt az «Ég oltárának», «Ara coeli».

A BÖLCSEK KÚTJA.

A régi Judeában beesett szemmel, keserű arccal vándorolt a Szárazság a sovány bogáncskórók között a sárga fűvön.

Nyár volt. A nap hevesen tűzött le az árnyéktalan hegyhátakra, a legkisebb szellő sűrű, mészporos felhőket kavart fel a szürkés-fehér földről, a nyájak a völgyekbe húzódtak, a kiszáradt patakokhoz.

A Szárazság csak ment, ment tovább és felszikkasztotta a tartalék vizeket. Elment egészen Salamon tavaihoz és sóhajtva látta, hogy még mennyi víz van a sziklamedencékben. Azután lement Betlehembe, a híres Dávid-kútjához és még ott is talált vizet. Azután vontatott léptekkel indult neki a nagy országútnak, mely Betlehemtől Jeruzsálembe vezetett.

Mikor a fele útjához ért, meglátta a Bölcsek kútját, mely közvetlen az út szélén feküdt és észrevette, hogy az már majdnem kiszáradt. A Szárazság odaült a kút kávjára, mely egy hatalmas kivájt kőből állott és lenézett a kútba. A fényes víztükör, mely máskor a kút nyílásáig ért, most egészen mélyre süllyedt és az iszap, meg a sár a fenéken egészen zavarossá és tisztátalanná tették.

Midőn a kút meglátta a Szárazság barnára égett arcát saját homályos tükreben, a félelemtől borzongani kezdett.

- Kíváncsi vagyok, mikor is lesz már véged - mondta a Szárazság. - Aligha akadsz rá ott lent a mélyben valami érre, mely új életet adhatna Néked. És esőről, hála az Istennek, szó sem lehet három-négy hónapon belül.

- Légy csak nyugodt - sóhajtotta a kút. - Már rajtam semmi sem segít. Ha csak egy új forrás nem fakad magából a paradicsomból.

- Úgy hát nem hagylak el addig, míg véged nem lesz - mondta a Szárazság. Jól látta, hogy az öreg kút már a végét járja és most azt az örömet akarta megszerezni önmagának, hogy meglássa, hogyan szikkad ki cseppről-cseppre.

Kényelmesen elhelyezkedett a kút szélén és úgy örült, mikor hallotta a mélységből a kút gyakori sóhajtozását. Abban is gyönyörködött, mikor a szomjas vándorok elhaladva a kút mellett, vedreiket lebocsátották és néhány csepp izsappal kevert vizet merítettek annak mélyéből.

Így ment ez egész nap és mikor az éj leszállt, a Szárazság ismét lenézett a kútba. Még mindig fénylett lent egy kis víz. Itt maradok az egész éjszakán át, - kiáltott le. - Csak siess! Ha ismét világos lesz, hogy megint letekinthetek hozzád, biztos, hogy akkorára már véged lesz.

A Szárazság összehúzta magát a kút tetején, míg a forró éj, mely még borzasztóbb és kegyetlenebb volt, mint a nappal, ránehezedett egész Judeára. A kutyák és sakálók megszakítás nélkül üvöltöttek, a szomjas tehének és öszvérek panaszosan felelgettek meleg istállóikból. Midőn a szél néha felkerekedett, nem hozott semmi hűsülést, hanem forró és fojtó volt, mint valami alvó szörnyeteg lihegő lélekzete.

A csillagok azonban szokatlan fényvel ragyogtak és a kezdődő újhold kellemes zöldessárga fényt vetett a szürke halmokra. És ebben a fényben a Szárazság nagy karavánt vett észre, amint a dombon át haladt, a Bölcsek-kútja felé közeledve.

A Szárazság végig nézte a hosszú menetet és előre örült annak a nagy szomjúságnak, mely most a kúthoz érkezik és amely egy csöpp vizet sem fog már benne találni. Annyi állat és vezető jött, hogy azok még akkor is ki tudták volna meríteni a kutat, ha az egészen teli lett

volna. Egyszerre csak úgy tetszett, mintha valami különös kísértetszerű volna ezzel az egész karavánnal, mely felvonult az éjszakában. Először a tevék tűntek fel a dombtetőn: mintha csak az égből jöttek volna. Nagyobbaknak is látszottak a közönséges tevéknél és könnyedén vitték a rájuk rakott hatalmas terheket.

De mégis, nem gondolhatott mást, minthogy azok igaziak, hiszen olyan világosan látta. Még azt is észrevette, hogy a három első állat dromedár volt, szürke, fényes szőrűek és gazdagon voltak megnyergelve, rojtos szőnyegekkel beborítva, melyeken szép, előkelő utasok ültek.

A karaván megállott a kútnál, a dromedárok leheveredtek a földre és az utasok leszállhattak púpjaikról. A teherhordó tevék állva maradtak és amint így összetorlódtak, úgy látszott, mintha valóságos bozótot alkotnának hosszú nyakukkal és púpjaikkal, valamint a csodálatosan felrakott podgyászokkal.

A három utas azonnal a Szárazság elé lépett és a mellükön keresztbe font karokkal üdvözölték. Látta, hogy fehér öltönyt viselnek és hatalmas turbánt, melynek mindegyikébe egy ragyogó csillag volt betűzve, mely úgy fénylett, mintha egyenesen az égről szedték volna le.

- Mi messzi földről érkeztünk - mondta az idegenek egyike - és arra kérünk, mondanád meg nekünk, vajon igazán ez-e a Bölcsék kútja?

- Ezt ma még így hívják - felelte a Szárazság - de holnap nem lesz itt már semmiféle kút. Ma éjjel ki fog száradni.

- Megértem, miután Téged itt látlak - mondta az idegen. - De vajjon ez nem szintén egyike-e azoknak a szent kutaknak, melyek sohasem apadnak el? De hát honnét kapta a nevét?

- Tudom, hogy szent - mondta a Szárazság - de mit használ az? A három bölcs a paradicsomban van.

A három utas most egymásra nézett.

- Ismered Te ennek a régi kútnak a történetét? - kérdezték.

- Én minden kútnak és forrásnak, minden pataknak és érnek ismerem a történetét - mondta a Szárazság nem kis büszkeséggel.

- Légy szíves és meséld el nekünk! - kérték az idegenek. És letelepedtek a minden növekedés ősi ellensége köré és hallgatták.

A Szárazság krákolgott egyet és felmászott a kút tetejére és onnan, mint valami szószékről, megkezdte az elbeszélését.

Gabes városkában, Mediában, mely a sivatag szélén fekszik és így nekem különösen kedves tartózkodási helyem, élt sok-sok évvel ezelőtt három ember, kik messzi földön híresek voltak bölcseségükről. De azok nagyon szegények voltak, ami csodálatos volt, mert Gabesben a bölcseséget megbecsülték és jól megfizették. De hát ezzel a három emberrel nem is lehetett másképp, mert az egyik már nagyon öreg volt, a másik meg bélpoklos volt, a harmadik pedig fekete, vastagjú néger volt. Az emberek úgy vélték, hogy az egyik nagyon is öreg már, hogy valami bölcseségre tudná őket tanítani, a másodikat pedig azért kerülték el, nehogy megfertőztessék magokat, a harmadikra pedig azért nem akartak hallgatni, mert úgy tudták, hogy eddig még nem igen jött valami bölcsesség Etiopiából.

A három bölcs tehát közösen viselte el a balsorsot. Nappal ugyanegy templomkapu előtt koldultak, éjjel pedig egy fődél alatt háltak. Így legalább alkalmuk volt, megrövidíteni az időt azzal, hogy egymásnak mesélték el, milyen csodálatos dolgokat vettek észre az embereknél és az állatoknál.

Egy éjszaka, amint egymás mellett aludtak egy kertben, hol kábító vörös mákvirág volt beültetve, a legidősebb felébredt és alig nézett körül, midőn felkeltette a másik kettőt is.

- Áldott legyen a mi szegénységünk, mely arra kényszerít, hogy a szabadban aludjunk! - szólt a másik kettőhöz. - Ébredjetek fel és emeljétek fel szemeiteket az ég felé!

- Na - mondta a Szárazság kissé szelídebb hangon - ez olyan éjszaka volt, melyet senki, aki látta, nem fog soha elfelejteni. A levegő oly tiszta volt, hogy az ég, mely legtöbbször szilárd boltozatnak látszik, mély és áttetsző volt, tele szántva hullámokkal, mint a tenger. A fény végig siklott rajta és a csillagok különböző távolságra látszottak, némelyek a fényhullámokon, némelyek pedig azokon kívül.

De fent a magasságos égben a három ember valami sötétséget látott. És ez a sötétség úgy futott át a mindenségen, mint valami labda és mind közelebb és közelebb jött s amint közeledett, egyszerre fényleni kezdett, fénylett, mint a rózsza - hogy az Úristen hervassza el valamennyit! - mely a bimbóból kibontakozik. Mind nagyobb lett és a sötét burok lassanként szétpattant és a fény négy fényes levélben bontakozott ki. Végre midőn oly közel jutott, mint a legközelebbi csillag, megállott. Ekkor a sötét burok összezsugorodott és levelenkint kibontakozott a ragyogó rózsaszínű fényesség, míg végre úgy fénylett, mint a csillagok csillaga.

Midőn a szegény emberek ezt látták, a bölcsességük megmondta nekik, hogy ebben az órában született a földön az a hatalmas király, akinek hatalma nagyobb lesz, mint egykor Cyrusé avagy Nagy Sándoré volt. És ezt mondták egymásnak: Hadd menjünk az újszülött anyjához és apjához és mondjuk el nekik, hogy mit láttunk! Talán megjutalmaz minket egy erszény arannyal vagy egy drágaköves karkötővel.

Előszedték tehát hosszú vándorbotjukat és útnak indultak. Átmentek a városon, ki a kapun, de itt tanácstalanul álltak meg egy pillanatra, mert ott terült el előttük a nagy száraz, gyönyörűsége sivatag, melyet az emberek annyira gyűlölnék. Ekkor azonban meglátták, hogy az új csillag fénynyalábot vetett a sivatag homokjára és megvígasztalva vándoroltak tovább, amerre a csillag mutatta az utat.

Egész éjjel mendegéltek a fehér homokban és az egész úton a fiatal fejedelemről beszéltek, aki aranybölcsőben pihen és drágakövekkel játszadozik. Az éjszaka óráit azzal rövidítették meg, hogy elmondogatták, hogyan is fognak az apja, a király elé lépni és az anyja, a királynő elé, hogy fogják majd elmondani, hogy az ég nagyobb dicsőséget, hatalmat, szépséget és szerencsét jövendől az ő fiuknak, mint egykor Salamoné volt.

Dicsekedtek, hogy az Úr őket szemelte ki, hogy meglássák a csillagot. Azt mondták, hogy az újszülött szülei alig jutalmazhatja meg őket kevesebbel, mint húsz font arannyal, de talán még többet is fognak kapni, hogy soha többé nem kell a szegénységgel küzöldniök.

- Én, mint az oroszán, lesben álltam a pusztában - mondta a Szárazság - és rá akartam vetni magam ezekre a vándorokra a szomjúság gyötrelmével, de elmenekültek előlem. A csillag egész éjjel mutatta nekik az utat és mikor reggel lett és a többi csillagok elhalványultak, ez makacsul tovább ragyogott a sivatag felett és elvezette őket egy oázishoz, hol forrásra és gyümölcsfára akadtak. Itt kipihenték magukat egész nap és mikor csak a csillag fénye rávilágított a sivatag homokjára, indultak ismét útnak.

Emberi szempontból gyönyörű vándorút volt - mondta a Szárazság. - A csillag úgy vezette őket, hogy sohasem kellett nekik éhezni vagy szomjúhozni. Elvezette őket a szúrós bogáncsok mellett, kikerültette velük a mély futóhomokot és sem a napfény, sem a vihar nem érte őket. A három bölcs mindig mondogatta is egymásnak: Az Úr őriz minket és az ő áldása kíséri utunkat. Mi az ő hírnökei vagyunk.

De végül mégis csak a hatalmamba kerültek - folytatta a Szárazság. - A csillag vezette vándorok szíve olyan sivataggá változott át, mint amilyenén át vándoroltak. Megtelt az terméketlen büszkeséggel és romboló kapzsisággal.

- Mi az Úr hírnökei vagyunk - mondogatta a három bölcs - és az újszülött király apja még akkor sem jutalmazhat meg minket nagyon, ha egy egész arannyal terhelt karavánt ajándékoz nekünk.

Végre a csillag elvezette őket a híres Jordán folyóig és fel Judea dombjai közé. Egy éjszaka megállott a kis Betlehem városa felett, mely ott terült el ragyogóan egy hegyoldalban, zöld olajfák között.

A három bölcs palota, torony, meg várfalak után nézelődött, melyek egy királyi városhoz tartoznak, de ilyesmit nem láttak seholsem. És ami még rosszabb volt, a csillag fénye nem is a városba vezette őket, hanem megállott egy barlang felett az útszélen. Itt rávetődött szelíd fénye a barlang nyílására és megmutatta a három vándornak azt az újszülött gyermeket, mely az édes anyja ölében aludt.

Bár a három bölcs jól látta, hogy a csillag fénye mint egy korona, öleli át a gyermek fejét, mégis megálltak a barlang előtt. Nem mentek be, hogy megjósolják a kisdednek eljövendő dicsőségét és királyi birodalmát. Elfordultak, anélkül, hogy elárulnák jelenlétüket, elmene-kültek a gyermektől és felmentek a hegyre.

- Hát koldusokhoz jöttünk mi, éppen olyan szegényekhez és alacsonyokhoz, mint mi magunk? - mondták. - Hát azért vezérelt minket ide az Úr, hogy gúnyt űzzön velünk és hogy dicsőséget hirdessünk egy juhász fiának? Ez a gyermek sohasem viszi többre, minthogy nyáját fog őrizni a hegyek között.

A Szárazság itt szünetet tartott és mintegy megerősítésül, a hallgatói felé intett. Nincs igazam? - akarta mondani. - Van valami, ami szárazabb a sivatag homokjánál, de az emberi szívnél nincsen terméketlenebb.

- A három bölcs nem messzire jutott, midőn észrevették, hogy eltévelyegtek és nem követték a csillagot - folytatta a Szárazság. - Feltekintettek tehát, hogy megtalálják a csillagot és vele a helyes utat. De a csillag, mely Keletről ide vezette őket, eltűnt az égről.

A három vándor hirtelen megrázkódott és arcukra mély fájdalom kifejezése ült.

- Az ami most történt - folytatta a beszélő - emberi szempontból talán örvendetes dolog. Annyi bizonyos, midőn a három bölcs nem látta többé a csillagot, egyszerre tudatára ébredtek, hogy vétkeztek az Úr ellen. És ugyanaz történt velük - folytatta a Szárazság megborzongva - mint a földdel, midőn eljön az őszi eső. Reszkettek a félelemtől, mint a villámtól és a mennydörgéstől, lelkük meglágyult és az alázatosság úgy nőtt ki benne, mint a földből a zöld fű.

Három nap és három éjjel vándoroltak az országban, hogy megtalálják azt a gyermeket, akit imádniuk kell. A csillag azonban nem mutatkozott és mindjobban eltévelyegtek és rettentő nagy bánat és gyötrelem szállta meg őket. A harmadik éjjel eljutottak ide, ehhez a kúthoz, hogy szomjukat eloltsák. És ekkor az Úr megbocsátotta vétkeiket, úgy hogy, amint lehajoltak a víz fölé, meglátták a mélyben annak a csillagnak a tükörképét, mely őket Keletről ide vezérelte.

Akkor rögtön észrevették az égen is és az ismét elvezette őket Betlehembe a barlanghoz, hol térdre borulva a kisded előtt, így szóltak: Aranykelyheket hozunk neked, telve illatos fűszerrel és drága myrhával. Te lészel a leghatalmasabb király, aki valaha uralkodott ezen a földön annak teremtésétől kezdve, egészen az utolsó ítéletig. Ekkor a gyermek rátette a kezét a fejükre és íme, mikor felemelkedtek, akkor nagyobb ajándékot nyertek, mint amit egy király

adhatott volna. Ime, az öreg koldus megfiatalodott, a bélpoklos egészséges lett és a fekete szép fehér emberré lett. És azt mesélik, hogy olyan pompások voltak, hogy mikor hazamentek, mindegyikükből király lett egy-egy birodalomban.

A Szárazság befejezte elbeszélését és a három idegen megdicsérte. Nagyon szépen beszéltél - mondották.

- Csak azt csodálom - mondta az egyik - hogy a három bölcs nem segít ezen a kúton, mely a csillagot megmutatta nékik. Hát elfelejthetnek ilyen jótéteményt?

- Bizony, ilyen kútnak örökké kellene léteznie - mondta a másik idegen - és emlékeztetnie az embereket, hogy azt a szerencsét, amit elveszítettek a büszkeség magaslatán, feltalálhatják az alázatosság mélyén.

- Hát az eltávozottak rosszabbak az élőknél? - mondá a harmadik. - Vajjon a háladatosság kihalt azokból, akik a mennyben élnek?

Amint ezeket elmondták, a Szárazság éles sikoltással felugrott. Most már megismerte az idegeneket, most már tudta, hogy kik ezek az utasok. És futva, mint egy őrült, elmenekült, nehogy látnia kelljen, amint a három bölcs előhívta a szolgáit és azok a kúthoz vezették a tevéket, melyek vizes zsákokkal voltak megterhelve és tele töltötték a szegény kiszáradó kutat azzal a vízzel, amit a mennyországból hoztak magukkal.

A BETLEHEMI GYERMEKEK.

Betlehem városának kapuja előtt egy római légionárius állott őrt. Páncélja és sisakja volt, oldalán pedig rövid kard, a kezében meg hosszú lándzsát tartott. Egész nap szinte mozdulatlanul állott, az ember azt hihette, hogy igazán vasból van. A városiak ki-be járkáltak a kapun, a koldusok leheveredtek a kapuboltozat árnyékában, a gyümölcsárosok, meg a borkereskedők lerakták kosaraikat és edényeiket a földre a katona körül, de az még annyi fáradságot sem vett magának, hogy a fejével feléjük fordult volna.

Nem sok néznivaló van rajtuk, ilyesfélét gondolhatott magában. Mit törődöm én veletek, akik dolgoztok, kereskedtek és olajkorsókat, meg bortömlőket cipeltek? Egy hadsereget szeretnék látni, mely csatasorba áll és az ellenség ellen indul! Harci küzdelmet szeretnék látni, mikor egy lovascsapat rátámad egy sereg gyalogosra! Bár csak látnám a vitézeket, amint ostromlétrákon kúsznak fel az ostromlott város falaira! Semmi más nem gyönyörködtetheti a szememet, csak a háború! Úgy vágyódom, hogy ismét lássam a római sasokat ragyogni a levegőben! Úgy vágyódom az érctrombiták harsogása után, a fegyverek ragyogása, a vér piros bugyogása után.

A városkapu előtt nagy mező terült el, melyen liliomok virultak. A katona mindennap arra nézett, de egy pillanatra sem gondolt arra, hogy megcsodálja a virágok szépségét. Néha ugyan észrevette, hogy az arramenők megállnak és gyönyörködnek a liliomokban és csodálkozott, hogy ilyen haszontalanság miatt meg tudják szakítani vándorlásukat. Ezek az emberek igazán nem tudják, hogy mi a szép - gondolta magában.

És amint így gondolkozott, már nem látta maga előtt a viruló rétet, sem az olajfahegyeket Betlehem körül, hanem odaálmodta magát a napsütéses Libya barna sivatagjára. Egész légió katonát látott, amint menetelt hosszú egyenes sorban a sárga nyomvesztő homokban. Sehol nem volt menekvés az égető napsugarak elől, sehol egy üdítő forrás, sehol nem látszott a sivatag vége, sem a vándorlás célja. Látta a katonákat, amint az éhségtől és szomjúságtól kifáradva, bizonytalan léptekkel vándoroltak előre. Látta, amint egyik a másika után összerogyva, a földre hullott az égető nap szúrásától. De azért a csapat csak tovább menetelt habozás nélkül előre, anélkül, hogy csak gondolatban is megszegte volna a vezér parancsát és vissza akart volna fordulni.

- Látjátok, ez a szép! - gondolta a katona. - Látjátok, hogy mi méltó egy vitéz szempillantására!

Míg a katona nap-nap mellett az őrhelyén állott, elég ideje lett volna, hogy megnézegeesse azokat a szép gyermekeket, akik körülötte játszadoztak. De hát a gyermekekkel is úgy volt, mint a virágokkal. Nem értette, hogy érdemes őket megnézni. Hát ez ugyan micsoda mulatság? - gondolta, mikor látta, hogy az emberek mosolyogva nézegetik a gyermekek játszadozását. - Különös, hogy ezek ilyen semmisségben is gyönyörűségüket lelik.

Egy napon, mikor a katona, mint rendesen, az őrhelyén állott a városkapu előtt, észrevett egy kis fiút, aki lehetett vagy három éves, amint kijött a rétre játszani. Szegény gyermek volt, mert báránybőrruhája volt és egészen egyedül játszott. Amint a katona ott állt, figyelni kezdte a jövevényt, anélkül, hogy maga is észrevette volna. Legelsőben is azt vette észre, hogy a kicsike olyan könnyen ugrált a réten, mintha csak repült volna a fűszálak felett. Midőn tovább figyelte a játékot, még jobban elcsodálkozott. A kardomra - kiáltott fel végül - ez a gyermek nem úgy játszik, mint a többi! Mi lehet, amivel szórakozik?

A gyermek csak néhány lépésnyire játszott a katonától, úgy hogy minden mozdulatát megfigyelhette. Látta, amint kinyújtotta a kezét, hogy elfogjon egy méhet, mely az egyik virág szélére ült és annyira meg volt rakva himporral, hogy alig tudott a szárnyával mozogni. Nagy

csodálkozással látta, hogy a méh megengedte, hogy megfogják, nem is próbált elmenekülni és a fullánkját sem használta. Midőn a kis fiú biztosan tartotta a méhet az ujjai között, odaszaladt a város falában levő részhez, hol a méhek laktak és ott letette. És alighogy ily módon segített az egyik méhen, sietett a másikhoz. A katona látta, hogy egész nap csak méheket fogdosott és vitte őket a fészekükhöz.

- Ez a gyerkőc bizony bolondabb valamennyinél, akit csak eddig láttam - gondolta magában a katona. - Hogy is juthat az eszébe, hogy ezeken a méheken segítsen, akik nélküle is tudnak boldogulni és ráadásul még meg is szurkálhatják a fullánkjakkal? Milyen ember lesz ebből, ha majd megnő?

A kis fiú pedig naponta kijött a mezőre játszani és a katona csak nem győzött csodálkozni a játékán. Mégis csak különös - gondolta - három teljes éven át álltam őrt itt a kapunál és még senki sem volt, aki úgy le tudta volna foglalni a gondolataimat, mint ez a kis gyermek.

De azért a katona nem tudott örülni ennek a gyermeknek. Ellenkezőleg, kénytelen volt egy öreg zsidó-jós rettenetes jövődőlésére gondolni. Ez ugyanis megjósolta, hogy valamikor béke fogja megszállni az egész földet. Ezer évig nem lesz semmi vérontás, nem lesz háború, hanem az emberek úgy fogják egymást szeretni, mint a testvérek. Mikor a katona arra gondolt, hogy ilyen borzasztó dolog is valóságra válhatik, borzadály futott végig a testén és keményen megragadta a lándzsáját, mintha támasztékot keresett volna.

És ime most, midőn a katona ennek a kis gyermeknek a játszadozását nézegette, mindig gyakrabban kellett az ezeréves béke birodalmára gondolnia. Természetesen attól nem kellett tartania, hogy ez már el is érkezett, de mégis nem szerette, hogy ilyen borzasztó dologra kell gondolnia.

Egy napon, mikor a kis fiú ott játszadozott a virágok között a szép mezőn, hirtelen záporoső kerekedett a fellegekből. Midőn látta, hogy milyen nehéz, nagy esőcseppek csapdossák a gyöngye liliomokat, nagyon nyugtalan lett szép barátai miatt. Oda sietett a legnagyobb és legszebb virághoz és lehajtotta a szárát, úgy hogy az esőcseppek csak a kehely alsó oldalát érték. És alig hogy ezt megcsinálta, odaszaladt egy másik virágszálhoz és annak is lehajtotta a szárát, hogy a virágkehely a föld felé hajlott. És így csinált a harmadikkal, meg a negyedikkel, míg a mező valamennyi liliomát megvédte a zápor elől.

A katona csak mosolygott magában, midőn látta a fiúcska szorgoskodását. Attól tartok, hogy a liliomok nem fogják ezt neki megköszönni - mondta magában. - Persze, valamennyinek a szárát eltörte. Hiszen ezeket a virágokat csak nem lehet így lehajtani.

Amint a zápor elállt, a katona látta, hogy a kis fiú odaszalad a liliomokhoz és egyenkint fel-egyenesíti azokat. És nagy csodálkozására a gyermek a merev szárat minden nehézség nélkül ki tudta egyenesíteni. Úgy látszott, egyetlen egy sem tört el vagy sérült meg. Virágtól viráig szaladt és nemsokára valamennyi megmentett liliom teljes fényben pompázott a réten.

Midőn a katona ezt látta, hirtelen harag szállta meg. Lám, micsoda egy gyermek ez! - gondolta. - Szinte hihetetlen, hogy ilyen örültséget csinál. Minő ember lesz ebből, ha még azt sem tűri, hogy egy liliom elpusztuljon? Mit fog ez csinálni, ha majd háborúba kell mennie? Míhez kezd majd, ha azt parancsolják meg neki, hogy gyujtson fel egy házat tele asszonnyal és gyermekkel vagy hogy fúrjon meg egy hajót, mely teljes legénységgel úszik a vizen?

Ismét kénytelen volt a régi jóslatra gondolni és félni kezdett, hogy ez az idő talán közeledőben van. Miután ilyen gyermek jött a világra, mint ez - gondolta - úgy talán ez a rettentő idő sem lehet messze. Hiszen most béke van az egész világon és talán a háború napja soha többé nem fog felvirradni. Ezentúl az emberek épp olyanok lesznek, mint ez a gyermek. Félni fognak attól, hogy egymásnak ártsanak, bizony, talán még ahhoz sem lesz szívük, hogy egy virágot

leszakítsanak. Nem fognak ezentúl nagy tetteket elkövetni. Nem fognak ezentúl fényes diadaloikat kivívni és egy dicső triumfator sem fog többé felvonulni a Capitoliumra. Ezután nem lesz szükség bátor férfiakra.

És a katona, aki arra számított, hogy nemsokára új háborút fog megélni, ahol hősi tettek által hatalomra és gazdagságra tehet szert, annyira megharagudott erre a kis hároméves gyermekre, hogy fenyegetve nyujtotta ki utána a lándzsáját, amint legközelebb mellette elszaladt.

Legközelebbi napon azonban a kis gyermek nem a liliomokon és nem a méheken akart segíteni, hanem olyasmihhez fogott, ami a katonának még haszontalanabbnak és háladatlanabbnak látszott.

Nagyon forró nap volt és a napsugarak annyira felhevítették a katona sisakját és páncélját, hogy úgy érezte, mintha tüzes ruha volna rajta. Az arramenők is észrevették, hogy borzasztóan szenvedhet a hőségtől. Szemei vérrel aláfutva álltak ki az arcából, az ajka felcserepedett, de a katona, aki hozzá volt szokva, hogy Afrika sivatagjának rekkenő hőségét is elbírja, úgy gondolta, hogy ez semmi és eszébe sem jutott, hogy őrhelyét megváltoztassa. Sőt ellenkezőleg jól esett neki, hogy megmutathatta az arramenőknek, milyen erős és kitartó, hogy neki nincs szüksége védelmet keresnie a nap ellen.

Amikor így állt és majdnem elevenen megsült, a kis fiú, aki a réten játszózni szokott, egyszerre csak hozzá lépett. Bár jól tudta, hogy a legionárius nem tartozik a barátai közé és más-kor is nagyon vigyázott arra, hogy a lándzsája közelébe ne kerüljön, most azonban egészen közel jött hozzá, egy darabig alaposan ránézett, azután teljes erővel elszaladt az úton. Nemsokára azonban visszajött, mindakét tenyerét összefogta, mint egy kelyhet és ebben néhány csepp vizet hozott.

- Ugyan miért vett magának annyi fáradságot ez a gyermek, hogy elszaladt csak azért, hogy vizet hozzon nekem? - gondolta a katona. - Igazán nincsen ennek esze. Talán bizony egy római legionárius nem tudna megküzdeni egy kis hőséggel? Ugyan minek szaladgál ez a gyerkőc, hogy azokon segítsen, akiknek nincsen szükségük segítségre? Nekem nincs szükségem az ő könyörületességére. Azt kívánom, hogy ő is, meg valamennyi hozzá hasonló pusztulna a föld színéről.

A kis fiú most lassan lépegetve közeledett. Ujjait szorosan összefűzte, nehogy az a kis víz kifolyjon közöttük. Mialatt katonához közeledett, aggódva tekintgetett arra a kis vízre, amit magával hozott és nem látta, hogy a katona összeráncolt homlokkal és elutasító arccal néz rá. Végre megállt a legionárius előtt és megkínálta vízzel.

Mialatt ez történt, a sűrű szőke haja egészen rácsapzódott a homlokára és a szemére. Többször megrázta a fejét, hogy a haját hátra igazítsa és hogy jobban láthasson. Mikor végre sikerült neki és meglátta a katona kemény tekintetét, nem ijedt meg, hanem ott maradt és kedves mosolygással kínálta meg, hogy kóstolja meg a vizet, amit magával hozott. A katonának azonban semmi kedve sem volt, hogy jótéteményt fogadjon el ettől a gyermektől, akit ellenségének tartott. Rá sem nézett kedves kis arcára, hanem mereven, mozdulatlanul állott, mintha nem is értené, mit akar ez a fiúcska.

De a gyermek sehogysem akarta megérteni, hogy az a másik el akarja őt utasítani. Csak tovább mosolygott, lábujjhegyre állott olyan magasra, ahogy csak tudott, hogy a nagynövésű katona könnyebben elérje a vizet.

A legionárius még jobban megsértődött, hogy egy gyermek akar rajta segíteni és megragadta a lándzsáját, hogy elűzze magától.

Most azonban az történt, hogy éppen abban a percben a hőség és a napsütés olyan erővel zudult a katonára, hogy vörös láng csapott fel a szeme előtt és úgy érezte, mintha az agyveleje elolvadna. Attól tartott, hogy a nap megöli, ha nem jut azonnal valami enyhüléshez.

És szinte magánkívül a veszedelemtől, amiben forgott, a földre dobta a lándzsáját, mind a két kezével megragadta a gyermeket, magához emelte és fölszívta azt a vizet, amit a két tenyere között tartogatott.

Alig volt ez több néhány csöppnél, de nem is volt szüksége többre. Amint nyelvével megízlelte a vizet, kellemes hűvösség szállta meg egész testét és nem is érezte, hogy sisak meg páncél égeti és szorítja. A napsugarak elveszítették gyilkos erejüket. Száraz ajka ismét felfrissült és a piros lángnyelvek már nem táncoltak többé a szeme előtt.

Mielőtt még észrevette volna mindazt, már letette a gyermeket a földre, az pedig elszaladt, hogy tovább játszadozzék a réten. Most aztán csodálkozva mondta magában: Micsoda víz volt az, amit ez a gyermek adott nekem? Nagyszerű ital volt. Igazán meg kell hálálnom neki.

De mivel gyűlölte a kis fiút, hamarosan kiverte a fejéből ezt a gondolatot. Eh, hiszen ez csak egy gyermek - gondolta - nem is tudja, hogy miért tesz így vagy úgy. Ez csak játszik, ami éppen az eszébe jut. Ugyan bizony, talán kap köszönetet a liliumoktól vagy éppen a méhektől? Emiatt a gyerkőc miatt ugyan nem kell a fejemet törni. Az nem is tudja, hogy segített rajtam.

Most már még jobban haragudott a gyermekre, mint azelőtt, midőn látta, hogy a Betlehemben állomásozó római katonák parancsnoka jött ki a kapun. Lám - gondolta - minő nagy veszedelembé kerülhettem volna emiatt a gyermek miatt. Ugyan mi lett volna, ha Voltiglius egy pár perccel előbb jön és meglátja, hogy egy gyermeket tartok a karom között.

A parancsnok ezalatt odajött hozzá és megkérdezte, hogy beszélhet-e vele anélkül, hogy valaki hallgatóznék. Valami nagy titkot kell közölnie vele. Elég, ha vagy tíz lépéssel tovább megyünk a kaputól - felelte a katona - úgy nem hallgathat ki senki minket.

- Tudod, - mondta a parancsnok - Heródes király már többször megkísérelte, hogy hatalmába kerítse azt a gyermeket, aki itt nő fel Betlehemben. A jósai és főpapjai azt mondták neki, hogy ez a gyermek fogja majd elfoglalni a trónját és hogy az új király meg fogja valósítani az ezeréves béke birodalmát és dicsőségét. Tudod, Heródes ezért ártalmatlanná akarja tenni ezt a gyermeket.

- Igen értem - mondta a katona nagy buzgalommal, - de hiszen ez a legkönnyebb dolog az egész világon.

- Hát persze hogy ez könnyű dolog - mondta a parancsnok, - hacsak tudná a király, hogy melyik is az a gyermek azok közül, akik itt élnek Betlehemben.

A katona homlokára mély ránc rajzolódott. Kár, hogy a jósok nem tudják ezt megmondani.

- De Heródes most egy csejt eszelt ki, amelynek segítségével ártalmatlanná teheti a békekirályfit - folytatta a parancsnok. - Gazdag jutalmat ígér mindenkinek, aki segítségére lesz.

- Amit Voltiglius parancsol, azt megteszem minden jutalom vagy ajándék nélkül, - felelte a katona.

- Köszönöm, - válaszolta a parancsnok. - Hallgasd hát meg a király tervét! Legifjabb fia születése napját nagy ünnepélyvel akarja megülni, melyre meghívja az összes betlehemi gyermekeket, akik két-három évesek, az anyjukkal együtt. És ezen az ünnepélyen...

Itt félbeszakította önmagát, mikor meglátta a katona arcán a nemtetszés kifejezését.

- Barátom, - folytatta, - ne félj attól, hogy Heródes talán dajkának akar szerződtetni. Hajolj le most és tedd a füledet a számhoz, hogy eláruljam a szándékát.

A parancsnok sokáig suttogott a katona fülébe és mikor már mindent elmondott, így szólt:

- Fölösleges mondanom, hogy a legszigorúbb titoktartás szükséges, különben az egész dolog dugába dől.

- Tudod, Voltiglius, hogy mindenkor megbízhatasz bennem, - felelte a legionárius.

Amint a parancsnok elment és a katona egyedül állott az őrhelyén, a gyermek után nézett. Az még mindig ott játszadozott a virágok között és ismét csodálkozott rajta, hogy az olyan könnyedén és kedvesen szaladgál, mint egy pillangó.

Ekkor a katona hirtelen felkacagott. - Igaz,- mondta magában, - most már nem kell többé bosszankodnom emiatt a gyerek miatt. Őt is meghívja majd Heródes király arra az ünnepélyre.

A katona ott állt őrhelyén egész nap, míg nem leszállt az este és ideje volt, hogy becsukják a kapukat éjszakára.

Midőn ez megtörtént, elindult a szűk és sötét utcákon a nagy tér felé, hol Heródes palotája állott.

A hatalmas palota belsejében egy nagy kikövezett udvar terült el, melyet épületek vettek körül, melyeken egymás felett három nyitott karzat futott végig. A legfelső karzatok egyikét jelölte ki Heródes király a betlehemi gyermekek ünnepélyének helyéül.

Ezt a karzatot, a király parancsára pompás fedett kertté alakították át. A tetőn szőlő futott végig, melyekről érett fürtök csüngtek alá, a falak és az oszlopok mentén apró gránátalma- és narancsfák álltak, melyek roskadoztak a gyümölcstől. A padlót rózsaszirmokkal szórták tele olyan sűrűn és vastagon, mintha a legpuhább szőnyeg lett volna; az erkélyek, a falak mentén és az asztalokon meg a diványok fölött, mindenütt fehér liliomból font füzérek függtek.

Ebben a virágos kertben néhány vízmedence is állott, melynek kristályvizében arany és ezüst halak uszkáltak. A fákon messze földről hozott énekes madarak ültek és egy kalitkában egy öreg holló volt, mely folytonosan fecsegett.

Mikor az ünnep megkezdődött, a gyermekek felvonultak az anyjukkal a karzatra. A gyermekeket már a palotába léptükör bársonyszegélyes fehér ruhákba öltöztették és piros rózsakoszorút tettek a fekete fürtös fejükre. Az asszonyok nagyszerű piros és kék öltönyökben jöttek, fehér fátyollal, mely az arannyal és gyöngyökkel hímzett magas pártáról függött alá. Egynémelyike a vállán hozta a gyermekét, mások ismét kézen vezették fiaikat, de voltak olyanok is, akiknek a gyermekük szégyenlős volt, ezeket azután ölben hozták.

Az asszonyok letelepedtek a karzat padlójára. Alig hogy helyet foglaltak, rabszolgák siettek elő és alacsony asztalokat raktak eléjük, amelyeket azután válogatott étellel és itallal terítettek föl, mint az más a királyi ünnepélyeken szokásos és ezek a boldog anyák elkezdtek enni és inni anélkül azonban, hogy megfeledkeztek volna büszke és vonzó méltóságukról, mely a betlehemi asszonyok legszebb ékessége.

A csarnok fala mentén, szinte elrejtve a virágfüzérek és a fák közé két sorban katonák állottak teljes fegyverzetben. Teljesen mozdulatlanok voltak, mintha semmi közük sem lett volna ahhoz, ami körülöttük történik. Az asszonyok azonban nem tudták megállani, hogy olykor-olykor egy pillantást ne vessenek erre a vasba öltöztetett csapatra. - Azt gondolja tán Heródes, hogy mi nem tudjuk, mi illik, mi nem? Azt hiszi, hogy ennyi zsoldosra van szükség, hogy azok vigyázzanak ránk.

A többiek azt suttogták vissza, hogy ez azért van, mert a királynál ez így szokás. Heródes valahányszor ünnepélyt tart, az egész palotája tele van zsoldos katonákkal. Ez csakis az ő tiszteletükre történik, hogy a legionáriusok felfegyverkezve állanak őrt.

Az ünnep kezdetén a kis gyermekek félénkek, szégyenlősök voltak és az anyjukhoz húzódtak. De csakhamar megélnékültek és nekiestek mind annak a sok nyalánkságnak, amivel Heródes megvendégelte őket.

Valóságos tündérországot varázsolt a király kis vendégei számára. Midőn a csarnokban járkáltak, méhkasokat találtak, melyeknek mézét szabadon szedhették, anélkül, hogy egyetlen egy haragos méh megakadályozta volna, olyan fákra találtak, melyeknek gallyai a földig értek a gyümölcstehertől. Az egyik szögletben varázslómesterek ültek, akik egyszeriben tele varázsták a zsebeiket játékszerekkel és egy másik szögletben állatszelídítő volt, aki olyan szelíd tigriseket mutogatott nekik, hogy a hátán lovagolhattak.

De ebben az egész paradicsomban tele örömmel semmi sem volt, ami annyira magára vonta az apróságok figyelmét, mint a katonák hosszú sora, akik mozdulatlanul állottak a csarnok egyik oldalán. Tekintetüket lekötötte azoknak fényes sisakja, szigorú büszke arca és a rövid kard, mely ott függött az oldalukon díszes hüvelybe dugva.

Mialatt játszadoztak és hancuroztak egymással, folyton a katonákra gondoltak. Ugyan még távortartották magukat azoktól, de vágyódtak, hogy a közelükbe mehessenek, hogy meglásák, vajjon élnek-e, vajjon tudnak-e mozogni?

A játék és az öröm percről-percre fokozódott, de a katonák csak mozdulatlanul állottak. Szinte lehetetlennek tartották az apróságok, hogy élő emberek ezeknek a szőlőfürtöknek és édességeknek a közelében álljanak, anélkül, hogy kinyujtanák a kezüket azok után.

Vége a gyermekek egyike nem tudta tovább fékezni kíváncsiságát. Lassan, menekülésre készen közeledett az egyik vasba öltözött katonához és mikor a katona továbbra is mozdulatlan maradt, még közelebb jött. Végre olyan közel volt hozzá, hogy ujjjaival megérinthette a szandálszóját és a lábát.

Erre, mintha ez szörnyű bűn lett volna, a páncélos katonák egyszerre megmozdultak. Leírhatatlan haraggal vetették magukat a gyermekekre és megragadták azokat. Némelyike mint valami parittyakövet hajította őket a feje fölött a virágfüzerek és lámpák között át az erkélyen le az udvarra, ahol halálra zúzódtak a márványkövezeten. Mások kihúzták kardjukat és átszúrták a gyermekek szívét, mások pedig a falon zúzták szét a gyermekek fejét, mielőtt lehajigálták volna őket a sötét udvarra.

A megtámadás első percében néma csend uralkodott. Az apró testek még a levegőben lebegtek és az asszonyok mintegy kővé meredtek az ijedségtől. De egyszerre tudatára ébredtek a szerencsétlenek, hogy tulajdonképpen mi történt és rettentő jajgatással rohantak neki a katonáknak.

Még volt néhány gyermek a karzaton, akiket nem ragadhattak meg az első támadásnál. A katonák kergették őket, az anyák azonban eléjük vetették magukat és pusztá kézzel ragadták meg a kardjukat, hogy elhárítsák a halálos csapást. Néhány anya, akiknek a gyermekét már megölték, nekirohant a katonáknak, megfogta a torkukat és úgy akart bosszút állni, hogy megfojtja a gyilkosokat.

Ebben a rettentő vad zűrzavarban, mialatt rémes jajgatás töltötte be az egész palotát, hol ezt a legkegyetlenebb vérengzést végrehajtották, az a legionárius, aki nappal a város kapuját szokta őrizni, most mozdulatlanul állott a lépcsőnél, mely levezetett a karzatról. Ő nem vett részt az öldöklésben; csak azok ellen az anyák ellen, akiknek sikerült magukhoz ragadni gyermekeiket és most menekülni próbáltak le a lépcsőn, emelte fel kardját és pusztá látása, amint sötétben és

mozdulatlanul ott állott, olyan rémítő volt, hogy a menekülők inkább átvették magukat a korláton vagy visszamentek a véres zűrzavarba, semhogy mellette próbáljanak elmenekülni.

- Voltiglius bizony jól csinálta, hogy engem állított ide, - gondolta a katona. - Egy fiatal, meggondolatlan harcos könnyen elhagyta volna a helyét és bekeveredett volna a tömegbe. Ha én is elmentem volna innen, akkor legalább vagy tíz gyermek elmenekült volna.

Amint így gondolkozott, egy fiatal asszonyra terelődött a figyelme, aki magához ragadta gyermekét és most gyors rohamban éppen feléje menekül. Egy legionárius sem tudta az útját állni, mert a többi anyákkal küzdöttek és így sikerült neki eljutnia egészen a lépcsőig. - Na lám, itt van mindjárt egy, aki szerencsésen kimenekült! - gondolta a katona. - Sem ő, sem a gyermeke nincsen megsebesülve. Ha most nem állnék itten...

Az asszony eljutott egészen a katonáig, olyan gyorsan, mintha repült volna és így nem is láthatta meg a gyermekének az arcát. Csak kinyújtotta kardját, de az gyermekével az ölében neki rohant. Azt várta, hogy a következő percben mindketten átszúrva esnek le a földre.

De ebben a percben a katona valami haragos zúgást hallott a feje fölött és egyszerre valami éles fájdalmat érzett az egyik szemében. Olyan erős és fájdalmas volt, hogy majd elájult és megzavarodva ejtette ki kezéből a kardot.

Odakapott kezével a szeméhez és egy méhet fogott meg. Most már megértette, hogy mi okozta azt a rettenetes fájdalmat, nem volt egyéb, mint a kis állatnak a fulánkja. Villámgyorsan lehajolt a kardja után abban a reményben, hogy még nem lesz későn megakadályozni a menekülőket.

De a kis méhecske jól végezte munkáját. Azalatt a rövid idő alatt, míg elvakította a katonát, a fiatal anya lerohanhatott a lépcsőn és amikor már utána sietett, nem találta sehol sem. Eltűnt és az egész palotában nem akadtak a nyomára.

*

A következő reggel a legionárius néhány pajtásával a város kapuja előtt állott őrt. Korán reggel volt és a kaput csak nemrég nyitották ki. De úgy látszik, senki sem várta, hogy ezen a reggelen felnyissák, mert a földművesek csapatja nem vonult ki a városból, mint minden reggel szokta. Betlehem lakosai annyira tele voltak rémülettel az éjszakai vérfürdő miatt, hogy egyikük sem merte elhagyni otthonát.

- Kardomra, - mondta a katona, amint ott állt és befelé nézett a szűk utcába, mely a kapu felé vezetett, - azt hiszem, Voltiglius nem jól csinálta a dolgot. Sokkal okosabb lett volna, ha becsukja a kapukat és keresztülkutatja a város valamennyi házát, míg végre rátalál arra a kis gyermekre, akinek sikerült megmenekülnie az ünnepélyről. Voltiglius arra számít, hogy a szülei majd megpróbálják, hogy kivigyék innét, amint meghallják, hogy a kapuk nyitva vannak és abban reménykedik, hogy majd itt a kapunál lefoghathatjuk őket. De én attól tartok, hogy ez nem okos számítás. Hiszen mi sem könnyebb, mint elrejtteni egy kis gyermeket!

Azon tépelődött, hogy miképpen is fogják megpróbálni eldugni a gyermeket, talán egy öszvér gyümölcsös kosarában vagy valami nagy olajos korsóban vagy talán valami karaván podgyászai között.

Amint ott állt és várakozott, hogy valaki majd ilyen módon próbálja kicsempészni, egy férfit és egy asszonyt vett észre, amint sietve jöttek le az utcán és a kapu felé tartottak. Nagyon gyorsan mentek és félő pillantásokat vetettek hátra, mintha valami nagy veszedelem elől menekülnének. A férfinek szekerce volt a kezében és azt olyan erősen fogta, mintha kész volna erővel utat törni magának, ha valaki ebben megakadályozná.

De a katona nem is annyira a férfit, mint inkább az asszonyt nézte. Arra gondolt, hogy éppen olyan karesú, nyulánk volt az a fiatal anya, aki elmenekült az este előle. Azt is észrevette, hogy a szoknyáját a fejére borította. Talán azért csinált így, hogy elrejtse, hogy gyermeket visz a karján.

Minél közelebb értek, annál világosabban látta a katona a gyermeket, amint annak körvonalai kitűntek az asszony ruháján keresztül. - Most már biztos vagyok benne, hogy ő az, aki tegnap elmenekült, - mondta magában. Akkor volt időm megfigyelni az arcát, de megismerem a termetéről is. Na most itt jön karján a gyermekkel, anélkül, hogy azt elrejtteni próbálná. Ilyen szerencsére igazán nem is számítottam.

A férfi és az asszony tovább folytatták útjukat a kapu felé. Bizonyára nem számítottak arra, hogy itt útjukat állják és megijedve hátráltak, mikor a legionárius lándzsáját lebecsátotta és elzárta az utat.

- Miért nem engedted meg nekünk, hogy kimenjünk mezőre a munkánkhoz? - kérdezte a férfi.

- Te rögtön mehetsz, - mondta a katona, - de előbb meg kell néznem, hogy mit rejteget a feleséged a ruhája alatt.

- Mi van azon nézni való? - mondta a férfi. - Az csak kenyér és bor, ebből fogunk élni egész nap.

- Lehet, hogy igazat beszélsz, - mondta a katona - de ha úgy van, akkor miért fordul el tőlem az asszonyod és miért nem mutatja meg jószántából, amit visz?

- Nem akarom, hogy megnézzed, - mondta a férfi. És azt tanácsolom neked, hogy engedj minket az utunkra.

Erre felemelte a férfi a baltáját, de az asszony megragadta a karját.

- Ne keveredj harcba! - kérlelte az asszony. Majd mást próbálok. Hadd lássa meg, hogy mit viszek és tudom jól, hogy akkor nem fog rosszat akarni.

És erre büszke bizakodó mosollyal fordult a katona felé és félrerántotta a ruhája szárnyát.

Ebben a percben a katona hátratántorodott és becsukta a szemét, mintha valami erős fény vakította volna meg. Az, amit az asszony a ruhája alatt rejtegetett, olyan nagy fényességgel ragyogott, hogy először nem is tudta felfogni, hogy mit lát.

- Én azt hittem, hogy egy gyermeket tartogatsz a karodban, - mondta.

- Látod, hogy mit viszek, - felelte az asszony.

Ekkor végre látta a katona, hogy ami úgy fénylett és ragyogott, az csak egy csomó fehér liliom volt, éppen olyan, amilyenek kint a réten nőnek. De ezeknek a színe fényesebb és ragyogóbb volt. Alig tudott rájok nézni.

Bedugta a kezét a virágok közé. Nem tudott megszabadulni attól a gondolattól, hogy az mégis csak egy gyermek, de nem érzett mást, mint a virágok sima kelyhét.

Úgy érezte, hogy csúfosan rászedték és haragjában szívesen börtönbe vetette volna úgy a férfit, mint az asszonyt, de megértette, hogy ilyesminek nem tudná az okát adni.

Midőn az asszony észrevette zavarodottságát, azt mondta: - Most már útnak engedsz?

A katona szó nélkül felemelte a lándzsáját, melyet a kapunyílás előtt tartott és hátralépett.

Az asszony azonban ismét felhúzta a ruháját a virágjai felé, de egyszersmind boldog mosollyal nézte, amit karján tartogatott. - Tudtam, hogy nem fogsz semmi rosszat tenni, ha csak meglátod - mondta a katonának.

Erre elsiettek, de a katona ott állott és utánuk nézett, ameddig el nem tűntek a szeme elől.

És amint utánuk nézett, egész bizonyosnak gondolta, hogy nem liliomot visz a karján, hanem egy igazi eleven gyermeket.

Mialatt a két vándor után nézelődött, hangokat hallott az utca felől. Voltiglius jött rohanva néhány csatlósával.

- Fogd meg őket! - kiáltotta. Csukd be a kaput előttük! Ne hadd őket elmenekülni!

És mikor a katonához értek, elmondták, hogy nyomára akadtak az elmenekült gyermeknek. Keresték a lakásukon, de onnét már kimenekültek. Látták, amint a szülők elfutottak vele. Az apa erős szürkeszakállas férfi volt, kezében baltát tartott és az anya karcsú magas asszony, aki a gyermeket a felhajtott ruhája alatt rejtegette.

Amint ezt Voltiglius elmondta, egy beduin lovagolt be kitűnő lovon a város kapujába. A katona szó nélkül odarohant a lovashoz. Erővel elvette tőle a lovát, őt magát lerántotta a földre és azzal egy ugrással a nyeregben termett és elszárgult az úton.

*

Néhány nap múlva a katona ott lovagolt a borzasztó kopár hegyvidéken, mely Judea déli részét foglalja el. Még mindig a három betlehemi menekültet üldözte és magán kívül volt, hogy ennek az eredménytelen üldözésnek sohasem lesz vége.

- Igazán úgy látszik, hogy ezek az emberek a föld alá tudnak bújni, - mondta haragosan. - Hányszor nem voltam már egészen a közelükben, már a lándzsámat akartam a gyermek után hajítani, és mégis megmenekültek! Már igazán azt hiszem, hogy sohasem érem el őket.

Kezdte elveszteni a bátorságát, mint olyan, aki érzi, hogy hatalmasabb ellen küzd. Azt kérdezte önmagától, hogy lehetséges-e, hogy az istenek óvják előle ezeket az embereket.

- Hiábavaló fáradság. Hadd forduljak vissza, mielőtt elpusztulok az éhségtől és a szomjúságtól ebben a pusztaságban! - mondta nem egyszer magában.

De azután elfogta a félelem, hogy mivel fogadják odahaza, ha sikertelenül fordul vissza. Hiszen ő volt az, aki már két ízben hagyta elmenekülni a gyermeket. Nem valószínű, hogy akár Voltiglius, akár Heródes egyhamar megbocsásson neki ilyesmit.

- Amíg Heródes tudja, hogy csak egy is él a betlehemi gyermekek közül, mindig emészteni fogja a félelem, - mondta a katona. - Valószínűleg azzal fogja majd csillapítani aggodalmát, hogy engem keresztrefeszített.

Éppen forró dél volt, és borzasztóan szenvedett, hogy ezen a kopár hegyvidéken kell lovagolnia, olyan úton, mely mély völgyben kanyarog, hol még szellő sincsen. A ló és a lovas is már-már lerogyni készült.

Néhány órája egészen elvesztette a katona a menekülők nyomát és levertőbb volt, mint valaha.

- Fel kell hagynom, - gondolta. - Biztosan hiszem, hogy nem érdemes tovább üldözni őket. Előbb-utóbb elpusztulnak ebben a pusztaságban.

Mikor erre gondolt, egy barlangnak a bejáratát vette észre a sziklafalon, mely az úton emelkedett.

Azonnal a barlang nyílásához irányította a lovát. - Legalább megpihenek egy darabig ebben a hűs sziklabarlangban, - gondolta. - Így aztán újult erővel folytathatom az üldözést.

Amint belépett a barlangba, valami csodálatos dolog lepte meg. A bejárat mind a két oldalán két szép liliombokor nőtt. Magasan és egyenesen álltak és tele voltak virággal. Bódító illatot árasztottak és egy csomó méh zümmögött körülöttük.

Bizony szokatlan látvány volt ez a pusztában, úgy, hogy a katona is rendkívüli dolgot tett. Leszakított egy szép nagy virágot és bevitte magával a barlangba.

A barlang nem volt mély vagy sötét és alighogy belépett, észrevette, hogy ott már három vándor van. Egy férfi, egy asszony és egy gyermek, mind a hárman a földön feküdtek mély álomba merülve.

A katona sohasem érzett olyan szívdobogást, mint ebben a pillanatban. Itt van előtte a három menekülő, akiket annyi ideje üldözött. Azonnal felismerte őket. Ime ott fekszenek előtte, alusznak, nem képesek magukat megvédelmezni, teljesen az ő hatalmában vannak!

A kardját előrántotta a hüvelyéből és lehajolt az alvó gyermek felé.

A kardját lassan a szíve felé irányította és pontosan méregette, hogy mint szúrja bele.

A szúrás közben megállott egy pillanatra és ránézett a gyermek arcára. Most, amikor már biztos volt a dolgában, gonosz gyönyörűséggel szemlélte áldozatát.

De amint a gyermeket nézegette, még jobban fokozódott az öröme, mert felismerte benne azt a kis fiút, aki a méhekkal és a liliomokkal szokott játszózni a város kapuja előtti réten.

- Persze, - gondolta magában, - ezt előre gondolhattam volna. Ezért gyűlöltem hát mindig ezt a gyermeket. Ez hát az eljövendő békefejedelem.

Leeresztette a kardját és így gondolkozott: - Ha ennek a gyermeknek a fejét Heródes elé viszem, akkor biztosan megtesz engem a testőrök parancsnokává.

Mialatt a kard hegyét mind közelebb és közelebb vitte az alvóhoz, megelégedett örömmel mondta magában: - Most az egyszer már nem jöhet semmi közbe, hogy kiragadja a hatalmamból.

A katona azonban még mindig az egyik kezében tartotta azt a liliomszálat, amit a barlang bejáratánál tört le és míg így gondolkozott, egy méh, mely eddig a virág kelyhében rejtőzködött, szállt fel előtte és a feje körül kezdett zümmögni.

A katona visszatántorodott. Eszébe jutottak a méhek, melyeket a kis fiúcska megsegített és észébe jutott, hogy egy méh volt, mely kimentette a gyermeket Heródes vendégségéből.

Ez a gondolat csodálkozással töltötte el. A kardját mozdulatlanul tartotta és amint állt, csak a méhdöngicsélésre hallgatott.

Egyszerre csak nem hallotta már a méh zümmögését. Amint így mozdulatlanul állott, megérezte azt az erős bódító illatot, mely a kezében tartott liliomból áradt szét.

Akkor ismét a liliomokra kellett gondolnia, melyeket a kis fiúcska megsegített és észébe jutott, hogy egy csomó liliom volt, ami szeme elől eltakarta a fiúcskát és megsegítette, hogy kimeneküljön a város kapuján.

Mindjobban elmerült gondolataiban és a kardját lassankint visszahúzta.

- A méhek és a liliomok meghálálták a jótéteményeit, - suttopta magában.

Ekkor észébe jutott, hogy a kis fiúcska egyszer vele is jót tett és mélyen elpirult.

- Hát egy római legionárius megfélelkezhetik arról, hogy viszonzza a neki tett szolgálatot? - suttopta.

Nehéz harcot vívott önmagával. Heródesre gondolt és arra, hogy neki is kedve volna megölni a fiatal békefejedelmet.

- Nem tehetem, hogy megöljem ezt a gyermeket, aki megmentette az életemet, - mondta végül magában.

És ezzel lehajolt és a gyermek oldala mellé fektette a kardját, hogyha a menekülők majd felébrednek, lássák, hogy minő veszedelemből szabadultak meg.

Ekkor észrevette, hogy a gyermek ébren van. Ott feküdt és ránézett tiszta szemével, mely úgy ragyogott, mint a csillag.

És a katona letérdelt a gyermek előtt.

- Uram, te vagy a hatalom, - mondta. - Te vagy az erős győző. Téged szeretnek az istenek. Te vagy az, aki bátran léphetsz a kígyókra és a skorpiókra.

Megcsókolta a lábait és azután csöndesen kiment a barlangból, a kicsike meg ott feküdt és csodálkozó gyermekszemekkel nézett utána.

MENEKÜLÉS EGYIPTOMBA.

Nagyon messze, Kelet egyik sivatagján élt sok-sok évvel ezelőtt egy pálmafa, mely olyan vén volt már, mint amilyen roppant magas. Mindenki, aki a sivatagon át vándorolt, megállott és megcsodálta, mert valamennyi pálmafánál nagyobb volt és azt mondogatták felőle, hogy idővel magasabb lesz az obeliszkoknál vagy a piramisoknál is.

Midőn ez a pálmafa ott állott magányosan és végigtekintett a sivatagon, egy napon olyasmit látott, amitől hatalmas levélkoronája csodálkozva himbálózott ide-oda a karcsú törzsön. A sivatag szélén két magányos ember vándorolt. Még ugyan olyan messze voltak, honnan a tevék apró hangyáknak látszottak, de azért biztos, hogy két ember volt. Két idegen a sivatagban, mert a pálma ismerte a sivatag lakóit; egy férfi és egy asszony minden vezető vagy teherhordó állat nélkül, sátor és vizeszsák nélkül.

- Bizony, bizony, - mondta a pálmafa magában, - ez a kettő meghalni jött ide.

A pálmafa most hirtelen körülnézett.

- Csodálkozom, - mondta, - hogy az oroszlán még nem jött elő zsákmánya után. De sehol sem látom nyomát. De még a sivatag rablói sem jelentkeztek. Na majd előjönnek ezek.

- Hétszeres halál vár ezekre, - gondolta a pálmafa. - Az oroszlán fölfalja őket, a kígyók megharapják, a szomjúság elszáritja őket, a szélvihar betemeti, a rablók megtámadják, a nap megszúrja, végül a félelem elemésztí őket. Most másra akart volna gondolni, de ezeknek az embereknek a sorsa nagyon elszomorította.

Az egész nagy sivatagban, amely a pálmafa előtt elterült, nem volt egy pont sem, amit ne ismert volna, vagy amit ezer év óta nem mindennap látott volna. Megint csak a két vándorra gondolt.

- Szárazság és vihar, - mondta a pálmafa, két legnagyobb ellenségét emlegetve. - Ugyan mit visz az az asszony a karján? Azt hiszem, ezek a balgák egy kis gyermeket hoznak magukkal.

A pálmafa, amely messzelátó volt, mint az öreg emberek, tényleg jól látott. Az asszony egy gyermeket vitt a karján, aki fejét a vállára hajtva aludt.

- A gyermeknek még elegendő ruhája sincsen, - mondta a pálmafa. - Látom, hogy az anyja felhajtotta a szoknyáját és azzal takarta be. Bizonyára sietségében az ágyból ragadta ki és úgy rohant el vele. Most már értem: ezek az emberek menekülők.

- De mégis balgák, - folytatta a pálmafa. - Ha ugyan angyal nem őrzi őket, akkor inkább az ellenségeik kezébe adták volna meg magukat, mert a sivatagnál azok sem lehetnek kegyetlenebbek.

Elgondolom, hogy történhetett az egész. A férfi dolgozott, a gyermek a bölcsőben aludt, az asszony meg vizet ment meríteni. Alig hogy elhagyta a házat, látta, hogy ellenség közeledik. Visszarohant, magához ragadta a gyermeket, szólott az urának, hogy kövesse és így indultak neki az útnak. Most már több napja úton lehetnek, bizonyára egy percig sem pihentek meg. Igen, így történhetett, de én még egyszer csak azt mondom, hogyha valami angyal nem védi meg... Még mindig annyira meg vannak ijedve, hogy nem éreznek sem fáradtságot, sem fájdalmat, de látom, hogy a szomjúság már ott fénylik a szemükben. Én csak meg tudom ismerni egy szomjúhozó ember arckifejezését.

És amikor a pálmafa a szomjúságra gondolt, megrezgett egész törzse és hosszú leveleinek ujjai összegöngyölödtek, mintha csak tűz érte volna azokat.

- Ha ember volnék, - mondta, - sohasem merészkednék ki a sivatagba. - Bátornak kell annak lennie, aki ide kimerészkedik, anélkül, hogy olyan gyökerei volnának, melyek elérnek a soha ki nem apadó vízerekhez. Itt bizony még a pálmafáknak is veszedelmes. Még olyannak is, mint amilyen én vagyok.

Ha tanácsot adhatnék nekik, akkor azt mondanám, forduljanak vissza. Az ellenségeik nem lehetnek olyan kegyetlenek, mint a sivatag. Talán azt hiszik, hogy könnyű megélni a sivatagban. De én tudom, hogy bizony még nekem is nem egyszer nehéz volt fenntartani magamat. Emlékszem egyszer fiatal koromban, midőn a vihar egy egész homokhegyet zúdított rám. Már azt hittem, hogy megfulladok.

A pálmafa csak tovább gondolkozott hangosan, mint a magányos öregek szokták.

- Valami csodálatos zúgás-búgás hallatszik a levélkoronámon, - mondta. - Mintha valamennyi levélszálam rezegne. Nem tudom, mi van velem, hogy ezekre a szegény vándorokra gondolok. De milyen szép ez a kétségbeesett anya. Eszembe jut a legszebb dolog, amit valaha átéltem.

És mialatt levelei dallamosan zúgtak, eszébe jutott a pálmafának, hogy valamikor, réges-régen két ragyogó idegen volt vendége a sivatagnak. Az egyik Sába királynő volt, a másik meg kísérője, Salamon király. A szépséges királynő vissza akart térni a hazájába, a király pedig elkísérte és itt el kellett búcsúzniok egymástól.

- Ennek az órának az emlékéül, - mondta akkor a királynő - egy datolyamagot ültetek a földbe és azt akarom, hogy ebből pálmafa nőjön és viruljon és addig éljen, míg Judeában olyan király nem születik, aki nagyobb lesz Salamonnál. - És mikor azt mondta, beültette a magot a földbe és könnyével öntözte meg.

- Hogy van az, hogy éppen ma gondolok erre? - mondta a pálmafa. - Olyan szép ez az asszony, hogy a királynők királynőjére emlékeztet, akinek szavára megszülettem és élek mind a mai napig!

- Hallom, amint a leveleim egyre erősebben susognak - mondta a pálmafa - és ez oly bánatosan hallatszik, mintha halotti dal volna. Mintha azt jósolnák, hogy valaki hamarosan meg fog halni. Jó tudni, hogy ez nem nekem szól, mert én nem halhatok meg.

A pálmafa biztosra vette, hogy leveleinek halotti susogása a két magános vándornak szól. Azok is azt hitték, hogy most bekövetkezett az utolsó órájuk. Látszott, amint elhaladtak egy tevecsontváz mellett, mely az útszélen hevert. Látni lehetett a tekintetükön, amint utána néztek egy pár arra repülő keselyűnek. Nem is történhetik másképp. El kell pusztulniok.

Meglátták a pálmafát és az oázist és odafelé siettek, hogy vizet kapjanak. De mire odaértek, kétségbeesve roskadtak le a homokba, mert a forrás ki volt száradva. Az asszony holtra fáradtan fektette le a földre gyermekét és maga zokogva borult le a forrás szélére. A férfi is levetette magát a földre és két öklével ütötte a kemény, száraz földet. A pálmafa hallotta, amint azt mondták egymásnak, hogy most már meg kell halniok.

Azt is kivette a beszédjükből, hogy Heródes király megöletett minden két-három éves gyermeket abban a félelmében, hogy megszületett a zsidók hatalmas nagy királya.

- Mind erősebben zúgnak a leveleim - mondta a pálmafa. - Elérkezett a szegény vándorok utolsó órája.

Azt is hallotta, hogy mennyire félnek a sivatagtól. A férfi azt mondta, hogy jobb lett volna, ha ott maradnak és megküzdene a zsoldosokkal, minthogy elmenekültek. Azt mondta, hogy akkor legalább könnyebben haltak volna meg.

- Az Isten majd megsegít - mondta az asszony.

- Egyedül vagyunk vadállatok és kígyók között, - mondta a férfi. - Nincs ételünk, sem italunk. Hogyan segíthet rajtunk az Úr?

Kétségbeesésében megszaggatta ruháját és arcával a földre borult. Elvesztette minden reménységét, mint akinek a szívét éri halálos seb.

Az asszony felegyenesedett és kezével átkulcsolta térdét. De tekintete, mely a sivatagba meredt, mérhetlen vigasztalanságot fejezett ki.

A pálmafa hallotta, hogy a bánatos zúgás csak erősödik levelei között. Az asszony is meghallhatta, mert feltekintett a fa koronája felé. És ebben a percben önkéntelenül kitérta mind a két karját.

- Óh, datolya, datolya! - kiáltotta.

Annyi vágyakozás volt a hangjában, hogy a vén pálmafa azt szerette volna, ha nem lett volna magasabb a rekettyénél és hogy a datolyáit olyan könnyen lehetne szedegetni, mint a csipkerózsa bogyóját. Jól tudta, hogy koronája tele volt datolyafürtökkel, de hát hogyan tudnának az emberek ilyen szédítő magasba felérni?

A férfi már látta, hogy milyen elérhetetlen magasságban függenek a datolyák. Még csak nem is emelte fel a fejét. Kérte az asszonyát, hogy ne vágyakozzék lehetetlen után.

A gyermek azonban, aki egyedül foglalatzkodott és apró gallyacskákkal játszadozott, meghallotta az anyja kiáltását.

A kicsike nem is gondolta, hogy az anyja nem kaphatja meg azt, amit megkíván. Amint meghallotta, hogy datolyákról beszélnek, felnézett a fára. Gondolkozott és tépelődött, hogy lehetne hozzá jutni a datolyákhoz. Szinte összeráncolódott a homloka a szőke fürtök alatt. Végre felderült az arcocskája. Megtalálta a módját. Odament a pálmafához és megsimogatta kicsi kezével s édes gyermekhangon így kérlelte:

- Pálmafa, hajolj le! Pálmafa, hajolj le!

De mi volt ez, mi volt ez? A pálmalevelek zúgtak, mintha orkán fújt volna keresztül rajtuk és a pálmafa törzse megrezegett. A pálmafa érezte, hogy a kis gyermek hatalmasabb nálánál. Nem tudott neki ellentállni.

És meghajtotta hosszú törzsét, mint az emberek meghajolnak a fejedelmek előtt. Hatalmas ívben hajolt le a földre és végre olyan mélyre ért le, hogy széles koronájának reszkető levelei a sivatag homokját separték.

A gyermek nem ijedt meg, nem is csodálkozott, hanem ujjongva szedegette az egyik fürtöt a másik után az öreg pálmafa koronájáról.

Mikor már eleget szedett és a pálmafa még mindig a földre hajolt, ismét odament hozzá, megsimogatta és azt mondta kedveskedő hangon:

- Pálmafa emelkedj föl, pálmafa emelkedj föl!

És a hatalmas fa lassan méltóságteljesen ismét fölegyenesítette törzsét, mialatt a levelei úgy zúgtak, mint a hárfák.

- Most már tudom, hogy kinek zengik a halotti dalt - mondta az öreg pálmafa magában, mikor ismét egyenesen állott. - Ez nem ezeknek az embereknek szól.

A férfi és az asszony térdre borulva dicsérték az Urat.

- Te láttad a mi kétségbeesésünket és megkönyörültél rajtunk. Te vagy az a hatalmas, aki meghajlítja a pálma törzsét, mintha nádszál volna. Ugyan minő ellenség vehetne rajtunk erőt, ha Te oltalmazol minket?

*

Mikor legközelebb egy karaván haladt át a sivatagon, észrevették, hogy a nagy pálmafa levelei elszáradtak.

- Hogy lehet ez? - mondták az utasok. - Hiszen ez a pálmafa nem száradhat el addig, míg meg nem látta azt a királyt, aki hatalmasabb Salamonnál.

- Talán már meglátta - jegyezte meg az utasok egyike.

NÁZÁRET BEN.

Történt egyszer, mikor Jézus még csak öt éves volt, hogy ott üldögélt a lépcsőn atyai műhelye előtt Názáretben és madarakat formált puha agyagból, amit a fazekastól kapott az utca másik oldalán. Olyan boldog volt, mint máskor soha, mert az ott lakó gyermekek azt mondták Jézusnak, hogy a fazekas nagyon fősvény ember, akit nem lehet sem mézes beszéddel, sem szelíd tekintettel megpuhítani és így ő sem mert tőle semmit sem kérni. De lám, most azt sem tudja, hogy történt az egész. Csak ott állt a lépcsőn és vágyakozva tekintgetett a szomszéd felé, aki ott dolgozott a korongján és amikor kijött a boltjából, annyi agyagot ajándékozott neki, hogy akár egy boroskorsót csinálhatott volna belőle.

A szomszéd ház küszöbén Judás ült, csúnya, vöröshajú fiú, arca tele kék foltokkal, a ruhája össze-vissza szakítva, mert mindig harcban állott az utcagyerekekkel. Most csendben volt, nem veszekedett és nem verekedett, hanem egy darab agyaggal játszott, épp úgy, mint Jézus. Ezt az agyagot azonban nem maga szerezte; hiszen még közelébe sem mert menni a fazekasnak, mert az azzal vádolta, hogy Judás köveket szokott dobálni a törekeny fazekaira és hogy legközelebb bottal kergeti el. Jézus volt az, aki megosztotta vele a készletét.

Mikor a gyermekek elkészültek az agyagmadaraikkal, kirakták azokat maguk körül. Olyanok voltak ezek, mint minden idők agyagmadarai, a lábuk helyén egy csomó volt, amin álltak, rövid kis farkuk, semmi nyakuk és alig észrevehető szárnyuk.

De azért azonnal meglátszott a különbség a két játszótárs munkáján. Judás madarai ferdék voltak és nem tudtak megállni, bármennyire formálta őket kemény kis ujjával, csak nem tudott nekik szabályos és csinos alakot adni. Néha lopva Jézus felé pislogott, hogy ellesse, hogyan csinálja, hogy az ő madarai egyformák és simák, mint a tölgyfalevelek Táborhegyén az erdőben.

Minden kész agyagmadár csak boldogabbá tette Jézust. Az egyiket szebbnek látta a másikinál és büszkeséggel és szeretettel nézegette őket. Ezek lesznek az ő játszótársai, az ő kis testvérei, az ágyában fognak aludni, mindig vele lesznek, énekelni fognak neki, ha az anyja nem lesz mellette. Úgy érezte, hogy még sohasem volt ilyen gazdag, most már sohasem lesz egyedül.

Nyurga vízfordólegény haladt el mellette, meghajolva a nehéz tömlők alatt és rögtön a nyomában jött a zöldségáros, aki himbálózva ült az öszvére hátán, nagy üres vesszőkosarak közepette. A vízfordó megsimogatta Jézus szőkefürtös fejét és a madarai után érdeklődött és Jézus elmondta, hogy mindegyikének neve van és hogy énekelni is tudnak. Az ő madarai idegen országokból repültek ide és olyan dolgokról mesélnek, amiket csak ők láttak. Jézus olyan érdekesen beszélt, hogy a vízfordó is, meg a zöldségáros is egy jó darabig egészen megfeledkeztek a dolgaikról és csak őt hallgatták.

De midőn már tovább akartak menni, Jézus Judásra mutatott: Nézzétek, milyen szép madarakat csinál Judás! - mondta.

Erre a zöldségáros jóakarattal megállította az öszvérét és megkérdezte Judást, hogy az ő madarainak is van-e nevük és hogy tudnak-e énekelni. Judás azonban ilyesmiről semmit sem tudott. Makacsul hallgatott és még a fejét sem emelte föl, mire a zöldségáros odarúgott az egyik agyagmadár felé és tovább ment.

Így telt el a délután és a nap már olyan mélyre szállt, hogy fénye besüthetett a város kapuján, mely római sassal ékesítve állott ott az utca végén. A lenyugvó nap fénye egészen rózsapiros volt, mintha csak vérrel keverték volna és mindent ilyen színűre festett, ami az útjába akadt,

mialatt beszűrődött a szűk utcába. Megfestette a fazekas csuprait épp úgy, mint a deszkákat, melyek csikorogtak az ácsmester fűrésze alatt és Mária fehér fejkendőjét.

De a legszebben ragyogott a napfény az apró pocsolókban, melyek az utca egyenetlen nagy kövei között keletkeztek. És Jézus hirtelen bedugta a kezét az egyik pocsolóba, mely a legközelebb volt hozzá. Eszébe jutott, hogy megfesti szürke madarait ragyogó napsugárral, mely olyan szép színt adott a víznek, a házfalaknak és köröskörül mindennek.

Ime, a napsugár megengedte, hogy felfogja, akárcsak a festéket a csészéből és midőn Jézus ráöntötte a kis agyagmadarakra, akkor nem tűnt el, hanem gyémánthoz hasonló fénnel vonta be azokat tetőtől talpig.

Judás, aki olykor-olykor Jézus felé nézett, hogy meglássa, hogy több és szebb madarokat csinál, mint ő, felkiáltott elragadtatásában, midőn meglátta, hogy Jézus a madarait napsugárral festi, amit a pocsolóból szed föl. Erre Judás is belemártotta a kezét a ragyogó vízbe és megpróbálta megfogni a napsugarat.

De a napsugár nem engedte, hogy megfogja. Mindig kicsúszott az újjai közül és bármilyen gyorsan kapkodott a kezével, még sem tudta megfogni és így még egy pirinyó kis festéket sem tudott szerezni szegény madarai számára.

- Várj csak Judás! - mondta Jézus. - Majd odamegyek és kifestem a te madaraidat is.

- Nem kell - felelte Judás, - ne merj hozzájuk nyulni, elég jók azok úgy, ahogy vannak.

Felállott, mialatt szemöldökét összehúzta és ajkát összeharapta. És azzal széles lábával rátaposott a madarakra és hogy azok összelapított agyagcsomókká változtak.

Midőn valamennyi madarát széttaposta, odament Jézushoz, aki üldögélve simogatta agyagmadárkáját, melyek úgy ragyogtak, mint az ékszerek. Judás egy darabig szótlánul nézte, azután felemelte a lábát és széttaposta az egyiket.

Mikor Judás elvette a lábát, látta, hogy a kis madárból ismét szürke agyag lett, olyan jókedve kerekedett, hogy fölkacagott és felemelte a lábát, hogy egy másikat taposson össze.

- Judás - kiáltotta Jézus, - mit csinálsz? Nem tudod, hogy ezek élnek és énekelnek?

Judás azonban csak kacagott és még egy madarat taposott szét.

Jézus segítség után nézett. Judás nagynövésű volt és Jézusnak nem volt elég ereje, hogy visszatartsa. Az anyja után nézett. Az messze volt és mire odaért volna, Judás már elpusztította volna valamennyi madarát. Könny gyűlt a Jézus szemébe. Judás már négyet széttaposott madarai közül és még csak három volt hátra.

Megharagudott a madaraira, hogy azok nem mozdultak, hanem hagyták, hogy széttapossák őket és nem törődtek a veszedelemmel. Jézus tapsolt a kezével, hogy felébressze őket és oda kiáltotta: Repüljete, repüljete!

Ime, a három madár emelgetni kezdte apró szárnyát és félve röpkedve, sikerült nekik a ház ereszére felrepülni, ahol már biztonságban voltak.

Midőn Judás látta, hogy a madarak szárnyra kaptak és elrepültek Jézus szavára, sírni kezdett. Haját tépte, amint azt az öregektől látta, midőn valami nagy bánat vagy csapás érte őket és Jézus lábai elé vetette magát.

És Judás úgy feküdt ott és hánykódott a kövön Jézus lábai előtt, mint egy kutya és csókolta a lábát és arra kérte, hogy emelje fel a lábát és tapossa el, mint ahogy ő tette az agyagmadarakkal.

Judás ugyanis szerette Jézust, csodálta és imádtá, de egyszersmind gyűlölte is.

De Mária, aki sokáig nézte a gyermekek játékát, felállott és odament, felemelte Judást, a térdére ültette és megsimogatta.

- Szegény gyermek! - mondta neki. - Nem tudod, hogy olyasmibe fogtál, amihez földi lénynek nincsen hatalma. Ne próbálkozz hát ilyesmivel, mert akkor a világ legboldogtalanabb embere leszel. Ugyan mi lenne velünk, ha mi is versenyre kelnénk azzal, aki napsugárral fest és életet tud lehelni az élettelen agyagba?

A TEMPLOMBAN.

Történt egyszer, hogy egy szegény házaspár - férj, feleség és a kis fiuk - elmentek a jeruzsálemi nagy templomba. A fiúcska nagyon szép gyermek volt. A haja göndör fürtökben omlott le és a szeme úgy ragyogott, mint egy pár csillag.

A fiú még nem volt templomban azóta, mióta olyan nagy lett, hogy meg is érti, amit lát, azért most elhozták a szülei, hogy megmutassák neki mindezt a sok szépséget. Ott volt az oszlopok hosszú sora, az aranyozott oltár, azután ott voltak a szent emberek, akik ott ültek és tanították a fiatalokat, ott voltak a főpapok drágaköves ruháikban, ott voltak arany rózsákkal tele szőtt függönyök Babilonból, azután a hatalmas érckapuk, melyek olyan nehezek voltak, hogy harminc ember ereje kellett hozzá, hogy megmozdítsák a sarokvasán.

A fiúcska, aki még csak tizenkét éves volt, nem törődött, hogy mindezt megbámulja. Az anyja elmondta neki, hogy amit most mutatnak neki, annál nincsen csodálatosabb az egész világon. Elmondta neki, hogy sok idő fog eltelni, amíg még egyszer láthat ilyesmit. Bizony a szegény Názáretben, ahová valók voltak, csak a szürke utcákra nézhetett.

De nem sokat használtak a figyelmeztetései. A kis fiú, úgy látszott, legszívesebben kiszaladt volna a gyönyörű templomból és legszívesebben ismét a názáreti szűk utcákban játszódhatott volna.

Végre a kis fiú olyan fáradt és törődött lett, hogy az anyja úgy gondolta, hogy igazán kár érte. Most már eleget járkáltunk veled - mondta - gyere, hadd pihenjünk meg egy kicsit.

Letelepedett egy oszlop mellé és azt mondta neki, hogy feküdjön le a padlóra és hajtsa a fejét az ölébe. Így is tett és csakhamar elszunnyadt.

Alig hogy elaludt, így szólt az asszony a férjéhez: Már rég nem féltém úgy, mint ettől a naptól, mikor ide kellett jönnünk a jeruzsálemi templomba. Azt hittem, hogy mikor meglátja az Isten házát, akkor itt akar maradni örökké.

- Én is féltém ettől az utazástól - mondta a férfi. - Mikor megszületett, akkor sok jel arra mutatott, hogy hatalmas uralkodó lesz belőle. De hát ugyan mit hozna számára a királyi méltóság egyebet, mint gondot és veszedelmet? Mindig azt mondtam, hogy legjobb volna neki is, meg nekünk is, ha nem lenne belőle más, csak ács Názáretben.

- Ötéves kora óta - mondta az anyja elgondolkozva - nem történt semmi csoda körülötte. És arra már nem emlékszik vissza, ami kis gyermek korában történt vele. Most már éppen olyan, mint a többi gyermek. Legyen meg az Úr akaratja mindennek fölött, de most már szinte remélni kezdem, hogy az Úr kegyelme mást óhajt kiválasztani a nagy sorsra és megengedi nékem, hogy megtartsam fiamat.

- Ami engem illet - mondta a férfi - úgy biztos vagyok benne, hogyha nem tudja meg azokat a jeleket és csodákat, melyek élete első éveiben történtek, akkor minden jól fog menni.

- Sohasem fogok előtte egy szót sem szólni ezekről a csodákról - mondta az asszony. - De mégis félek attól, hogy nélkülem is történhetik vele olyasmi, ami után megéri, hogy kicsoda. Mindennek fölött nagyon féltém, mikor ebbe a templomba vezettem.

- Most már örülhetsz, hogy túl vagyunk minden veszélyen - mondta a férfi. - Nemsokára hazatérünk Názáretbe.

- Féltem a bölcsektől a templomban - mondta az asszony. - Féltem a jósoktól is, akik itt ülnek a szőnyegeiken. Azt hittem, hogy mikor meglátják, fölkelnek, meghajolnak a gyermek előtt és úgy üdvözlik, mint Judea királyát. Csodálatos, hogy semmit sem vetek észre az ő dicsőségéből. Pedig ilyen gyermeket még sohasem láthattak azelőtt.

Csöndben ült egy darabig és a gyermeket nézte. Alig tudom ezt megérteni - mondta. - Azt hittem, hogy amint meglátja a bírakat, akik a szentélyben ülnek és ítéletet hoznak a nép pereiben és ha meglátja az írástudókat és papokat, akik az Urat szolgálják, akkor azt hittem, hogy fölébred és fölkiált: Ezek között a bírák, írástudók és papok között van az én helyem, ezek között kell nekem élni.

- Ugyan minő boldogság lehet itt bezárva élni az oszlopos tornácok között? - vetette közbe a férfi. - Jobb neki, ha szabadon vándorolhat a názáreti hegyek és völgyek között.

Az anyja felsóhajtott egy kicsit. Hiszen olyan boldog közöttünk - mondta. - Milyen megelégedett, ha követheti a juhnyáját a távoli legelőkre, vagy ha kimehet a mezőre, szemlélni a földművesek munkáját! Azt hiszem, hogy nem cselekszünk rosszul, ha a magunk számára akarjuk őt megtartani.

- Megkíméljük őt a legnagyobb szenvedéstől - mondta a férfi.

És így beszélgettek egymással, míg a gyermek fel nem ébredt szundikálásából.

- Na lám - mondta az anyja - úgy-e, most már kipihented magad? Kelj föl, mert nemsokára este lesz és vissza kell mennünk a sátorunkhoz.

Az épületnek egyik legelhagyatottabb részén voltak, mikor megkezdték útjukat a kijárat felé.

Néhány perc alatt átmentek a régi boltív alatt, mely még abból az időből való volt, mikor először emeltek templomot ezen a helyen és itten, a falhoz támasztva egy régi rézkürt állott, rettentő nagy és nehéz volt, szinte olyan, mint egy oszlop és nem egykönnyen lehetett a szájhoz emelni és belefújni. Ott állott összehorpadozva, megrepedezve, porosan, kívül-belül pókhálóval átszőve, úgy hogy alig látszott rajta valami régi írás nyoma. Talán már ezerév is elmúlt azóta, hogy valaki megpróbálta, hogy hangot csaljon ki belőle.

Midőn a kis fiúcska meglátta a rettentő kürtöt, csodálkozva megállott. Mi ez? - kérdezte.

- Ezt a nagy kürtöt «Világfejedelem-szavának» hívják - felelte az anyja. - Ezzel hívta össze Mózes Izrael gyermekeit, mikor szétszóródtak a pusztában. Utána senki sem tudta megszólaltatni ezt a kürtöt. De aki még egyszer megfújja ezt, az a világ valamennyi népét a maga hatalma alá fogja gyűjteni.

Mosolygott ezen, mert azt hitte, hogy ez csak régi monda, de a gyermek tépelődve állt az óriási kürt előtt és így kellett onnan őt elhívni. Ez a kürt volt eddig az egyetlen dolog a templomban, ami megtetszett neki. Még sokáig szívesen ott maradt volna, hogy jól megnézegebbe.

Nem mentek messzire, mikor kijutottak a nagy tágas templomudvarra. Itt a sziklatalajban mély és széles szakadék volt, épp úgy, mint az ősidőben. Ezt a szakadékot még Salamon király sem akarta betömetni, mikor a templomot építette. Nem is csináltatott hidat keresztül, sem pedig ráccsal nem kerítette el a meredek mélységet. Hanem ezek helyébe néhány öl hosszú acélpengét feszítettett át a mélységen, élével felfelé. És ez az acélpenge megszámlálhatlan év óta ott feszült a meredek mélység felett. Most már egészen megrozsdásodott és nem is feszült biztosan, hanem megrezgett és megingott, ha valaki nehéz léptekkel haladt át a templom udvarán.

Midőn az anyja elvezette a fiúcskát a mélység előtt, csodálkozva kérdezte: Micsoda híd ez?

- Ezt még Salamon király csináltatta - felelte az anyja - és a Paradicsom-hídjának nevezik. Aki át tud menni ezen a rezgő hídon, melynek éle vékonyabb, mint a napsugár, akkor az biztos lehet benne, hogy a paradicsomba jut.

Ismét elmosolyodott és tovább ment, de a fiú ott maradt és nézte a vékony, meg-megrezgő acélpengét, míg csak nem szólította magához.

Mikor engedelmeskedett, felsóhajtott, hogy miért nem mutatták meg neki előbb ezt a csodálatos két dolgot, hogy elég ideig nézegethette volna.

Most már megállás nélkül jutottak el a főbejárat ötszörös oszlopsorához. Itt az egyik szögletben két fekete márványoszlop emelkedett egy talapzatról és olyan szorosan voltak egymás mellett, hogy még egy szalmaszálat sem lehetett volna átfűzni közöttük. Magas és méltóság- teljes két oszlop volt, gazdagon díszített fejekkel, melyeken csodálatos állatszörnyek futottak végig. De a két oszlop tele volt karmolással, úgy hogy egyetlen egy oszlop az egész templomban nem volt úgy kikoptatva, mint ez a kettő. Még a padozat is körülöttük ki volt kopva a sok lépéstől.

Ismét megállította a fiú az anyját és megkérdezte: Micsoda oszlopok ezek?

- Ezeket az oszlopokat még ősapánk, Ábrahám, hozta magával a távol Kaldeából Palesztinába és még ő nevezte el az Igazságosság kapujának. Aki keresztül tud menni a két oszlop között, az igaz ember az Úr előtt és sohasem követett el valami bűnt.

A fiú megállott és tágra nyílt szemekkel nézte a két oszlopot.

- Csak nem akarod megpróbálni, hogy átszorítsd magad közöttük? - mondta az anyja és nevetett. - Látod, hogy a padló egészen kikopott itten azoknak a lépteitől, akik megpróbálták, hogy átbujjanak a keskeny résen, de hidd el, hogy senkinek sem sikerült. Most azonban sietnünk kell. Már hallom az ércajtók dübörgését. A harminc templomszolga már nekivetette vállát, hogy behajtsa.

A kis fiú egész éjjel álmatlanul hánykolódott a sátorban és nem látott mást maga előtt, mint az Igazságosság-kapuját, a Paradicsom-hídját és a Világfejedelem szavát. Még ilyen csodálatos dolgokról sohasem hallott ezelőtt beszélni. És sehogy sem tudta elűzni ezeket a gondolataiból.

Másnap reggel ugyanígy volt vele. Nem is tudott másra gondolni. Aznap kellett volna hazaindulniok. A szüleinek sok dolguk akadt, míg a sátrat leszedik, a tevé hátára csomagolják és míg mindent rendbe nem hoznak. Nem egyedül mennek, hanem a rokonokkal és a szomszédokkal és így, mikor ennyi sokan voltak, a csomagolás is lassabban ment.

A kis fiú nem segédkezett a munkánál, hanem a nagy sürgés-forgás közepette csöndesen ült és csak a három csodálatos dologra gondolt.

Egyszeriben eszébe jutott, hogy talán még eljuthatna a templomba, hogy még egyszer megnézzék azokat. Hiszen még úgyis sok mindent kell becsomagolni. Biztosan visszaérkezhetik a templomból, mielőtt elindulnának.

Elsietett tehát, anélkül, hogy valakinek megmondta volna, hogy hová szándékozik. Hiszen rögtön vissza akart jönni.

Nemsokára már el is jutott a templomig és bement az előcsarnokba, ahol a két ikeroszlop állott.

Alig hogy meglátta azokat, felragyogott a szeme az örömtől. Letelepedett melléjük és úgy nézett fel rájuk. Midőn arra gondolt, hogy csak az tud átmenni a két oszlop között, aki igaz ember az Úr előtt és aki sohasem követett el bűnt, akkor úgy gondolta, hogy ilyen csodálatos szép dolgot még sohasem látott.

Elgondolta, hogy milyen nagyszerű dolog volna átcúsítani a két oszlop között, de azok olyan szorosan álltak egymás mellett, hogy lehetetlen még azt meg is próbálni. Így üldögélhetett a két oszlop előtt egy jó óráig, anélkül, hogy ezt tudta volna. Azt hitte, hogy talán egy-két percig ült ottan.

A fényes előcsarnokban, ahol a kis fiú üldögélt, éppen akkor a főtanács bírái gyűltek egybe, hogy döntsenek a lakosság peres ügyeiben. Az egész előcsarnok tele volt emberekkel, akik panaszkodtak, hogy a határköveiket elmozdították, hogy a juhaikat megdézsmálták és hamis bélyegzővel látták el a lopott bárányokat, hogy az adósok nem akarják megfizetni adósságaikat.

A panaszosok közül előlépett egy gazdag ember, drága piros bársonyruhába öltözve és egy szegény özvegyasszonyt vezetett a törvény elé, aki néhány ezüstpénzzel volt adója. A szegény özvegy síránkozott és azt mondta, hogy a gazdag jogtalanul vádolta. Hiszen egyszer már megfizette neki az adósságát, most arra akarja kényszeríteni, hogy még egyszer fizessen, de erre már nem képes. Olyan szegény, hogyha a bírák arra ítélik, hogy fizessen, akkor kénytelen lesz leányait rabszolganőként eladni a gazdag embernek.

Az, aki a főbírói székből ült, odafordult a gazdag ember felé és azt mondta neki: Meg mersz esküdni arra, hogy ez a szegény asszony még nem adta meg neked a pénzedet?

Erre így válaszolt a gazdag: Uram, én gazdag ember vagyok. Talán bizony fáradtságot vennék magamnak, hogy behajtsam a pénzemet ettől a szegény özvegytől, ha ehhez nem volna meg a teljes jogom? Esküszöm előtted, hogy amilyen bizonyos, hogy senki sem tud átmenni az Igazságosság kapuján, éppen olyan bizonyos az, hogy ez az asszony tartozik nekem azzal az összeggel, amit tőle követelek.

Amint a bírák meghallották ezt az esküt, hittek a szavának és megítélték, hogy a szegény özvegy asszony adja oda neki rabszolganőként a leányait.

A kis fiú azonban egészen közel ült és mindezt jól hallotta. Elgondolta magában: Milyen jó volna, ha valaki át tudna menni az Igazságosság kapuján! Ez a gazdag ember egészen biztos, hogy nem mondott igazat. Bizony kár azért a szegény asszonyért, aki most kénytelen neki rabszolganőként odaadni a lányait.

Hirtelen felugrott az oszlop talapzatára és átnézett a nyíláson.

- Ó, ha ez lehetséges volna! - sóhajtott magában.

Annyira kétségbe volt esve a szegény özvegy sorsán. Most már nem is gondolt arra, hogy aki keresztül tud menni ezen a résen, az igazságos és bűn nélküli. Csak azért szeretett volna átmenni, hogy segítsen a szegény özvegyen.

A vállát odaszorította a két oszlop közé, mintha utat akart volna törni maga előtt.

Ebben a pillanatban valamennyien, akik az előcsarnokban voltak, oda néztek az Igazságosság kapuja felé, mert megdördült a boltozat és megzendült a két régi oszlop és megindult az egyik balra, a másik jobbra és annyi helyet nyitott, hogy a fiú karcsu teste elfért közöttük.

Nagy csodálkozás és megindultság támadt erre. Az első percben azt sem tudták, hogy mit szóljanak. A nép mozdulatlanul állott és csak a fiút bámulta, aki ezt a csodát megcsinálta. Az első, aki magához tért, a legidősebb bíró volt. Megparancsolta, hogy azonnal fogják el azt a gazdag kereskedőt és vezessék a törvényszék elé. És azután arra ítélte, hogy egész vagyonát adja át annak a szegény özvegynek, mert hamisan esküdött az Úr templomában.

Mikor ez megtörtént, a főbíró kérdezősködni kezdett a fiúcska után, aki átment az Igazságosság kapuján, de midőn az emberek körülnéztek, az már eltűnt. Ugyanis abban a percben, mikor az oszlopok szétnyíltak, mintha álomból ébredt volna fel, eszébe jutottak szülei és a hazautazás. Most már igazán sietnem kell, mert a szüleim várnak reám - gondolta magában.

De azt nem tudta, hogy egy egész óráig üldögélt az Igazságosság kapuja előtt, hanem csak azt hitte, hogy legföljebb pár percig nézegette és azért úgy gondolta, hogy van még ideje még egyszer megnézni a Paradicsom-hídját, mielőtt elhagyná a templomot.

És könnyű léptekkel siklott át a tömegen és eljutott a Paradicsom hídjához, mely a nagy templomnak egészen más részén feküdt.

Midőn meglátta az éles acélpengét, mely a mélység fölé volt kifeszítve és elgondolta, hogy az az ember, ki át tud lépkedni ezen a hídon, biztosan bejut a paradicsomba, úgy tetszett neki, hogy ez volt a legcsodálatosabb, amit valaha látott és leült a mélység szélére, hogy jobban láthassa az acélpengét.

Így üldögélt és gondolkozott, hogy milyen édes lehet bejutni a paradicsomba és milyen szívesen átmenne ő ezen a hídon. De hát belátta, hogy ez lehetetlen még csak megpróbálni is.

Abban az udvarban, ahol ez a mélység volt, nagy áldozati oltár emelkedett és ekörül fehér ruhás papok járkáltak, akik a tüzet ápolták és átvették az áldozati ajándékokat. Az udvaron néhány áldozó gyűlt egybe meg egy csomó népség, hogy résztvegyen az istentiszteletben.

Most egy szegény öreg ember lépett elő, karján egy kicsiny és sovány báránnyal, melyet még hozzá egy kutya is megharapott és így nagy seb volt az oldalán.

Az öreg ember a papokhoz ment ezzel a báránnyal és arra kérte őket, hogy fogadják el áldozatul, de azok nem akarták. Azt mondták neki, hogy ilyen silány ajándékot nem mutathatnak be az Úrnak. Az öreg kérte őket, hogy legalább könyörületeségből fogadják el a bárányt, mert a fia halálán van és neki nincsen semmi egyebe, amit az Úrnak áldozhatna, hogy fölépüljön. Fogadjátok el ezt az áldozatot - mondta - különben nem jut el imám az Úr színe elé és a fiam meghal.

- Ne gondold, hogy nem vagyok részvétellel irántad - mondta a főpap - de a törvény tiltja, hogy hibás állatot áldozzunk. Épp oly lehetetlen meghallgatni a te kérésedet, mint amilyen lehetetlen átmenni a Paradicsom hídján.

A kis fiú olyan közel üldögélt hozzájuk, hogy minden szót meghallott. Rögtön arra gondolt, hogy milyen kár, hogy senki sem tud átmenni ezen a hídon. Talán a szegény ember megtarthatná a fiát, ha föláldozhatná a bárányt.

Az öregember kétségbeesve hagyta ott a templom udvarát, de a fiú felállott és odalépett a rezgő hídhoz és rátette a lábát.

Nem is gondolt arra, hogy azért akar átmenni a hídon, hogy bejusson a paradicsomba. Gondolatai csak a szegény öreg körül forogtak, rajta akart segíteni.

De visszahúzta a lábát, mert elgondolta: Ez lehetetlen. A vas már öreg és rozsdás, még engem sem bírna el.

De azután megint csak kénytelen volt arra a szegény öreg emberre gondolni, akinek a fia haldoklott. Megint rálépett az acélpengére.

Ekkor észrevette, hogy az már nem rezgett, hanem biztosnak és erősnek mutatkozott a lába alatt.

És mikor még egy lépést tett előre, úgy érezte, hogy a levegő körülötte támogatja, úgy hogy nem eshetik le. Szinte vitte előre, mintha egy szárnyra kelt madár lett volna.

A kifeszített pengéből pedig kellemes hang csendült fel és az egyik, az udvaron állók közül meghallotta ezt a hangot és oda nézett. Erre felkiáltott és most már valamennyien arra felé fordultak és látták, amint a kis fiú áthalad a kifeszített acélpengén.

Nagy lett a csodálkozás és az izgalom a körülállók között. Az elsők, akik magukhoz tértek, a papok voltak. Azonnal hírnököt küldtek a szegény öreg ember után és amikor az visszajött, azt mondták neki: Az Úr csodát tett, hogy megmutassa nekünk, hogy el akarja fogadni az ajándékodat. Add ide a bárányt, hogy fölládozhassuk.

Mikor ez megtörtént, keresni kezdték a kis fiút, aki átment a szakadék fölött. De hiába keresték, nem lelték már sehol.

Mert alig hogy átment a szakadékon, eszébe jutottak a szülei és a hazautazás. Nem tudta, hogy már elmúlt a reggel, sőt a dél is, hanem azt gondolta: Most már igazán vissza kell sietnem. De előbb egy pillantást vetek a Világfejedelem szavára.

És így keresztül osont a nép között és könnyű léptekkel sietett át a homályos oszlopos folyosón oda, ahol a nagy rézkürt állott a falnak támasztva.

Mikor meglátta és elgondolta, hogy aki azt meg tudja fújni, az a világ valamennyi népét a hatalma alá fogja terelni, akkor úgy tetszett neki, hogy soha ennél csodálatosabb dolgot nem látott és azért leült mellette és úgy nézegette.

Elgondolta, hogy milyen nagynak kell annak lennie, aki meg akarja hódítani a világ valamennyi népét és milyen nagyon szerette volna, ha belefújhatott volna ebbe az öreg kürtbe. De megértette, hogy ez lehetetlen és még meg sem merte próbálni.

Így üldögélt több órán át, anélkül, hogy észrevette volna, hogy gyorsan mulik az idő. Egyedül csak arra gondolt, hogy milyen érzés lehet az, meghódítani akarátának a világ valamennyi népét.

A hűvös bolthajtás alatt egy szent ember ült és a tanítványait oktatta. Közben odafordult az ifjak egyikéhez, akik a lába előtt ültek és azt mondta neki, hogy csaló. A szellem elárulta neki, mondta a szent ember, hogy ez az ifjú idegen és nem izraelita. És most kérdőre vonta őt a szent ember, hogy merészkedett idegen név alatt az ő tanítványainak sorába lopózkodni.

Erre felemelkedett az idegen ifjú és azt mondta, hogy ő sivatagokon keresztül vándorolt és nagy tengereket hajózott át, hogy meghallja az igaz bölcsességet és az egy igaz Isten tanítását. A lelkem emésztődött a vágytól - mondta a szent embernek. - De tudtam, hogy nem fogadsz el tanítványodul, ha megtudod, hogy nem vagyok izraelita. Ezért hazudtam Néked, hogy elérhessem vágyamat. Most pedig kérlek, hadd maradhassak meg melletted.

De a szent felállott és ég felé tárta karjait. Te épp oly kevésbé maradhatsz mellettem, mint ahogy nem akadhat senki, aki most felállna és megfujná azt a nagy rézharsonát, amit a Világfejedelem szavának neveznek. Még neked ennek a templomnak a küszöbét sem szabad átlépned, mert Te pogány vagy. Siess el hát innét, különben a többi tanítványaim neked mennek és darabokra szaggatnak, mert ittléted megszentelteleníti a templomot.

Az ifjú azonban nyugodtan állott és így szólt: Nem akarok odamenni, ahol lelkem nem kaphat táplálékot. Hadd haljak meg inkább itt a lábaid előtt.

Alig mondta ezeket a szavakat, mire a szent ember tanítványai felugrottak, hogy elűzzék őt. És amikor ellenkezni akart, a földre teperték és meg akarták ölni.

A kis fiú olyan közel ült, hogy mindent hallott és mindent látott és azt gondolta: Bizony ez nagy kegyetlenség. Ó csak meg tudnám fújni ezt a rézkürtöt, akkor mindjárt segítene rajta!

Felállott és a kezét a rézkürtre tette. Ebben a pillanatban nem azért szerette volna megfűjni, hogy az, aki ezt megteszi, hatalmas uralkodó lesz, hanem mert remélte, hogy megsegíti azt az ifjút, akinek az élete most kockán forgott.

Megragadta hát kis kezével a hatalmas rézkürtöt, hogy felemelje.

Ime ekkor érezte, hogy a rettentő nagy kürt magától az ajkához emelkedik. És éppen hogy belelehelt, mire erős hang zendült fel a kürtből, mely végig zúgott az egész templomi csarnokon.

Erre mindenki oda fordult és látták, hogy egy kis fiú az, aki ott áll kürttel az ajka előtt és olyan hangokat csal elő belőle, melytől megrezegték a boltívek, meg az oszlopok.

Azonnal leeresztették a kezüket azok, akik azért emelték fel, hogy megüssék az idegen ifjút és a szent tanító is így szólt hozzá:

- Gyere ide és ülj a lábaimhoz, ahol előbb ültél. Az Úr csodát tett, hogy megmutassa nekem, hogy az a kívánsága, hogy Téged is megtanítsalak az Ő tiszteletére.

*

Mikor már esteledni kezdett, egy férfi és egy asszony sietett Jeruzsálem felé. Nagyon nyugtalanok és ijedtek voltak és mindenkinek, akivel csak találkoztak, azt kiáltották: Elvesztettük a fiunkat. Azt hittük, hogy a rokonainkkal vagy a szomszédainkkal ment előre, de senki sem látta. Nem találkozott valamelyikötök egy magános fiúcskával.

Azok, akik Jeruzsálemből jöttek, azt felelték: Bizony, a Ti fiatokkal mi nem találkoztunk, de a templomban láttunk egy gyönyörű gyermeket. Olyan volt az, mint az égi angyalok egyike és keresztül ment az Igazságosság kapuján.

Szívesen elmondták volna részletesebben is a dolgot, de a szülőknek már nem volt idejük ezt meghallgatni.

Mikor ismét egy darabot mentek, megint találkoztak utasokkal és megkérdezték azokat is.

De akik Jeruzsálemből jöttek, azok semmi másról nem akartak beszélni, csak a legszebb gyermekről, akit valaha láttak, aki mintha egyenesen az égből jött volna és aki átment a Paradicsom hídján.

Szívesen elbeszélgettek volna felőle akár késő estig is, de a férfinak és az asszonynak nem volt ideje, hogy meghallgassa őket, hanem siettek a város felé.

Utcáról utcára mentek anélkül, hogy meglelték volna a gyermeket. Végre eljutottak a templomhoz.

Mikor idáig jutottak, azt mondta az asszony: Ha már itt vagyunk, hadd menjünk be és nézzük meg, hogy milyen az a gyermek, akiről azt mondják, hogy az égből jött le. Bementek és kérdezősködtek, hogy hol láthatnák meg azt a gyermeket.

- Menjetek csak egészen előre, ahol a szent írástudók ülnek a tanítványaikkal. Ott megtaláljátok a gyermeket. Az öregek maguk közé ültették és úgy kérdezik vagy ő kérdezi őket és mindnyájan csodálkoznak rajta. A nép csak azért várakozik a templom udvarán, hogy megláthassa azt, aki megszólaltatta a Világfejedelem szavát.

A férfi és az asszony utat törtek maguknak a tömegben át és meglátták, hogy az a gyermek, aki a bölcsek között ül, az az ő fiuk.

De alig hogy az anyja megismerte gyermekét, elkezdett sírni.

És a gyermek, aki a bölcsek között ült, meghallotta hogy valaki sír és azonnal megismerte, hogy az édes anyja. Akkor felállott és odament az anyjához és az apja meg az anyja közrefogták és úgy mentek ki vele a templomból.

De az anyja folyvást sírt és a gyermek megkérdezte: Miért sírsz? Hiszen azonnal hozzád mentem, amint meghallottam a hangodat.

- Hogyne sírnék? - mondta az anyja. - Azt hittem már, hogy elvesztettelek.

Kiértek a városból és leszállt a sötétség, de az anyja még mindig sírt.

- Miért sírsz? - mondta a gyermek. - Nem tudtam, hogy a nap elmúlt. Én azt hittem, hogy még csak reggel van és azonnal hozzád mentem, amint meghallottam a hangodat.

- Hogyne sírnék? - mondta az anyja. - Egész nap kerestelek és már azt hittem, hogy elvesztettelek.

Egész éjjel vándoroltak és az anyja mindig csak sírt.

Mikor hajnalodni kezdett, így szólt a gyermek: Miért sírsz? Hiszen én nem kerestem a magam dicsőségét, az Úr engedte meg nékem, hogy csodát tegyek, hogy segíthessek azon a három szegény emberen. És amint meghallottam a Te hangodat, azonnal hozzád siettem.

- Fiam - felelte az anyja - azért sírok, mert te mégis csak elvesztél a számomra. Soha többé nem leszel már az enyém. Ezentúl már a Te életed törekvése az igazságosság és a te vágyódásod a mennyország lesz és a te egyetlen szerelmed, hogy fölkarolhassad a szegény embereket, akik ezen a földön lakoznak.

SZENT VERONIKA KENDŐJE.

1.

Tiberius császár uralkodásának utolsó éveiben történt, hogy egy szegény szőlőmunkás telepedett le feleségével a Sabin-hegyek egyik magános kunyhójában. Idegenek voltak és teljesen egyedül éldegéltek és sosem fogadtak látogatót. Egy reggel azonban, midőn a munkás kinyitotta az ajtót, nagy csodálkozására egy öreg, összetöpörödött anyókat talált a küszöbön. Egyszerű szürke köpenybe burkolózott és meglátszott rajta, hogy nagyon szegény. Mégis olyan tiszteletreméltónak látszott, midőn felállott és elébe ment, hogy önkéntelenül azokra a mondákra gondolt, melyek elmesélik, hogy az istennők szegény asszony képében szokták felkeresni a földi halandókat.

- Barátom - mondta az öregasszony a szőlőmunkásnak - ne csodálkozz azon, hogy ma éjjel a küszöbödön aludtam. A szüleim ebben a kunyhóban laktak és én is itt születtem kilencven évvel ezelőtt. Azt hittem, hogy üresen, elhagyottan találom. Nem tudtam, hogy emberek vették ismét birtokukba.

- Nem csodálkozom, hogy azt hitted, hogy ez a kunyhó, mely oly magasan fekszik a kopár hegyek között, üres és elhagyott lesz, válaszolta a szőlőmunkás. - De a feleségem, meg én messze földről valók vagyunk és mi szegény idegenek nem tudunk finomabb lakást szerezni. És neked, aki bizonytalán éhes és fáradt vagy a hosszú gyaloglástól, amire ilyen magas korban vállalkoztál, jól fog esni, hogy emberek lakják ezt a kunyhót és nem a Sabinhegyek farkasai. Most legalább találhatsz benne egy ágyat, ahol lepihenhetsz, egy csupor kecsketejet, meg egy darab kenyeret, amivel jóllakhatsz.

Az öregasszony elmosolyodott, de ez a mosoly csak futólagos volt és nem tudta elűzni a gondteljes kifejezést arcáról. Egész fiatalságomat itt a hegyek között töltöttem, mondta és még nem felejtettem el annak a módját, hogy kell a farkast kiűzni barlangjából.

És igazán olyan erőteljesnek látszott, hogy a szőlőmunkás nem kételkedett abban, hogy nagy kora dacára még van annyi ereje, hogy megküzdjön az erdő vadjaival.

Megismételte meghívását és az öregasszony belépett a kunyhóba. Letelepedett a szegény emberek asztalánál és résztvett azok étkezésében és bár megelégedettnek látszott a tejbe mártott fekete kenyérral, mégis úgy a férfi, mint a felesége így gondolkodtak: Bizonyára gyakrabban evett ez fácánhúst ezüst tálból, mint kecsketejet cserépcsuporból.

Néha feltekintett evés közben és körülnézett, mintha a kunyhó belsejét próbálná felismerni. A szegényes lakóhely puszta falaival és földes padlójával bizonyára nem sokat változhatott. Sőt még megmutatta a mostani lakóknak, hogy az egyik falon még látni azokat a kutyákat és bárányokat, melyeket az apja rajzolt föl a kis gyermekeknek a mulattatására. És fent a polcon meglátta annak a csupornak a maradványát, amelybe ő szűrte valamikor a tejet.

A férfi és a felesége azonban ezt gondolták: Lehet, hogy ebben a kunyhóban született, de sokkal nagyobb dolga lehetett életében, mintsem hogy kecskét fejt volna és vaját, meg sajtot készített.

Azt is észrevették, hogy gondolatai sokszor elkalandoztak és ilyenkor hosszan és fájdalmasan felsóhajtott, valahányszor feleszmélt.

Végre felállott az asztaltól. Barátságosan megköszönte a szíves látást, amiben része volt és az ajtó felé indult.

De ekkor azt gondolta a szőlőmunkás, hogy olyan szegény és egyedül van, miért is utána kiáltott: Ha nem csalódom, nem az volt a szándékom, hogy azonnal elhagyjad ezt a kunyhót, mikor éjjel ide felkapaszkodtál. Ha olyan szegény vagy, amilyennek látszol, akkor arra számítottál, hogy itt maradsz az alatt a néhány év alatt, ami hátra van számodra. De most el akarsz menni, mert én és a feleségem már birtokba vettük ezt a kunyhót.

Az öreg nem tagadta, hogy eltalálta a dolgot. De ez a kunyhó, mely annyi éven át üresen állott, épp úgy a tied, mint az enyém - mondta. - Nincsen jogom arra, hogy kiűzzelek innét.

- Ez mégis a szüleidnek a kunyhója - mondta a szőlőmunkás - és így bizonytalán több jogod van hozzá, mint nekem. Azonkívül mi fiatalok vagyunk, te pedig öreg. Azért maradj csak itt, majd mi megyünk el.

Mikor az öregasszony ezeket a szavakat hallotta, nagyon elcsodálkozott. Megfordult a küszöbről és merően rátekintett a férfitra, mintha nem értette volna meg teljesen a szavait.

De most már a fiatal feleség is közbeszólt.

- Ha szabad valamit tanácsolnom - mondta a férjének - úgy arra kérnék, hogy kérdezd meg ezt az öregasszonyt, hogy nem akarna-e a gyermekeinek tekinteni minket és megengedni, hogy nála maradassunk és hogy ápoljuk őt. Ugyan mit használnánk neki azzal, ha itt hagyjuk neki ezt a rozoga kunyhót és aztán elmegyünk? Borzasztó volna neki egyes egyedül lakni ebben a pusztaságban. És aztán miből élne? Olyan volna, mintha éhen hagynánk veszni.

Az öregasszony azonban odalépett a férfihez és a feleségéhez és csak nézett rájuk. Miért beszéltek így? - kérdezte. - Miért vagytok könnyorületesek velem szemben? Hiszen idegenek vagytok.

Erre azt felelte a fiatal feleség: Azért, mert mi már egyszer találkoztunk a nagy könnyorületességgel.

2.

Így az öregasszony ott maradt a szőlőmunkás kunyhójában és nagyon megbarátkozott a fiatalokkal. De azért sohasem mondta el nekik, hogy honnan jött, vagy hogy kicsoda és ők megértették, hogy nem jó néven vette volna, ha effelől megkérdezik.

Egy este azonban, mikor a munkának már vége volt és mind a hárman kint ültek a ház előtti tisztáson és éppen estebédjüket fogyasztották el, látják, hogy egy öregember jön felfelé a hegyi ösvényen.

Magas, erőteljes, vállas ember volt, akár egy birkozó. Az arca komor és rideg volt. Homloka kidülledt a mélyen bentülő szeme fölé és szája hajlása keserőséget és megvetést árult el. Egyenesen és gyors léptekkel haladt.

A férfinak egyszerű öltözete volt és a szőlőmunkás, amint meglátta, rögtön gondolta: valami öreg legionárius, egy akit elbocsátottak a szolgálatból és most haza vándorol a szülőföldjére.

Amint az idegen felért a falatozókhöz, mintegy habozva megállott. A munkás, aki tudta, hogy az útnak vége szakad nemsokára a kunyhó felett, letette a kanalát és odakiáltotta neki: Talán eltévedtél idegen, hogy ide jöttél fel ehhez a kunyhóhoz? Senki sem vesz magának annyi fáradságot, hogy ide felkapaszkodjék, ha ugyan nincsen dolga valamelyikünkkel, aki ott lakik.

Mikor ezt elmondta, az idegen közelebb lépett. - Igen, úgy van, ahogy mondod, - felelte. - Elvétettem az utat és most nem tudom, hogy merre kell mennem. Ha megengeded, hogy egy darabig kipihenhessem magam itten és azután megmutatod, hogy melyik utat kell követnem, hogy eljussak egy tanyára, akkor nagyon meg fogom köszönni neked.

Ezzel leült az egyik kőre a kunyhó előtt. A fiatal asszony megkérdezte, hogy nem akarja-e megosztani velük az estebédet, de ezt mosolyogva elutasította. Úgy látszik azonban szívesen beszédbe elegyedett velük, mialatt ettek. Megkérdezte a fiatalokat, hogy mint vannak, mit dolgoznak és azok vidáman minden tartózkodás nélkül válaszoltak.

Egyszerre azonban a munkás fordult az idegen felé és ő kezdett kérdezősködni. - Látod, hogy milyen elhagyatottságban élünk itt a pusztaságban, - mondta. - Már egy éve elmúlt, hogy csak szőlőmunkásokkal beszéltem. Te, aki bizonyára valami táborból jössz, nem mesélhetnél valamit nekünk Rómáról és a császárról?

Alig mondta el ezt a férfi, mikor a fiatal asszony észrevette, hogy az öreg asszony integetett neki a szemével és a kezével is jelt adott, ami azt jelentette, hogy vigyázzon magára, mit mond.

Az idegen azonban barátságosan válaszolt: - Megértem, hogy legionáriusnak tartasz és hát igazad is van, de már nagyon régen elhagytam a szolgálatot. Tiberius uralkodása alatt nem sok dolgunk akadt nekünk harcosoknak. Pedig valamikor nagy hadvezér volt. Akkor volt szerencséjének magaslatán. Most már nem gondol másra, csak hogy megóvja magát az összeesküvésektől. Rómában mindenki beszél, hogy a mult héten pusztá gyanú alapján kivégeztette Titius szenátort.

- Szegény császár, már azt sem tudja, hogy mit csinál! - mondta a fiatal asszony. Összezsapta a két kezét és csodálkozva, sajnálkozva csóválta a fejét.

- Igazad van - mondta az idegen, mialatt mély keserűség ült az arcára. - Tiberius tudja, hogy mindenki gyűlöli és ez még az örültségbe fogja kergetni.

- Mit mondasz? - felelte az asszony. - Ugyan miért gyűlölnénk mi? Csak sajnáljuk, hogy már nem olyan nagy császár, mint volt uralkodása kezdetén.

- Tévedsz, - mondta az idegen. - Minden ember megveti és gyűlöli Tiberiust. És miért ne tennék? Hiszen kegyetlen és kíméletlen zsarnok. És Rómában azt hiszik, hogy ezentul még kegyetlenebb lesz, mint volt eddig.

- Mi történhetett, hogy még gonoszabb vadállat lett belőle, mint eddig volt? - kérdezte a férfi.

Amikor ezt mondta, a felesége észrevette, hogy az öreg asszony ismét integetett feléje, de olyan titokban, hogy nem láthatta.

Az idegen barátságosan válaszolt, de valami különös mosoly jelent meg a szája szélén.

- Talán hallottad beszélni, hogy Tiberiusnak a környezetében volt egy barátja, akire mindig számíthatott és aki mindig megmondta neki az igazat. A többiek, akik az udvarában éltek, szerencselovagok és hízelkedők voltak, akik egyformán dicsérték a császár gonosz és álnok cselekedeteit, mint a jókat és az érdemeseket. De volt mégis egy, amint mondtam, aki nem félt tudtára adni, hogy mennyi értéke van a cselekedeteinek. Ez az ember, aki bátrabb volt, mint a szenátorok és a hadvezérek valamennyien, ez volt a császár öreg dajkája, Faustina.

- Igaz, hallottam róla beszélni, - mondta a munkás. - Azt mondták nekem, hogy a császár mindig nagy barátságot tanúsított vele szemben.

- Igen, Tiberius meg tudta becsülni az ő ragaszkodását és hűségét. Úgy bánt ezzel a szegény parasztasszonnyal, aki valamikor a Sabin-hegyek egyik nyomorúságos kunyhójából jött le, mintha a második anyja lett volna. Amíg Rómában tartózkodott, a Palatinus hegy egyik házá-

ban biztosított számára lakóhelyet, hogy mindig a közelében lehessen. Róma legelőkelőbb matronáinak nem volt jobb dolga, mint neki. Hordszéken vitték az utcán és olyan ruhája volt, mint egy császárnőnek. Mikor a császár Capriba költözött, oda is követnie kellett és akkor fényesen berendezett villát vásárolt a számára tele rabszolgákkal.

- Bizony jó dolga lehetett, - mondta a férfi.

Most már csak ő beszélgetett az idegennel. A felesége hallgatagon ült és csodálkozva figyelte azt a változást, mely az öreg asszonnyal történt. Mióta az idegen megjelent, egy szót sem szólt. Elvesztette szelíd és barátságos arckifejezését. Eltolta magától az ételt és mereven, szótlanul ült az ajtófélfának támaszkodva és szigorú, szinte szoborszerű arccal nézett maga elé.

- A császárnak az volt a szándéka, hogy a dajkája nyugodt öregséget élvezzen, - mondta az idegen. - De hiába volt minden jótéteménye, még ő is elhagyta.

Az öreg asszony összerázkódott ezeknél a szavaknál, de a fiatal megnyugtatta fogta meg a karját. Azután szelíd, meleg hangon elkezdett beszélni. - Alig hiszem, hogy az öreg Faustina olyan boldog volt az udvarnál, amint Te mondod - és odafordult az idegen felé. - Én biztos vagyok benne, hogy ő úgy szerette Tiberiust, mint a saját fiát. Elképzelem, hogy milyen büszke lehetett nemes fiatalságára és azt is megértem, hogy mennyire elszomorította őt, hogy öregségére a bizalmatlanság és a kegyetlenség ejtette hatalmába. Ő bizonyára naponta figyelmeztette és intette. Borzasztó lehetett neki, hogy hiába könyörgött. Végül nem tudta elviselni, hogy lássa, mint sülyed mind mélyebbre és mélyebbre.

Az idegen meglepetve előre hajolt, mikor ezeket a szavakat hallotta. De a fiatal asszony nem nézett rá, hanem szemét lesütötte és nagyon csendesén és alázatosan beszélt.

- Talán igazad van, amit az öreg asszonyról mondasz, - felelte. - Faustina igazán nem volt boldog az udvarnál. De mégis különösnek látszik, hogy elhagyta a császárt olyan öreg korában, mikor egész életén át kitarzott mellette.

- Ugyan mit beszélsz? - mondta a férfi. - Az öreg Faustina elhagyta a császárt?

- Minden szó nélkül eltűnt Capriból - mondta az idegen. Éppen olyan szegényen ment el, ahogy jött. Nem vitt el magával semmit sem kincseiből.

- És a császár nem tudja, hová ment? - kérdezte a fiatal asszony szelíd hangján.

- Nem, senki sem tudja biztosan, hogy melyik utat választotta az öreg nő. De mégis azt gondolják, hogy szülőföldje hegyei közé menekült.

- És a császár sem tudja, hogy miért hagyta el? - kérdezte a fiatal asszony.

- Nem, a császár sem tudja. Nem igen hiheti, hogy talán azért hagyta volna el, mert egyszer azt mondta neki, hogy csak jutalomért és ajándékokért szolgált, ahogy a többi valahány. Pedig tudnia kellene, hogy sohasem kételkedett önzetlenségében. Azért még mindig reméli, hogy vissza fog térni hozzá, mert senki sem tudja jobban, mint ő, hogy a császárnak nincsen egy barátja sem.

- Én nem ismerem őt, - mondta a fiatal asszony, - de azt hiszem mégis, meg tudom neked mondani, hogy miért hagyta el a császárt. Ez az öreg nő egyszerű, jámbor szokások között nevelkedett fel itt a hegyek között és mindig visszavágyott ide. Bizonytalán sohasem hagyta volna el a császárt, ha az meg nem sérti. De megértem, hogy ezek után, miután napjai úgymint meg vannak számlálva, úgy gondolta, hogy most már joga van önmagára is gondolni. Ha én is ezekből a hegyekből való szegény asszony volnék, akkor én is úgy cselekednék. Úgy gondolkoznék, hogy eleget tettem, ha egy egész életén át szolgáltam az uramat. Magam is ott hagytam volna a jólétet és a császári kegyet, hogy a lelkem ismét megköstölje a becsületet és a nyíltszívűséget, mielőtt elindulnék a nagy útra.

Az idegen bánatosan nézett rá a fiatal asszonyra. - Te nem is gondolsz arra, hogy a császár most még kegyetlenebb lesz, mint valaha. Most már nincsen senki, aki megnyugtathatná, ha a gyanú és az embergyűlölet hatalmába keríti. Gondold meg, - folytatta és komor tekintetét merően a fiatal asszonyra szegezte, - most már nincsen senki az egész nagy világon, akit ne gyűlölné, senki, akit meg nem vetne, senki.

Mikor ezeket a keserű kétségbeesésnek a szavait kimondta, az öreg asszony hirtelen felé fordult, de a fiatal merően a szeme közé nézett és így válaszolt:

- Tiberius tudja, hogy Faustina visszatér hozzá azonnal, amikor ezt kívánja. De előbb tudnia kell, hogy az ő öreg szemeinek nem kell többé az udvarnál bünt és gyalázatot látni.

Ezeknél a szavaknál valamennyien felálltak, de a szőlőmunkás és a felesége az öreg asszony felé álltak, mintha meg akarnák védelmezni.

Az idegen nem szólt egy szót sem, de kérdő tekintettel nézett az öreg asszonyra. Ez a te utolsó szavad? akarta volna mondani. Az öreg asszony arca megremegett, de egy szót sem tudott szólni.

- Ha a császár igazán szerette öreg szolgálóját, akkor nem fogja megírígyelni tőle utolsó napjainak nyugalmát, - mondta a fiatal asszony.

Az idegen egy darabig tétovázott, de egyszerre felderült komor arca. - Barátaim, - mondta, - akármit is mondanak Tiberiusról, van valami, amit jobban megtanult, mint mindenki más és ez: *nélkülözni*. Még csak annyit akarok nektek mondani: Ha az az öreg asszony, akiről most beszélgettünk, felkeresné ezt a kunyhót, úgy fogadjátok szívesen! A császár kegyelme van mindenkivel, aki segít rajta. Ezzel beburkolózott a köpenyébe és ugyanazon az úton, amelyen jött, elhagyta a kunyhót.

3.

Ezután a szőlőmunkás és a felesége sohasem beszéltek az öreg asszonnyal a császárról. Maguk közt csodálkoztak, hogy ilyen öreg korban volt ereje, hogy elhagyja azt a pompát és gazdagságot, amelyhez hozzá volt szokva. - Nem fog-e nemsokára visszatérni Tiberiushoz? - kérdezték egymástól. - Az biztos, hogy még mindig szereti. Csak abban a reményben, hogy majd ez észretéríti és visszavezeti a jó útra, hagyta el őt.

- Ilyen idős ember, mint a császár, sohasem fog már új életet kezdeni, - mondta a munkás. - Hogyan tudnád elvenni tőle az emberek iránt érzett nagy gyűlöletét? Ugyan ki léphetne elébe, hogy megtanítsa szeretni az embereket? Míg ez meg nem történt, addig nem lehet kigyógyítani a gyanakvásból és a kegyetlenségből!

- Tudod, hogy van valaki, aki ezt meg tudja tenni, - mondta az asszony. - Sokszor gondolok erre, hogy mi történnék, ha ezek ketten találkoznának. De az Úr útjai nem a mi utaink.

Az öreg asszony úgy látszott nem nélkülözte régi életmódját. Nemsokára a fiatal asszony egy gyermeket szült és mikor az öreg ezt ápolhatta, olyan megelégedett volt, hogy azt lehetett hinni, hogy minden bánatát elfelejtette.

Félévenként egyszer magára vette hosszú sűrű köpenyét és lement Rómába. De itt nem látogatott meg senkit, hanem a legegyszerűbb úton a Fórumra ment. Itt megállt egy kis templom előtt, mely a gazdagon díszített piac egyik szögletében emelkedett.

Ez a templom tulajdonképpen csak egy nagy oltárból állott, mely szabad ég alatt márvánnyal kirakott udvaron állott. Az oltáron Fortuna trónolt, a szerencse istenasszonya és a lábainál Tiberius képmása. Az udvaron köröskörül voltak a papok lakásai és a kamarák a tüzelő meg az áldozati állatok számára.

Az öreg Faustina útja sohasem terjedt tovább ennél a templomnál, ahova azért zarándokolt, hogy szerencséért imádkozzék Tiberius számára. Midőn látta, hogy úgy az istennő, mint Tiberius szobra virágkoszorúkkal van feldíszítve és az áldozati tüzek égnek köröskörül és a tisztelők nagy csoportja állja körül az oltárt és hallgatja a papok himnuszát, akkor megfordult és visszatért megint a hegyek közé.

Így azután megtudta, anélkül, hogy valakitől meg kellett volna kérdeznie, hogy Tiberius még az élők között van és hogy jól megy a sora.

Mikor harmadszor tette meg ezt az utat, meglepetés érte. Elérkezve a kis templomhoz, azt egészen üresen és elhagyottan találta. Nem égett tűz az oltáron és nem volt egy imádkozó sem. Néhány elszáradt koszorú függött az oltáron, de mindössze ennyi volt, ami régi dicsőségről beszélt. A papok elszéledtek és a császár szobrát, melynek nem volt már őrzője, megsértették és bepiszkolták.

Az öreg asszony megállította az első járókelőt, akivel találkozott. - Mit jelentsen ez? - kérdezte. - Meghalt Tiberius? Más császárunk van?

- Nem - felelte a római. - Tiberius még császár, de már nem imádkozunk érte. A mi imádságunk úgysem használhat már neki.

- Barátom, - mondta az öreg, - én messze lakom fönt a hegyek között, ahol semmiről sem tudnak, hogy mi történik a nagyvilágban. Nem mondanád meg nékem, hogy minő szerencsétlenség érte a császárt?

- A legborzalmasabb valamennyi szerencsétlenség között, - mondta az ember. - Olyan betegség lepte meg, amelyet ezelőtt nem ismertek Itáliában, de ami Keleten gyakori. Mióta ez a betegség megszállta a császárt, az arca egészen megváltozott, a hangja olyan lett, mint egy dörmögő állaté és az ujjai kezdenek elszáradni. És ez ellen a betegség ellen nincsen orvosság. Azt mondják, hogy néhány hét múlva meghal, de ha meg nem hal, akkor le kell tenni, mert ilyen beteg és szerencsétlen ember nem uralkodhat többé. Így megértheted, hogy az ő sorsa meg van pecsételve. Így nem is érdemes már az isteneket segítségül hívni az ő érdekében, - mondta nevetve. - Most már senki sem fél tőle és senki sem remél tőle valamit. Hát akkor miért is fáradnának ő miatta?

Üdvözölte és aztán elment, de az öreg mintegy elkábulva még ott maradt.

Először életében történt, hogy összeesett és érezte hogy az öregség megszállta. Görnyedt háttal és reszkető fejjel és kézzel kapkodott erőtlenül a levegő után.

El akart sietni erről a helyről, de csak lassan bírta emelni a lábait és támolyogva indult előre. Szétnézett, hogy nem találna-e valamit, amit botnak használhatna.

Néhány perc múlva rettentő akaraterővel legyőzte fáradságát. Fölegyenesedett és kényszerítette önmagát, hogy biztos léptekkel haladjon át a néptelen utcákon.

4.

Egy hétre rá az öreg Faustina lassan lépkedett föl Capri szigetének meredek partjára. Meleg nap volt és az öregségnek és a fáradságnak borzasztó érzése ismét ránehezedett, amint fölfelé kapaszkodott a kanyargós úton és a sziklába vajt lépcsőkön, melyek Tiberius villájához vezettek.

Ez az érzése csak fokozódott, mikor észrevette, hogy mennyire megváltozott minden itt azalatt az idő alatt, míg távol volt. Valóban, azelőtt csapatostól jártak az emberek fel-le ezeken a lépcsőkön. Azelőtt csak úgy nyüzsögtek itten a szenátorok, akiket óriás libiai rabszolgák vittek hordszékeiken, követek a tartományokból, akiket a rabszolgák hosszú sora kísért, álláskeresők, előkelő főurak, akiket a császár meghívott az ünnepélyeire.

Most pedig elhagyottak és üresek voltak a lépcsők meg az utak. A zöld gyíkok voltak az egyetlen élőlények, melyekkel az öreg asszony találkozott.

Meglepetve látta, hogy minden pusztulni kezd. A császár betegsége csak néhány hónap óta tart és máris fű vert gyökeret a márvány kockák rései között. A drága vázákba ültetett nemes növények elszáradtak és valami gonosz romboló, akit nem tudtak megfékezni, még az erkély korlátját is eltörte egy helyen.

De a legkülönösebbnek találta, hogy nem látott sehol egy emberi lelket. Talán az idegeneknek megtiltották, hogy a szigetre lépjenek, de hol vannak a katonák és rabszolgák, a táncosnők és a zenészek, a szakácsok és kiszolgálók, a palotaőrök és kertészek végnélküli csapatja, mely mind a császári háztartáshoz tartozott?

Csak mikor Faustina felért a legfelsőbb terraszra, látott meg néhány öreg rabszolgát, akik a villa lépcsőjén üldögéltek. Mikor közeledett, felállottak és meghajtották magukat.

- Légy üdvöz Faustina! - mondta az egyik. - Az Isten küldött Téged, hogy enyhítsd szerencsétlenségünket.

- Mi az Miló? - kérdezte Faustina. - Miért olyan kihalt itt minden? Hiszen nekem azt mondták, hogy Tiberius császár még Capri szigetén lakik.

- A császár elkergette valamennyi rabszolgáját, mert azt hitte, hogy valamelyik közülünk mérgezett bort adott neki és ez okozta a betegségét. Engem is meg Titot is elűzött volna, ha engedelmeskedtünk volna neki. Pedig Te tudod, hogy egész életünkön át a császárt szolgáltuk.

- Nemcsak a rabszolgák után kérdezősködöm, - mondta Faustina. - Hol vannak a szenátorok és a hadvezérek? Hol vannak a császár bizalmasai és a hízelkedő szerencselovagok?

- Tiberius nem akar többé idegenek előtt mutatkozni - felelte a rabszolga. - Lucius és Macro szenátorok, a testőrség parancsnokai, minden reggel megjelennek és átveszik parancsait. Különben senkinek sem szabad közelébe menni.

Faustina felment a lépcsőn, mely a villába vezetett. A rabszolga előtte ment és útközben megkérdezte tőle:

- Mit mondanak az orvosok Tiberius betegségéről?

- Egyik sem ismeri ezt a betegséget. Azt sem tudják, hogy gyorsan vagy lassan emészti meg. De azt mondhatom neked Faustina, hogy Tiberiusnak meg kell halnia, hogy ha továbbra is nem akar ételt elfogadni, mert attól fél, hogy meg van mérgezve. És tudom, hogy egy beteg ember nem bírja el a virrasztást éjjel-nappal, amint a császár csinálja félelemből, hogy talán álmában meggyilkolják. Ha még most is úgy bízok benned mint régente, akkor talán sikerül rávenned, hogy ételt vegyen magához és hogy kipihenje magát. Így legalább néhány nappal meghosszabbíthatja az életét.

A rabszolga néhány udvaron és folyosón át vezette Faustinát egy terraszhoz, ahol Tiberius legszívesebben tartózkodott, hogy élvezze a kilátást a szép tengeröblök és a büszke Vezuv felett.

Mikor Faustina kilépett a terraszra egy borzasztó alakot pillantott meg feldagadt arccal és szinte állati kifejezéssel. A keze meg a lába fehér kötelékbe volt begöngyölgetve, de a kötelékből kilátszottak főleg elszáradt ujjai. A ruhája piszkos és poros volt. Bizonyára nem tudott menni, hanem csak négykézláb csúszott a terrazon. Behúnyt szemmel feküdt az erkély mellett és meg sem moccant, mikor Faustina és a rabszolga közeledtek.

Faustina odasúgta a rabszolgának: - Ugyan Miló, hogy tűrhettek meg ilyen alakot a császári terrazon? Azonnal vigyétek el innét!

De alig mondta ezeket a szavakat, mikor meglátta, hogy a rabszolga földig meghajolt a fekvő nyomorult ember előtt.

- Tiberius császár, - mondta, - végre jó hírt hozok Néked.

Erre Faustina felé fordult a rabszolga, de megijedve visszahőkölt és egyetlenegy szót sem tudott szólni.

Már nem a büszke matrona állott előtte, aki olyan erősnek látszott, hogy azt lehetett volna gondolni róla, hogy olyan magas kort fog elérni, mint egy szibylla. Ebben a percben a tehetetlen öregségbe süllyedt vissza és a rabszolga előtt egy meggörnyedt vénasszony állott homályos tekintettel és reszkető kezekkel.

Faustina ugyan hallotta, hogy a császár rettenetesen megváltozott, de azért még mindig annak az erős és derék embernek gondolta, mint amilyenek utoljára látta. Azt is hallotta valakitől, hogy ez a betegség lassan hat és évek kellene hozzá, hogy megváltoztassa az embert. De itt oly retentő erővel hatott, hogy néhány hónap alatt felismerhetetlenné tette a császárt.

Oda vánszorgott a császárhoz. Szólni sem tudott, hanem csak némán állt és sírt mellette.

- Hát eljöttél Faustina? - mondta a császár anélkül, hogy szemét fölnyitotta volna. - Amint így fekszem, azt képelem, hogy mellettem állsz és engem siratsz. Nem merem felnyitni a szemem, mert attól félek, hogy az egész csak látomás.

Erre az öreg asszony leült mellé. Felemelte a fejét és a térdére fektette.

Tiberius azonban tovább is csendesen feküdt anélkül, hogy feltekintett volna. Édes nyugalom szállta meg és a következő percben már mély álomba merült.

5.

Néhány hét múlva a császár egyik rabszolgája vándorolt fel a Sabinhegy magányos kunyhója felé. Este volt és a szőlőmunkás meg a felesége a kunyhó ajtajába álltak és úgy nézték, mint süllyed alá a nap távol nyugaton. A rabszolga letért az ösvényről, feléjük ment és üdvözölte őket. Azután egy hatalmas erszényt vett elő, amely az övébe volt tűzve és a férfi kezébe adta.

- Ezt küldi neked Faustina, az az öreg asszony, aki iránt olyan jó szívvel voltál, - mondta a rabszolga. - Arra kér, hogy ezen a pénzen végy magadnak egy szőlőbirtokot és építs rajta egy házat, mely nem fekszik olyan magasan, mint ez a sásfészek.

- Hát az öreg Faustina igazán él még? - mondta a férfi. - Mi pedig úgy kerestük a sziklaszakadékokban és a süppedékekben. Mikor nem tért vissza hozzánk, azt hittem, hogy elpusztult ezek között a nyomorult hegyek között.

- Nem emlékszel, - szakította félbe a felesége, - hogy én sohasem hittem, hogy meghalt? Nem mondtam neked, hogy bizonyára visszatért a császárhoz?

- Igaz, erősítette a férje, - bizony így mondtad és most boldog vagyok, hogy igazad lett, nem azért, hogy Faustina ismét gazdag lett és így megsegíthetted a szegénységünkben, hanem magáért a császárárt.

A rabszolga azonnal búcsút akart mondani, hogy még leérjen a lakott vidékre, mielőtt a sötétség beállna, de a házastársak nem engedték el. - Itt maradsz nálunk holnap reggelig, - mondták. - Addig nem is engedünk el, míg mindent el nem beszélsz, hogy mi történt azóta Faustinával? Miért ment vissza a császárhoz? Milyen volt a viszontlátás? Most már boldogok, hogy ismét együtt lehetnek?

A rabszolga engedett a kérésüknek. Követte őket a kunyhóba és az estebédnél elmondta a császár betegségét és Faustina visszatértét.

Midőn a rabszolga befejezte elbeszélését, észrevette, hogy úgy a férfi, mint az asszony szinte megdermedve ülnek a csodálkozástól. A földre szegezték tekintetüket, hogy el ne árulják nagy felindultságukat.

Végre a férfi felnézett és így szólt a feleségéhez: - Nem gondolod, hogy ez az Úr híradása?

- Igen, - mondta az asszony, - bizonyára ezért küldött minket az Úr át a tengeren ehhez a kunyhóhoz. Bizonyára az ő akarata vezette ide azt az öregasszonyt a mi küszöbünkhöz.

Alig hogy az asszony ezeket mondta, a szőlőmunkás ismét odafordult a rabszolgához:

- Barátom! - mondta neki. - Vidd el ezt az üzenetet tőlem Faustinának. Mondd el neki ezt szóról-szóra! Üdvözetet küld neked barátod, a szőlőmunkás, a Sabinhegyről! Te láttad azt a fiatal asszonyt, aki az én feleségem. Nemde kellemetes a szépsége és viruló az egészsége? És mégis ez a fiatal asszony egykor ugyanabban a betegségben szenvedett, mint amely most Tiberius császárt támadta meg.

A rabszolga csodálkozó mozdulatot tett, de a szőlőmunkás tovább folytatta, minden szót megnyomva.

- Ha Faustina nem akarná ezt elhinni, akkor mondd meg neki, hogy én meg a feleségem az ázsiai Palesztinából valók vagyunk, ahol ez a betegség gyakori! És ott az a törvény, hogy a bélpoklosokat kiűzik a városokból és a falvakból és azoknak a pusztában kell lakniuk, vagy sziklabarlangban és sírhelyeken kell menedéket keresniök. Mondd meg Faustinának, hogy az én feleségem ilyen beteg szülőktől született egy sziklabarlangban! Míg gyermek volt, addig egészséges maradt, de mihelyt hajadonná serdült, őt is meglepte ez a betegség.

Midőn a szőlőmunkás idáig jutott elbeszélésében, a rabszolga barátságosan mosolyogva rázogatta a fejét és így szólt hozzá: - Ugyan mit gondolsz, hogy hinné el ezt Faustina? Hiszen ő a te feleségedet csakis egészségben és szépségben látta és jól tudja, hogy ez ellen a betegség ellen nincsen orvosság.

A férfi azonban ezt válaszolta: - A legjobb volna számára, ha igazán hinne nekem. De nekem tanuim is vannak. Küldjön azonnal hírnököt a galilei Názáretbe, ott minden ember meg fogja erősíteni a szavaimat.

- Talán valamelyik istennek a csodatétele gyógyította meg a feleségedet? - kérdezte a rabszolga.

- Igen - felelte a munkás, - úgy van, ahogy mondd. Egy napon híre ment a betegek között, akik a pusztában tartózkodtak: - Ime egy nagy próféta támadt Názáret városában Galileában. Az Úr szellemének ereje lakozik ő benne és ő meggyógyít benneteket betegségekből, hacsak megérinti kezével a homlokotokat. A betegek azonban, akik nyomorúságukban ott fetrengtek, nem akarták elhinni, hogy ez a hír igazat beszél. Minket senki sem tud meggyógyítani, mondták. A nagy próféták ideje óta senki sem menekülhet meg szerencsétlenségéből.

De akadt köztük egy, aki elhitte és ez egy fiatal hajadon volt. Ott hagyta a többieket, hogy elvándoroljon Názáret városába, ahol a próféta lakott. És egy napon, mikor széles mezőn át vándorolt, találkozott egy magas, sápadt arcú férfival, akinek fekete fürtökben omlott a haja a vállára. Sötét szeme úgy ragyogott, mint két csillag és önkéntelenül felé húzódott. De mielőtt találkoztak volna, odakiáltotta a férfinak: Ne gyere közel hozzám, mert én tisztátalan vagyok, hanem mondd meg nekem, hol találhatnám meg a názáreti prófétát? A férfi azonban csak tovább jött és mikor már egészen mellette állott, ezt kérdezte: Miért keresed Te a názáreti prófétát? - Azért keresem, hogy a kezével megérintse a homlokomat és kigyógyítson a betegségemből. - Ekkor a férfi hozzálépett és rátette a kezét a homlokára. - De ő ezt mondta neki: - Ugyan mit használna az nekem, ha te teszed a kezed a homlokomra? Hiszen te nem vagy valami próféta? - Akkor az elmosolyodott és így szólt: - Menj a városba, mely a hegyalján fekszik és mutasd be magad a papoknak!

A beteg pedig azt gondolta magában: Bizonyára bolonddá akar tenni, hogy azt higgyem, hogy meggyógyultam. Tőle bizony nem tudom meg, amit szeretnék. És azzal tovább ment. Nemsokára egy férfit látott, aki vadászatra lovagolt ki a mezőre. Mikor olyan közel ért hozzá, hogy meghallhatta a szavát, oda kiáltotta: Ne gyere közel hozzám, mert tisztátalan vagyok! De mondd meg nekem, hol találhatnám meg a názáreti prófétát! - Mit akarsz te a prófétától? - kérdezte a férfi és lassan feléje lovagolt. - Csak azt szeretném, hogy a homlokomra tegye a kezét és meggyógyítson a betegségemből. - A férfi most még közelebb lovagolt hozzá. - Minő betegségből akarsz te kigyógyulni? - kérdezte. Nincsen neked szükséged orvosra. - Hát nem látod, hogy tisztátalan vagyok? - mondta a hajadon. Beteg szülőktől születtem egy szikla-barlangban. - A férfi azonban ismét közelebb lovagolt hozzá, mert olyan szép és viruló volt, mint a frissen nyílt rózsza. - Hiszen te vagy a legszebb hajadon egész Judeában - kiáltott föl. - Ne üzzél gúnyt te is velem! - válaszolta. - Jól tudom, hogy az arcom el van torzulva és a hangom olyan, mint az állati dörmögés. Az azonban mélyen a szemébe nézett és ezt mondta: A te hangod olyan, mint a csobogó pataké, mely apró kavicsokon csörgedezik és a te arculatod olyan sima, mint a leglágyabb selyemterítő.

Ezzel egészen melléje lovagolt, úgy hogy a hajadon megláthatta az arcát a fényes vereten, mely a nyergét díszítette. - Nézd meg magad benne - mondta.

Úgy is tett és íme olyan arc tükröződött vissza, mely sima és lány volt, akárcsak egy pillangó szárnya. - Mi ez, mit látok? - kérdezte. Ez nem az én arcom. - Igen, ez a te arcod, - mondta a lovas. - De a hangom, az nem rekedt? Nem úgy hangzik-e, mint mikor szekér zörög végig a köves úton? - Nem, az úgy hangzik, mint a citerajátékosok legszebb dallama, - válaszolta a lovas.

A hajadon megfordult és a mező felé mutatott. - Tudod ki az a férfi ottan, aki éppen most tűnik el a két tölgy mögött? - kérdezte a lovas. - Ez ő, aki után az előbb kérdezősködtél, ő a názáreti próféta, - válaszolta a férfi. - Erre csodálkozva csapta össze a kezét és a szeme könybe lábadt. Óh, te szent! Óh, te Isten hatalmának hordozója! - kiáltotta. - Te meggyógyítál engem!

A lovas erre nyergébe emelte a hajadont és elvitte a hegyalján fekvő városba és elment vele az öregekhez és a papokhoz és elmondta nekik, hogy találkozott vele. Ezek kikérdezték, de mikor meghallották, hogy a leányzó a pusztában született bélpoklos szülőktől, nem akarták elhinni, hogy meggyógyult. - Menj vissza, ahonnan jöttél! - mondták neki. - Ha egyszer beteg voltál, akkor beteg is maradsz egész életeden át. Ne gyere ide a városba, hogy a többieket is megfertőzzed a betegségeddel.

Ő erre ezt felelte: - Tudom, hogy egészséges vagyok, mert a názáreti próféta kezét a homlokomra tetted.

Mikor ezt meghallották, felkiáltottak: - Ki légyen az, aki tisztátalant tisztává tud tenni? Ez mind csak a gonosz szellemek varázsjátéka. Menj vissza csak a tiedhez, nehogy minket mindnyájunkat a romlásba dönts!

Nem akarták meggyógyulnak elismerni és megtiltották neki, hogy a városban tartózkodjék. Elrendelték, hogy mindaz, aki menedéket nyújt neki, szintén tisztátalanná válik.

Mikor a papok meghozták ezt az ítéletet, az ifjú hajadon így szólt ahhoz a férfihez, aki megtalálta őt a mezőn: - Hová menjek most már? Hát igazán vissza kell mennem a betegekhez a pusztába?

A férfi azonban felemelte a lovára és így szólt hozzá: - Nem, semmiképpen sem kell néked visszatérni a betegekhez a sziklabarlangokba, hanem mi ketten átmegyünk a tengeren egy másik országba, ahol nincsen törvény tisztákról és tisztátalanokról: És így...

De mikor a szőlőmunkás idáig jutott elbeszélésében, a rabszolga felállott és félbe szakította. - A többit nem kell elmondanod, - mondta. - Kelj föl inkább és te, aki ismered a hegyvidéket, mutasd meg nékem az utat, hogy még ma éjjel hazafelé indulhassak és ne kelljen megvárnom a reggelt! A császár és Faustina nem várakozhatnak egy percig sem erre a híre.

Mikor a szőlőmunkás elkísérte a rabszolgát és ismét visszatért a kunyhóba, a feleségét még ébren találta.

- Nem tudok elaludni - mondta. - Arra gondolok, hogy ennek a kettőnek találkozni kellene egymással. Ő, aki minden embert szeret és ő, aki mindenkit gyűlöl. Ez a találkozás kifordíthatná a világot pályájából.

6.

Az öreg Faustina úton volt messzi Palesztinában Jeruzsálem felé. Nem akarta, hogy más valakire bizzák ezt a küldetést, hogy felkeresse a prófétát és elvezesse hozzá. Ő akarta elvégezni. Bizonyára így gondolkozott magában: Azt, amit ettől az idegen embertől akarunk kérni, nem kaphatjuk meg sem erőszakkal, sem arannyal. De talán megadja nekünk, ha valaki odaborul a lábai elé és elmondja, hogy milyen nagy bajban van a császár. De ugyan ki tudna könyörögni Tiberiusért, ha nem az, aki éppen annyit szenved a szerencsétlensége miatt, mint ő maga?

Az a remény, hogy talán megmentheti Tiberiust, egészen megifjította Faustinát. Minden nehézség nélkül bírta el a hosszú tengeri utat Joppeig és az utat Jeruzsálemig nem gyaloghintón tette meg, hanem lóháton. Úgy látszott, hogy éppen olyan jól bírta a nehéz utat, mint a római nemesek, katonák és rabszolgák, akik kísérték.

Ez az út Joppétól Jeruzsálemig örömmel és derüs reménnyel töltötte meg az öreg nő szívét. Tavasz volt és Saron mezeje, melyen az első napon átlovagoltak, gyönyörű virágos szőnyeg volt. A második napon is, mikor Judea hegyei közé kerültek, nem hagyták el őket a virágok. Mindezek a változatos alakú dombok, amelyek között az út elkanyargott, tele voltak ültetve gyümölcsfákkal, melyek most teljes pompájukban virágoztak. És ha az utasok elfáradtak a barackfák és mandulafák fehér virágainak szemlélésében, akkor pihenésül a fiatal szőlőbokrok felé fordíthatták tekintetüket és nézhették, hogyan bújnak elő a zöld gallyak a sötét szőlőtőkéről és szinte a szemük láttára kúsznak fel a fiatal hajtások.

De nemcsak a virágok s a tavaszi zöldülés tették az utat kellemessé. Kellemes élnkséget okoztak azok az utazó csoportok, amelyek ezen a reggelen Jeruzsálem felé igyekeztek. Minden dülőútról, hegyi ösvényről, magános dombról, a legelhagyottabb szegletéről is ennek

a vidéknek jöttek a vándorok. Midőn leértek a jeruzsálemi útra, akkor az egyes utasok csoportokba verődtek és vidáman gyalogoltak tovább. Egy öreg embert, aki hintázó tevéen ült, a fiai és lányai, vejei és menyei és unokái vettek körül. Az egész család olyan nagy volt, hogy beillett volna egy kis seregnek. Egy öreg anyókat, aki már a gyengeségtől nem bírt gyalogolni, a fiai a karjukra emeltek és úgy vitték büszkén a tisztelettel kitérő vándorok között.

Valóban ez olyan reggel volt, amelyen a legkétségbeesettebb ember is örömmel telhetett meg. Az ég ugyan nem volt derült, hanem vékony szürkésfehér felhőréteg borult rá, de legalább az utasok közül senkinek sem jutott eszébe panaszkodni a napsütés miatt. A felhőtől fátyolos ég alatt a virágzó fáknek és a zöldelő bokroknak az illata sem áramlott el olyan gyorsan, hanem ott lebegett az utak és mezők felett. És ezen a szép napon, mely tompa világosságával és teljes szélcsendjével az éjszaka nyugalmára és békéjére emlékeztetett, a tovasiető embercsoportok lelkében titkos vágyak ébredtek, úgy hogy bár vidáman, de mégis méltóságteljesen mentek előre ősi himnuszokat énekelve tompított hangon, vagy különös régi módi zeneszerszámokon játszottak, melyek olyan hangokat adtak, mint a szunyog zümmögése, vagy a tücsök ciripelése.

Midőn az öreg Faustina ezek között az emberek között lovagolt el, egészen elragadta őt is a buzgóságuk és örömük. A vezetőjét nagyobb gyorsaságra ösztökélte, miközben ezt mondta az egyik római ifjúnak, aki mellette lovagolt: Azt álmodtam ma éjjel, hogy láttam Tiberiust, aki arra kért, ne halasszam el az utamat, hanem még ma utazzam Jeruzsálembe. Úgy látszik, az istenek üzenetet küldtek, hogy el ne mulasszam ezt a szép reggelt.

Mikor ezt mondta, éppen egy hosszú hegygerinc csúcsára érkezett és önkéntelenül megállott. Előtte nagy, mély völgykatlan terült el zöld halmokkal koszorúzva és a völgy sötét, árnyékos mélységéből hatalmas szikla emelkedett és annak tetején Jeruzsálem városa.

De a szűk kis hegyi város, mely falaival és bástyatornyaival, mint valami ékes korona ült a sziklamagaslaton, ezen a napon százszorosan megnagyobbodott. A völgyből kiemelkedő magaslatok terítve voltak tarka sátrakkal és nyüzsögtek az idegen utasoktól.

Faustina most már megértette, hogy az egész ország lakossága Jeruzsálembe gyülekszik, hogy valami nagy ünnepet ünnepeljenek. A messzelakók már megérkeztek és rendbehozták sátraikat. Azok azonban, akik a város szomszédságában laktak, most készültek a városba. A lejtők-ről szünetlenül özönlöttek lefelé a fehérruhás, daloló, hangos csoportok.

Az öregasszony sokáig nézegette az özönlő embertömegeket és a sátrak hosszú sorát. Azután így szólt a fiatal rómaihoz, aki mellette lovagolt:

- Valóban, Sulpicius, Judea egész lakossága Jeruzsálembe igyekszik.

- Nekem is úgy tetszik - felelte a római, akit Tiberius szemelt ki Faustina kíséretjéül, mert több évet töltött Judeában. - Ma ünnepeljük az ő tavaszi nagy ünnepüket és ilyenkor valamennyien, öregek és fiatalok Jeruzsálembe mennek.

Faustina elgondolkozott egy darabig. Igazán örülök, hogy éppen akkor érünk ebbe a városba, mikor a nép ünnepet ül - mondta. - Ez azt jelenti, hogy az istenek kísérik utunkon. Nem gondold, hogy az, akit keresünk, a názáreti próféta, szintén eljött Jeruzsálembe, hogy résztvegyen az ünnepen?

- Bizonyal igazad van, Faustina - mondta a római. - Valószínű, hogy ő is itt van Jeruzsálemben. Tényleg az istenek rendelése ez. Mert bármily erős és kitartó vagy is, mégis szerencsésnek mondhatod magad, hogy nem kell megtenned a hosszú és fáradságos utat fel Galileába.

Azonnal odalovagolt néhány vándorlóhoz, akik éppen arra mentek és megkérdezte őket, hogy nem gondolják-e, hogy a názáreti próféta is Jeruzsálemben van.

- Mi minden évben ott láttuk ez időtájt - felelték az utasok. - Bizonytal ebben az évben is eljött, mert igen jámbor és derék férfiú.

Az egyik asszony kinyújtotta a kezét és egy magaslat felé mutatott, mely keletre feküdt a várostól. Látod ott azt a dombot, olajfákkal beültetve?- mondta. - Ott szokták a galileaiak felállítani a sátraikat és ottan biztos hírt kaphatsz arról, akit kerestek.

Tovább mentek, a kanyargós úton leértek a völgy mélyébe, aztán ismét felfelé mentek Sion hegyén, hogy innét jussanak be a városba.

A meredek hegyi utat alacsony fal határolta, melyen seregestől ültek a koldusok és a nyomorékok, akik alamizsnáért könyörögtek az arramenőktől.

A lassú menetelés közben az egyik zsidó asszony odalépett Faustinához. Látod - mondta és azzal rámutatott az egyik koldusra, aki szintén a falon üldögélt - az galileai. Emlékszem, hogy láttam őt a próféta tanítványai között. Talán ő megmondhatja, hol találod meg, akit keresel.

Faustina Sulpiciussal odalovagolt ahhoz az emberhez, akit neki kijelöltek. Szegény öregember volt, nagy szürke szakállal. Arca barnára perzselődött a forróságtól és a napfénytől és a kezei dagadtak voltak a munkától. Nem könyörgött alamizsnáért; annyira el volt merülve bánatos gondolataiba, hogy nem is nézett fel az arramenőkre.

Nem is hallotta meg, mikor Sulpicius megszólította, úgy hogy többször meg kellett ismételnie kérdését.

- Barátom, azt mondták nékem, hogy te Galileából való vagy. Kérlek, mondd meg nekem tehát, hogy hol találhatnám meg a názáreti prófétát.

A galileai hevesen megrázkódott és zavarodottan nézett körül. Végre, mikor megértette, hogy mit akarnak tőle, kétségbeesett haragra lobbant. Mi az, amit mondtál? - kiáltotta. - Miért kérdezel éppen engem arról a férfiúról? Én semmit sem tudok róla, én nem is vagyok Galileából való.

Most a zsidóasszony is beleavatkozott a beszédbe. Hiszen láttalak az ő társaságában - vágott közbe. - Ne félj hát, hanem mondd meg ennek az előkelő római nőnek, aki a császár barátja, hogy hol találhatnám meg a leghamarább?

De a megijedt tanítvány csak jobban elkeseredett. Hát az emberek mind megőrültek ma? - mondta. - Mindenkit megszállt a gonosz szellem, hogy egymásután jönnek hozzám és azután a férfi után kérdezősködnek? Miért nem akar senki sem hinni nékem, mikor azt mondom, hogy nem ismerem a prófétát? Én nem vagyok az ő országából való! Én sohasem láttam őt!

Az a heveség, amellyel beszélt, a többiek figyelmét is felkeltette és most néhány koldus, akik mellette ültek a falon, szintén kétségbe kezdtek vonni a szavait.

- Hát persze, hogy a tanítványai közül való vagy - mondták. - Hiszen mindnyájan tudjuk, hogy vele együtt jöttél Galileából.

Az öreg azonban mind a két karját az ég felé emelte és ezt kiáltotta: Nem bírtam ki a mai napot Jeruzsálemben emiatt az ember miatt és íme, mostan még a koldusok között sem hagynak békén. Miért nem akarjátok elhinni nékem, ha azt mondom, hogy sohasem láttam őt?

Faustina vállát vonva elfordult. Hagyjad csak! - mondta. - Ez az ember eszelős. Ettől nem tudunk meg semmit.

Tovább mentek tehát fel a hegyre. Faustina már alig volt néhány lépésnyire a város kapujától, midőn az a zsidóasszony, aki segíteni akart neki a próféta keresésében, odakiáltotta neki, hogy vigyázzon. Megrántotta a kantárt és ekkor látta, hogy egy ember fekszik az úton, éppen a lova

lábánál. Amint ott feküdt elterülve az út porában, a legforgalmasabb helyen, csoda volt, hogy eddig az állatok vagy az emberek agyon nem taposták.

Az ember a hátán feküdt és homályos, szinte kialvó tekintettel nézett fölfelé. Meg sem mozdult, pedig a tevék nehéz patáikkal egészen mellette lépkedtek. Szegényesen volt öltözve és ezenfelül még piszkos is volt a portól és a sártól. Tulajdonképpen önmaga szórta tele magát az út porával, mintha el akarta volna takarni magát, hogy könnyebben agyontaposhassák.

- Mi ez? Miért fekszik ez az ember itt az úton? - kérdezte Faustina.

Erre a földönfekvő odakiáltott az arra elmenőkhöz: Könyörüljete meg rajtam, ó testvérek és tapossatok rajtam keresztül lovaitokkal és teherhordó állataitokkal! Ne kerüljete ki! Tapossatok a porba! Elárultam az ártatlan vért! Tapossatok a porba!

Sulpicius megragadta Faustina lovának a kantárát és félrevezette. Ez egy bűnös, aki most vezekel - mondta. - Ne tartóztasd fel magad az utadban. Ez a nép különös és legjobb őket a magok útján hagyni.

Az ember azonban csak tovább kiáltozott: Tegyéte a sarkaitokat a szívemre! Hagyjátok, hogy a tevéte széttapossák a mellemet és az ösvérete kivájják patáikkal a szememet!

Faustina azonban úgy gondolta, hogy még sem lovagolhat el emellett a szerencsétlen ember mellett anélkül, hogy legalább megpróbálná rávenni, hogy felkeljen. Tehát csendesen megállott előtte.

A zsidóasszony aki ismét szolgálatára akart lenni, hozzáfurakodott. Ez az ember szintén a próféta tanítványai közül való - mondta. - Akarod, hogy megkérdezzem őt a mestere felől?

Faustina igenlően intett és az asszony lehajolt a fetregő felé.

- Mit csináltak a galileiaiak ma az ő mesterükkel? - kérdezte. - Mindenfelé szétszórva látlak titeket úton és útfélen, de őt sehohsem látom.

De midő ezt megkérdezte, az ember felemelkedett és térdre borult az út porában. Ki volt az a gonosz szellem, aki arra késztetett, hogy tőlem kérdezősködj ő utána? - mondta olyan hangon, mely telve volt kétségbeeséssel. - Nem látod, hogy az út porába feküdtem le, hogy széttapossanak? Hát nem elég ez néked? Hát még hozzám jössz és azt kérdezed, hogy mit csináltam vele?

- Nem értem, hogy miért teszel nekem szemrehányást? - mondta az asszony. - Én csak azt szeretném tudni, hogy hol a te mestered.

Mikor megismételte ezt a kérdést, az ember felugrott és kezeivel befogta mind a két fülét.

- Jaj neked, hogy nem hagysz engem békén meghalni! - kiáltotta. Keresztül törte magát a tömegben, mely a kapu előtt tolongott és elrohant, reszketve a rémülettől, mialatt szétszaggatott köpenye rongyai, mint fekete szárnyak, lobogtak utána.

- Úgy tetszik nékem, mintha a bolondok országába jöttünk volna - mondta Faustina, mikor látta, hogy mint menekül az az ember. Nagyon elszomorodott, mikor látta a próféta tanítványait. Vajjon tudhat valamit segíteni a császáron az a férfiú, akinek tanítványai sorában ilyen bolondok vannak?

A zsidóasszony is elszomorodott és nagyon komoly hangon így szólt Faustinához: Úrnóm, ne késlekedj felkeresni azt a férfiút, aki után kérdezősködj. Attól félek, hogy valami nagy baj sujtotta, mert tanítványai elvesztették az eszüket és nem is akarnak hallani felőle.

Faustina és kísérete végre bejutott a kapuba és betért a sötét, szűk utcába, ahol csak úgy nyüzsögtek az emberek. Szinte lehetetlennek látszott, hogy keresztüljussanak a városon. A lovasoknak minden lépten-nyomon meg kellett állniuk. A rabszolgák és katonák hiába próbáltak utat törni. Az emberek sűrű, egyenletes tömegben tolongtak előre.

- Valóban - mondta az öregasszony Sulpiciusnak - Róma utcái csöndes üdülőhelyek ezekhez hasonlítva.

Sulpicius most belátta, hogy lehetetlen előre jutniuk.

- Ezeken a túlszűfolt utcákon talán könnyebb lesz gyalog menni, mint lovagolni - mondta. - Hogyha nem vagy nagyon fáradt, akkor azt tanácsolnám, hogy menjünk gyalog a tartományfőnök palotájához. Az igaz, hogy messze van, de ha lovon megyünk, akkor aligha jutunk éjjel előtt odáig.

Faustina azonnal megfogadta a tanácsot. Leszállt a lováról és átadta azt az egyik rabszolgának. Azután a rómaiak gyalog indultak neki a városnak.

Ez gyorsabban ment. Nemsokára a város szívéhez értek és Sulpicius valamivel szélesebb utca felé mutatott, amelyhez közeledtek.

- Látod ottan Faustina, - mondta - ha addig az utcáig eljutunk, akkor már rögtön célnál leszünk. Az egyenesen a szállásunkhoz vezet.

De éppen mikor arrafelé akartak befordulni, akkor ütköztek a legnagyobb akadályba.

Abban a percben, mikor Faustina elérte azt az utcát, mely a tartományfőnök palotájától az Igazság kapujához és a Golgotáig vezetett, egy foglyot vittek arra, hogy felfeszítsék.

Előttük egy csapat fiatalember ment, akik meg akarták nézni a kivégzést. Kiáltozva, felemelt karokkal rohantak végig az utcán és érthetetlen hangon ordítottak az örömtől, hogy olyasmit fognak látni, amit még eddig sohasem láttak.

Ezután selyem kaftános férfiak jöttek, akik úgy látszott, a város előkelőségéhez tartoztak. Utánuk asszonyok jöttek, akik közül nem egynek könnytől ázott az arca. Végül egy csapat szegény és nyomorék követte őket, ezek meg fültépő hangon síránkoztak.

- Ó Istenem! - kiáltozták - mentsd meg őt! Küldd le a Te angyalodat ő hozzá és mentsd meg őt! Segítsd meg őt a szükség órájában!

Végül római légionáriusok jöttek lovagolva. Arra vigyáztak, hogy senki se törjön elő a tömegből, hogy kiszabadítsa a foglyot.

Utánok a hóhérok jöttek és vezették azt az embert, akit keresztre fognak feszíteni. Nagy, nehéz fakeresztet tettek a vállára, de ő alig bírta ezt a nehéz terhet. Annyira lenyomta, hogy testével egészen a földig hajolt. A feje olyan mélyre hanyatlott, hogy senki sem láthatta az arcát.

Faustina a kis mellékutca torkolatánál állott és úgy nézte a halálra ítélt nehéz vánszorgását. Csodálkozva látta, hogy bíborköpenyt visel és fején tövisből font koszorút.

- Ki ez az ember? - kérdezte.

Az egyik a körülállók közül azt felelte: Ez az, aki császár akart lenni.

- Most halállal fog lakolni olyasmiért, ami után nem érdemes törekedni - felelte fájdalmasan az öregasszony.

Az elítélt roskadozott a kereszt súlya alatt. Mind lassabban és lassabban vonszolta magát előre. A hóhérlegények kötelet kötöttek a derekára és meghúzták, hogy sietessék a lépését. De amint megrántották a kötelet, az ember elesett és fekvé maradt a kereszt alatt.

Nagy zürzavar támadt erre. A római lovasok csak nagynehezen tudták a tömeget visszatartani. Kirántották a kardjukat, mikor néhány asszony előre furakodott, hogy segítsen az elesetten. A hóhérlegények ütlegekkel és rúgásokkal akarták arra kényszeríteni, hogy felálljon, de nem bírt a kereszt miatt. Végre egy páran megfogták a keresztet, hogy felemeljék.

Ekkor a halálraitélt felemelte a fejét és az öreg Faustina megláthatta az arcát. Tele volt sötét sávokkal az ütésektől és homlokáról, melyet a töviskorona sebzett meg, vércsöppek gyöngyöztek alá. A haja vértől és izzadtságtól összekuszálva, összezsapzottan hullott alá. Száját összeszorította, de ajkai remegtek, mintha egy kiáltást akart volna elfojtani. A szeme a fáradságtól és a fájdalomtól könnyesen és fénytelenül meredt ki.

De a félholtra kínozott ember arca mögött az öreg nő mégis halvány és szép méltóságteljes vonásokat látott elrejtőzve és egyszerre bánat és megindultság vett rajta erőt az idegen férfi szerencsétlensége és megaláztatása miatt.

- Ó mit csináltak veled, te szegény szerencsétlen? - tört ki belőle és néhány lépést tett előre, mialatt szemei megteltek könnyel. Megfeledkezett a saját bánatáról és nyugtalanságáról, mikor ennek az embernek a sorsát látta. Úgy érezte, hogy a szíve meghasad a részvétől. Ő is előre akart törni, mint a többi asszony, hogy kiragadja a hóhér kezei közül.

Az elesett meglátta, hogy felé törekszik és elibe csúszott. Mintha várta volna, hogy oltalmat talál nála azok elöl, akik üldözték és kínozták. Átölelte a térdét. Magához szorította, mint a gyermek, aki anyja ölébe menekül.

Az öregasszony feléje hajolt és mialatt könnyei hullottak, valami bensőséges örömet érzett, hogy az hozzá jött és oltalmat keresett nála. Az egyik karjával átölelte a nyakát és mint egy anya, aki először szárítja föl a könnyeket gyermeke arcáról, elővette finom vászonkendőjét és arcára borította, hogy felszárítsa a vért és a könnyeket.

De ebben a percben a hóhérlegények is elkészültek a kereszttel. Odajöttek és magukhoz ragadták a foglyot. Türelmetlenek lettek a késedelem miatt és kegyetlen sietséggel vonszolták tovább. A halálraitélt hangosan felsóhajtott, midőn elvonszolták a helyről, hol enyhülést talált, de nem ellenkezett.

Faustina mind a két karjával megragadta, hogy visszatartsa, de gyenge és öreg karjaival nem bírta tovább és mikor látta, hogy elhurcolják tőle, úgy érezte, mintha csak saját gyermekét ragadták volna ki az öléből és felkiáltott: Nem, nem! Ne vigyétek el tőlem! Neki nem szabad meghalnia! Ő nem halhat meg!

Rettenő bánat és harag szállta meg egyszerre, hogy elvitték tőle. Utána akart rohanni. Meg akart küzdeni a hóhérlegényekkel, hogy megszabadítsa.

De alig tett néhány lépést, mikor szédülés fogta el és kishiján elájult. Sulpicius hozzá rohant és a karjára emelte, hogy el ne essék.

Az utcán meglátott egy kis boltot és odavitte. Nem volt benne sem szék, sem pad, de a boltos könyörületes ember volt és egy szőnyeget hozott elő és úgy vetett ágyat a kőpadlón az öreg nő számára.

Nem vesztette el az eszméletét, de annyira szédült, hogy nem tudott a lábán állani, hanem le kellett feküdnie.

- Nagy utat tett ma és a zaj, meg a tolongás a városban nagyon megviselte - mondta Sulpicius a kereskedőnek. - Nagyon öreg már és senki sem lehet olyan erős, hogy legyőzhetné az öregséget.

- Ez nehéz nap azok számára is, akik nem öregek - felelte a kereskedő. - A levegő szinte fojtó, alig lehet lélekzeni. Nem csodálkoznám, ha nemsokára nehéz zivatar törne ki.

Sulpicius lehajolt az öreg felé. Az elaludt és a nagy fáradtság és felindulás után nyugodtan és szabályosan lélekzett.

Ő maga oda állt az ajtó elé, hogy a tömeget nézze, míg az öregasszony kipihen magát.

7.

A római helytartónak Jeruzsálemben fiatal felesége volt, aki álmot látott azon az éjjelen, melynek reggelén Faustina bevonult a városba.

Azt álmodta, hogy palotája tetején áll és onnét néz le a nagy, szép udvarra, mely keleti szokás szerint márványkövekkel volt kirakva és nemes növényekkel teleültetve.

Úgy látta, hogy az udvaron összegyűltek a betegek, a vakok és a bénák, ahányan csak voltak az egész világon. Látta maga előtt a pestises betegeket daganatoktól felpuffadt testtel, a bélpoklosokat eltorzult arccal, a bénákat, akik mozdulni sem bírtak, hanem tehetetlenül heverték a földön és a nyomorékokat, akik a fájdalomtól vergődve fetrengtek.

És mindezek az ajtó előtt tolongtak, hogy bejuthassanak a házba és némelyikök öklével dörömbözött a palota ajtaján.

Végre úgy látta, hogy egy rabszolga kinyitotta az ajtót és kilépett a küszöbre és megkérdezte, hogy mit akarnak.

Erre valamennyien azt felelték: Mi a nagy prófétát keressük, akit az Úr küldött a földre. Hol van a názáreti próféta, az, akinek hatalma van minden betegség felett? Hol van ő, hogy megváltson minket szenvedéseinktől?

Erre a rabszolga büszkén és közömbösen válaszolt, amint a palota szolgálai szokták, ha szegény idegeneket utasítanak el.

- Nem használ semmit sem, ha itt keresitek a nagy prófétát. Pilátus megölte őt.

Erre a betegek sorában nagy bánat, jajveszékelés és fogcsikorgatás támadt, úgy hogy nem bírta tovább hallgatni. A szíve majd meghasadt a részvétől és a könnyei csak úgy patakzottak a szeméből. De alig kezdett el sírni, azonnal fölébredt.

Ezután ismét elaludt és újból azt álmodta, hogy a palota tetején állott és lenézett az udvarra, mely olyan nagy volt, mint egy piac.

Ime, az udvar tele volt örültekkel és eszelősökkel és olyanokkal, akiket a rossz szellem szállott meg. És olyanokat is látott, akik teljesen meztelenek voltak, míg mások kibontott hosszú hajukba burkolóztak, mások ismét szalmakoszorút fontak a fejükre és sásból font köpenyt vetettek a vállukra és azt hitték, hogy királyok, mások a földön csúsztak, mert azt hitték, hogy állatok, mások meg síránkoztak nagy bánatukban, de nem tudták okát adni, hogy miért és voltak olyanok, akik nehéz köveket cipeltek magukkal és azt mondták, hogy az arany és voltak olyanok, akik azt hitték, hogy a gonosz szellemek beszélnek az ő szájukon át.

Látta, hogy ezek mind a palota kapuja felé tolonganak és akik legelől álltak, azok kopogtattak és dörömböltek, hogy bocsássák be őket.

Végre kinyílt az ajtó és egy rabszolga lépett a küszöbre és megkérdezte őket: Mit akartok itten?

Erre valamennyien kiáltozni kezdtek és azt mondták: Hol van a nagy próféta Názáretből, akit az Úr küldött, hogy visszaadja nekünk lelkünket és eszünket?

Hallotta, amint a rabszolga egykedvűen ezt felelte:

- Mit sem használ, hogy ti itt keressétek a nagy prófétát. Pilátus megölte őt.

Mikor ezt kimondta, az eszelősök felsikítottak, ami inkább a vadállatok ordításához hasonlított és kétségbeesésükben egymást kezdték marcangolni, úgy hogy a vér patakban folyt a kövezeten. És ő, aki azt álmodta, hogy látja az ő nagy nyomorúságukat, elkezdte a kezét tördelni és úgy sírángozott. De a saját jajgatása felébresztette.

Azonban ismét elaludt és álmában megint csak a palota tetején volt. Köröskörül a rabszolgánői ültek, akik cimbalomon és citerán játszottak és a mandulafák fehér virágaikat reá hullatták és a futórózsák édes illatot árasztottak.

Mialatt így ült, egy belső hang így szólt hozzá: Menj az erkélyhez, mely körülveszi a tetőt és nézz le az udvarra.

De még álmában is vonakodott és azt mondta: Nem akarom még egyszer látni azokat, akik éjjel az udvaromra tolakodtak.

Ekkor lánccsörgést hallott letről és nehéz kalapácsok ütését, mintha gerendákat ácsoltak volna össze. Rabszolgái felhagytak az énekkel és a zenével és a korláthoz futottak és lenéztek. És ő sem tudott tovább nyugodtan ülni, hanem odament és lenézett az udvarra.

Ekkor azt látta, hogy az udvar tele van a világ összes foglyaival. Ott látta mindazokat, akik különben sötét tömlőcökben szoktak ülni vasláncokkal a falhoz vasalva. Látta azokat, akik különben mély bányákban dolgoznak, amint nehéz csákányaikkal vállukon jöttek és azokat, akik a hajókon eveznek, amint megvasalt evezőiket cipelik. És azok, kiket megfeszítésre ítélték, maguk vonszolták a keresztjüket és azok, akiket fejjesztésre ítélték, maguk hozták a bárdot. Látta azokat, akiket idegen országba rabszolgaságra hurcoltak és akiknek a szeme égett a honvágytól. Látta mindezeket a nyomorult rabszolgákat, akiknek, mint az igavonó barmoknak kellett dolgozniuk és hátuk véres volt a korbácsütésektől.

Ezek a szerencsétlenek egy szájjal azt kiáltották: Nyisd ki! Nyisd ki!

Ekkor előlépett a rabszolga, aki az ajtót őrizte és megkérdezte őket: Mit akartok ti itten?

És erre azok is azt felelték, mint a többiek: Mi a názáreti nagy prófétát keressük, aki eljött erre a földre, hogy visszaadja a foglyoknak a szabadságát és a rabszolgáknak a boldogságát.

A rabszolga fáradtan és egykedvűen felelte: Őt nem találhatjátok meg itten. Pilátus megölte őt.

Mikor ezt kimondta, úgy tetszett neki, mintha álmodnék, amint ezek a szerencsétlenek olyan gúnyolódásban és szitkozódásban törtek elő, hogy a föld és az ég is belereszketett. Ő maga majdnem megdermedt az ijedségtől és hideg rázta meg a testét, úgy hogy felébredt.

Mikor felébredt, felült az ágyában és azt mondta magában: Most már nem akarok többet álmodni. Ébren leszek egész éjszaka, hogy ne kelljen többé ilyen borzasztó dolgot látnom.

De alig hogy ezt elhatározta, az álmoság ismét hatalmába ejtette, úgy hogy fejét a párnára ejtette és elaludt.

Megint csak azt álmodta, hogy a palota tetején áll és a kis fia szaladgált mellette előre és hátra és egy labdával játszadozott.

Ekkor egy hangot hallott, mely így szólt hozzá: Menj az erkélyhez, mely körülveszi a tetőt és nézd meg, hogy kik azok, akik lent várnak az udvarodon!

De azt mondta álmában: Már elég nyomorúságot láttam ma éjjel. Már nem bírom ki tovább. Ott maradok, ahol vagyok.

Ebben a percben a fia feldobta a labdát, mely kívül esett a korláton és a gyermek odasietett és felmászott az erkélyre. Most megijedt. Odaugrott és megfogta a gyermekét.

De ekkor egy pillantást vetett az udvarra és látta, hogy az ismét tele van emberekkel.

Az udvaron összegyűltek azok, akik megsebesültek a háborúban. Összeszabdalt testtel vonszolták magukat, levágott végtagokkal és tele nyílt sebekkel, melyekből folyt a vér, úgy hogy az egész udvart elárasztotta.

És a nyomukba tolongtak mindazok, akik elvesztették kedveseiket a csataterén. Ott voltak az apátlanok, akik védőjüket siratták és a fiatal nők, akik kedveseik után kiáltoztak és végül az öregasszonyok, akik fiaik után sóhajtoztak.

Az előállók egészen az ajtóig tolaokdtak és az ör megint előjött és kinyitotta.

Megkérdezte a csatában és a harcban megsebesülteket: Kit kerestek ebben a házban?

És azok ezt felelték: Mi a názáreti nagy prófétát keressük, aki meg fogja tiltani a háborút és békét hoz a földre. Őt keressük, aki sarlóvá változtatja a dárdákat és szőlőkéssé a kardokat.

Erre a rabszolga kissé türelmetlenül felelte: Ne gyertek már többen ide és ne kínozzatok! Már háromszor megmondtam, hogy a nagy próféta nincsen itten. Pilátus megölte őt.

Ezzel becsapta az ajtót. De ő, aki álmódott, arra a síránkozásra gondolt, ami most következni fog. Nem akarom ezt hallani - mondta és elsietett az erkélyről. Ebben a percben felébredt. És ekkor vette észre, hogy félelmében felugrott az ágyból és a hideg kőpadlón állott.

Most megint elhatározta, hogy nem fog többet elaludni ezen az éjszaka, de az álomosság újból legyőzte és behunyva a szemét, megint mély álomba merült.

Megint ott ült a palota tetején és most a férje is mellette állott. Elmondta neki, hogy miket álmódott, de az csak kinevette.

Ekkor ismét hangot hallott, mely ezt mondta neki: Menj és nézd meg azokat az embereket, akik az udvarodon várakoznak!

De ő azt gondolta: Nem akarom őket látni. Már elég szerencsétlent láttam ezen az éjjel.

Ekkor három kemény kopogtatás hallatszott a kapun és a férje odament az erkélyhez, hogy megnézzze, kicsoda kér bebocsátást a házába.

De alig hajolt át az erkélyen, mikor intett a feleségének, hogy jöjjön oda.

- Nem ismered ezt az embert? - kérdezte és lemutatott.

Mikor lenézett az udvarra, látta, hogy az tele van lovasokkal és lovakkal. A szolgák éppen a tevékről s az öszvérekről szedegették le a podgyászokat. Úgy látszik, hogy valami előkelő utas érkezett.

A bejáratnál állott az utas. Magas, öreg férfiú volt, széles vállakkal és kemény, komor tekintettel.

Az álmodó azonnal felismerte az idegent és odasúgta az urának: Ez Tiberius császár, aki Jeruzsálembé érkezett. Ez nem lehet más.

- Úgy tetszik, mintha én is megismerném - mondta és a mutatóujját a szájára tette, mintegy figyelmeztetésül, hogy csendben legyenek és hallgassák meg, hogy mit fog mondani az udvaron.

És látták, amint kijött a kapus és megkérdezte az idegent: Ki az, akit itt keresel?

Erre az utas így felelt: A názáreti nagy prófétát keresem, akinek az Úr csodatevő hatalmat adott. Tiberius császár szólítja, hogy megszabadítsa a rettentő betegségtől, melyet egy orvos sem tud meggyógyítani.

Mikor így szólt, a rabszolga földig hajolt és ezt mondta: Uram, ne haragudj reám, hogy nem tudom parancsodat teljesíteni.

Ekkor a császár a szolgálai felé fordult, akik az udvaron várokoztak és valami parancsot adott nekik.

Erre a szolgálak elősiettek és némelyiknek tele volt a keze ékszerekkel, mások pedig gyöngyökkel telt kelyheket tartottak, mások pedig aranypénzzel teli zsákokat cipeltek.

A császár ismét odafordult a szolgálához, aki a kaput őrizte és így szólt: Mindezt annak adom, aki megsegíti Tiberius császárt. Ennyi kinccsel a világ összes szegényeit gazdagokká teheti.

A kapus azonban még mélyebbre hajolt, mint az előbb és azt mondta: - Uram, ne haragudj a te szolgáladra, de parancsodat nem lehet teljesíteni.

Erre a császár ismét magához intette szolgálait és néhányan drága szőtt ruhát hoztak elő, amelyen igazi drágakövek ragyogtak.

A császár így szólt a rabszolgához: Ime! Ezt adom néki, hatalmat egész Judea országa fölött. Hadd kormányozza a népét, mint annak legfőbb bírója. De előbb kövessen engem és gyógyítsa meg Tiberiust!

A szolga most már egészen a földig hajolt és így szólt: Uram, nem áll hatalmamban, hogy segítsék rajtad.

Ekkor harmadszor intett a császár és a szolgálai egy arany koronával és bíborköpenyeggel siettek hozzá.

- Látod - mondta - ez a császár akaratja. Utódjául akarja őt kinevezni és neki akarja adni a világ feletti hatalmat. Legyen övé a földön a hatalom, hogy azt az ő Istene akaratja szerint kormányozhassa. Csak hadd nyujtsa ki a kezét és gyógyítsa meg Tiberiust.

Erre a szolga levetette magát a császár lábai elé és jajgatva így szólt: Uram, nekem nem áll hatalmamban, hogy parancsodat teljesítsem. Az, akit keresel, nincsen itt többé. Pilátus megölte őt.

8.

Mikor a fiatalasszony felébredt, már világos nappal volt és a rabszolganői ott álltak és várokoztak, hogy segítsenek neki az öltözködésnél.

Nagyon hallgatag volt, mialatt öltöztették, de végre megkérdezte az egyik rabszolganőt, aki a haját fésülte, hogy az ura felkelt-e már. Ekkor megtudta, hogy az urát elhívták, hogy törvényt üljön egy bűnös felett.

- Szerettem volna beszélni vele - mondta a fiatal asszony.

- Úrnöm - válaszolta a rabszolganő - ez alig lehetséges, míg a bíraskodás tart. Majd értesítünk, ha vége lesz.

Megint némán ült, míg el nem készültek a felöltöztetésével. Ekkor azt kérdezte: Hallott-e valamelyikőtök valamit a názáreti prófétáról?

- A názáreti prófétáról, az egy zsidó csodatevő - felelte azonnal az egyik rabszolganő.

- Csodálatos ez úrnöm, hogy éppen ma kérdezősködöl felőle - mondta egy másik rabszolganő.
- Éppen ő az, akit a zsidók a palotába vezettek, hogy a helytartó kihallgassa.

Azonnal arra kérte őket, hogy menjenek ki és hallgassák meg, hogy mivel vádolják. Az egyik rabszolganő el is távozott. Mikor visszatért, ezt mondta: Azzal vádolják, hogy király akart lenni az egész ország felett és most azt követelik a helytartótól, hogy feszíttesse meg.

Mikor a helytartó felesége ezt meghallotta, nagyon megijedt és azt mondta: Azonnal beszél-nem kell az urammal, különben valami rettentő szerencsétlenség fog ma történni.

A rabszolganők megint azt felelték, hogy ez lehetetlen, mire elkezdett sírni. Ez annyira meg-hatotta az egyiket, hogy így szólt hozzá: Ha írott üzenetet akarsz a helytartónak küldeni, akkor megpróbálom átadni neki. Azonnal elővette az íróvesszőt és néhány szót írt fel egy viasz-táblára, hogy azt azonnal adják át Pilátusnak.

De vele nem tudott egyedül találkozni egész nap, mert amikor elküldte a zsidókat és az elítéltet elvezették a vesztőhelyre, megjött az ebéd ideje és erre Pilátus néhány római hívott meg, akik ebben az időben Jeruzsálemben tartózkodtak. Ott volt köztük a jeruzsálemi csapa-tok parancsnoka, a szónoklástan egyik fiatal tanítója és még egynéhányan.

Ez az ebéd azonban nem volt nagyon vidám, mert a helytartó felesége egész idő alatt szót-lanul ült és szomorú volt és nem akart résztvenni a beszélgetésben.

Mikor a vendégek megkérdezték, hogy talán beteg vagy bánatos, a helytartó nevetve mondta el azt az üzenetet, amit a felesége reggel küldött neki. És mintegy ingerkedve mondta neki, hogy talán azt hitte, hogy egy római helytartó, mikor ítéletet hoz, akkor törődni fog egy asszony álomlátásával.

A feleség csöndesen és szomorúan válaszolta: Bizony-bizony ez nem volt egyszerű álom, hanem az istenek üzenete. Legalább megengedhetted volna, hogy az az ember egy napig életben maradjon.

Most már látták, hogy igazán kétségbe van esve. Hiába próbálták a vendégek vigasztalni, hiába beszéltek érdekes dolgokról, csak nem tudták elűzni gondolataiból az álomképeket.

Nemsokára az egyik vendég felemelkedett és ezt mondta: Mi ez? Olyan sokáig ültünk az asztalnál, hogy már vége a napnak?

Mindnyájan feltekintettek és észrevették, hogy halvány szürkesség borult a természetre. Csodálatos volt, hogy a színek tarka játéka, mely ráborult minden élő és élettelen lényre, lassan eltűnt és minden szürkének látszott.

Mintha még az arcok is elvesztették volna színüket. Olyannak látszunk, mint a halottak - mondta a fiatal szónok megborzongva. - Szürke a kezünk és fekete az ajkunk.

A sötétség azonban mind erősebb lett és a fiatal asszony ijedelme csak fokozódott. Ó barátom - kiáltott fel végre - nem látod, hogy a halhatatlanok figyelmeztetni akarnak? Haragusznak rád, hogy halálra ítéltél egy szent és ártatlan embert. Azt gondolom, hogy bár már a keresztre feszítették, de még aligha halt meg. Vétesd le hát a keresztfáról! Saját kezemmel akarom a sebeit bekötözni. Engedd meg, hogy visszahívják az életbe!

Pilátus azonban nevetve felelte: Igazad van, hogy az Istenek jelt küldtek. De bizonytal nem homályosodik el a nap fénye azért, mert egy tévtanokat hirdető zsidót a keresztre feszítettek. Ellenben igenis várhatjuk, hogy jelentős események fognak történni, melyek az egész birodalmat érintik. Nem lehet tudni, hogy az öreg Tiberius mennyi ideig...

Nem fejezhette be a mondatot, mert a sötétség egyszerre olyan mély lett, hogy még az előtte álló boros kelyhet sem láthatta. Félbeszakította tehát beszédét és megparancsolta a szolgáltnak, hogy lámpákat hozzanak be.

Mikor annyira világos lett, hogy láthatta a vendégei arcát, észre kellett vennie, hogy a lehangoltság erőt vett mindenkin.

- Ejnye lám! - mondta félig haragosan a feleségének. - Úgy látszik, hogy sikerült álmokképeiddel elzavarni a lakoma derűjét. De ha már úgy van, hogy nem tudsz másra gondolni, akkor legalább hadd hallgassuk meg, hogy mit álmodtál. Beszél el nekünk és majd megpróbáljuk megfejteni!

Erre a fiatal asszony azonnal hajlandó volt és mialatt elbeszélte egyik látomását a másik után, a vendégek mind komolyabbak lettek. Már nem ürítették ki többé poharaikat és homlokukra redők gyűltek. Az egyetlen, aki tovább kacagott és az egészet bolondságnak mondta, az maga a helytartó volt.

Mikor az elbeszélésnek vége volt, így szólt a fiatal retor: Valóban, ez több, mint álom, mert ma láttam, ha nem is a császárt, de a dajkáját, Faustinát, amint bevonult a városba. Csak azt csodálom, hogy még nem jelent meg a helytartósági palotában.

- Valóban híre jár, hogy a császár valami rettentő betegséget kapott - jegyezte meg a csapatok parancsnoka. - Nekem is úgy tetszik, mintha a feleséged álma isteni üzenet volna.

- Nem lehetetlen, hogy Tiberius hírnököt küldött a prófétához, hogy a betegágyához hívassa - mondta a fiatal retor.

A parancsnok komoly arccal fordult Pilátus felé: Ha a császárnak valóban az jutott az eszébe, hogy ezt a csudatevőt magához hívassa, akkor legjobb volna úgy neked, mint mindannyiunknak, ha életben találják.

Pilátus haragosan válaszolt: Talán ez a sötétség csinált ismét gyermeket belőletek? Azt kell hinnem, hogy valamennyitek álmofejtővé és prófétává változott.

De a parancsnok nem hagyta annyiban a dolgot: Talán még meg lehetne menteni annak az embernek az életét, ha egy gyors hírnököt küldsz oda.

- Csak nem akartok engem nevetségessé tenni - mondta a helytartó. - Ugyan mi volna itt a renddel és a törvénnyel ebben az országban, ha híre menne, hogy a helytartó megbocsátott egy bűnösnek, mert a felesége rosszat álmodott!

- Az azonban igaz és nem álom, hogy láttam Faustinát Jeruzsálemben, - mondta a fiatal retor.

- Majd én helytállok magamért a császár előtt, - mondta Pilátus. - Ő meg fogja érteni, hogy ennek a rajongónak, aki ellenállás nélkül engedte, hogy a csatlósaim bántalmazzák, nem lett volna hatalma, hogy segítsen rajta.

Mikor ezt kimondta, az egész palotát rettentő mennydörgés rázta meg és a föld is megingott. A helytartósági palota ugyan épen maradt, de néhány perc múlva a földrengés után mindenfelől rémület keltő robaj hallatszott, amint házak dültek össze és oszlopok omlottak össze.

Amint emberi hang ismét hallhatóvá vált, a helytartó magához szólította az egyik rabszolgát.

- Siess azonnal a vesztőhelyre és parancsold meg a nevemben, hogy a názáreti prófétát vegyék le a keresztfáról!

A szolga elsietett. A társaság kiment az ebédlőből az oszlopcsarnok elé, hogy szabad ég alatt legyen, ha a földrengés megismétlődne. Senki sem mert szólni egy szót sem, hanem mindenki a szolga visszatértét várta.

Az nemsokára vissza is jött. Megállt a helytartó előtt.

- Még életben találta? - kérdezte.

- Uram már kiszenvedett és abban a percben, mikor kilehelte lelkét, rezdült meg a föld.

Alig mondta ezt el, midőn néhány hangos ütés hallatszott a külső kapun. Mikor az ütések meghallották, valamennyien összerázkódtak, mert azt hitték, hogy újabb földrengés készül.

Nemsokára megjelent egy rabszolga.

- A nemes Faustina és Sulpicius, a császár barátai érkeztek meg. Azért jöttek, hogy arra kérjenek, hogy segíts nekik felkeresni a názáreti prófétát.

Halk suttogás hallatszott az oszlopcsarnokban és utána könnyű léptek. Mikor a helytartó körülnézett, észrevette, hogy barátai mind visszahuzódtak, mint olyantól, akit a szerencsétlenség jegyzett el.

9.

Az öreg Faustina kikötött Capri előtt és felkereste a császárt. Elbeszélte neki az egész történetet és mialatt beszélt, alig mert rá föltekinteni. Távolléte alatt a betegség szörnyű pusztítást végzett és elgondolta magában: - Ha lett volna az égiekben könyörületesség, akkor inkább meghalni hagytak volna, semhogy meg kelljen mondanom ennek a szegény szenvedőnek, hogy ne reméljen többé.

Csodálkozására Tiberius egykedvűen hallgatta elbeszélését. Mikor elmondta, hogyan feszítették meg a nagy csodatevőt éppen azon a napon, mikor Jeruzsálembe érkezett és hogy már majdnem megmentette, akkor elkezdett zokogni a kétségbeeséstől. Tiberius azonban csak ezt mondta: - Ugyan Faustina, csak nem esel kétségbe emiatt? Hát egész életeden át nem szokhattál le Rómában a bűvészekben és a csodatevőkben való hitedről, amit még mint gyermek a Sabinhegyekből hoztál magaddal?

Ekkor belátta az öreg, hogy Tiberius sohasem várt segítséget a názáreti prófétától.

- De hát akkor miért hagytad, hogy messze keletre utazzam, ha az egészet hiábavalóságnak tartottad?

- Te vagy az én egyetlen barátom, - mondta a császár. - Hogy tagadhattam volna meg a kérésedet, ha módomban volt azt teljesíteni?

Az öreg asszonynak azonban rosszul esett, hogy a császár bolonddá tette.

- Látod, ez a te régi alattomoságod, - mondta haragosan. - Ez az, amit legkevésbé tudok tőled elszenvedni.

- Neked kár volt visszatérned hozzám - mondta Tiberius. - Inkább maradtál volna ott a hegyeid között.

Egy pillanatig úgy látszott, hogy ezek a ketten, akik már sokszor hajba kaptak, most megint össze fognak veszni, de az öreg asszony haragja hamarosan lecsillapodott. Vége volt már annak az időnek, mikor komolyan tudott civakodni a császárral. Azért megszeliidítette a hangját, de azért nem akart egészen lemondani az igazáról.

- Az az ember igazán próféta volt, - mondta. - Magam láttam. Mikor rám nézett, azt hittem, hogy Isten. Örült voltam, hogy engedtem meghalni.

- Én örülök, hogy hagyta meghalni, - felelte Tiberius. - Felségsértő és lázadó volt.

Faustina most ismét megharagudott.

- Beszéltem róla nem egy tanítványával Jeruzsálemben, - mondta. Ő nem követte el azt a bűnt, mivel vádolták.

- Ha talán nem követte is el azt a bűnt, de azért nem volt jobb a többi embernél, - mondta fáradtan a császár. - Ugyan hol van az a halandó, aki meg nem érdemelte életében legalább ezerszer a halált?

A császárnak ez a kijelentése most már arra az elhatározásra bírta Faustinát, hogy megteszi azt, amin eddig tétovázott. - Mégis megmutatom neked a hatalmát, - mondta. Elmondtam, hogy a kendőmet ráborítottam az arcára. Ez az a kendő, ami most a kezemben van. Nem akarsz megnézni?

Az öreg nő hangja remegett a felindultságtól, mikor folytatta. - Az az ember észrevette, hogy szeretem. Nem tudom, honnét vette azt a hatalmat, hogy nekem hagyta a képmását. De a szemem megtelik könnyel, ahányszor ezt nézem.

A császár előrehajolt és ránézett a képre, melyet a vér és a könny meg a bánat sötét árnyéka rajzolt a kendőre. Lassanként előtűnt az egész arc, úgy ahogy rányomódott a kendőre. Látta a vércsöppeket a homlokán, a töviskoronát a fején, a haját, mely véres volt, a száját, melynek ajkait a fájdalom összeszorította.

Még jobban előrehajolt és úgy nézte a képet. Mind világosabban és világosabban tűnt elő az arc. Az árnyalatszerű vonalokból egyszerre előtűnt a két szem, mely mögött élet lobogott. Mintha csak beszéltek volna hozzá arról a mérhetlen fájdalomról, mintha megmutatták volna neki azt a tisztaságot és nagyságot, amilyent ő még soha sem látott.

Ott feküdt a kereveten és szemét nem tudta levenni erről az arcról. - Ember volna ez? - mondta halkán, lassan. - Ember volna ez?

Ismét csak némán nézte a képet. A könnyek patakzottak végig az arcán. - Gyászolom a halálot, Te Ismeretlen, - suttogta.

- Faustina - kiáltott fel, - miért engedted, hogy ez az ember meghaljon? Ő bizonyosan meggyógyított volna engem!

Aztán ismét elmerült a kép szemlélésébe.

- Oh embernek fia! - mondta. - Ha nem is nyerem vissza az egészségemet a Te kezed által, de mégis megbosszulhatlak. A hatalmam sujtani fogja azokat, akik elraboltak Téged tőlem.

Még egy ideig csendesen feküdt, de azután lecsúszott a földre és térdreborult a kép előtt.

- Te vagy az igaz ember, - mondta. - Te vagy az, akiről azt hittem, hogy sohasem fogom meglátni. - Azután magára mutatott, szétroncsolt arculatára és elsikkadt kezeire. Én és a többiek vadállatok vagyunk, de te igaz ember vagy.

Meghajtotta fejét a kép előtt oly mélyen, hogy a padlót érintette. - Könyörülj meg én rajtam, oh Ismeretlen! - mondta és könnyei megnedvesítették a köveket.

- Ha életben maradtál volna, akkor pusztá tekinteted meggyógyított volna, - mondta.

A szegény öreg asszony megrémült, hogy mit csinált. Jobb lett volna, ha nem mutatja meg a kendőt a császárnak, gondolta. Hiszen eleitől kezdve attól tartott, hogy nagy lesz a bánata, ha meglátja.

És kétségbeesésében a császár bánata miatt elkapta a kendőt, hogy elvegye előle a képet.

Erre a császár feltekintett. És ime az arca megváltozott, olyan volt, mint régen a betegsége előtt. Mintha a betegség gyökere az embergyűlöletben lett volna, mely a szívében lakozott és azonnal eltűnt, mikor a szeretet és a részvét költözött oda.

*

A következő napon Tiberius három hírnököt küldött ki.

Az első hírnök Rómába ment és megparancsolta, hogy a szenátus azonnal vizsgálatot indítson, hogy a palesztinai helytartó hogyan végzi hivatalát és büntesse meg, ha beigazolódik, hogy elnyomja a népet és ártatlanokat ítélt halálra.

A másik hírnököt a szőlőmunkáshoz és a feleségéhez küldötte, hogy megköszönje nekik tanácsukat és megjutalmazza őket és hogy elmondja, hogy történt az egész. Mikor azok végig hallgatták a történetet, csendesen sírtak és a férfi így szólt: - Tudom, hogy egész életemen át azon fogok tépelődni, hogy mi történt volna akkor, ha ezek ketten találkoztak volna. - A felesége azonban azt felelte: - Ennek így kellett történnie. Az nagyon is nagy gondolat lett volna, hogy ez a kettő találkozzék. Az Úristen tudta, hogy a világ nem tudta volna elviselni.

A harmadik hírnök Palesztinába ment és azután magával hozta Jézus néhány tanítványát Capri szigetére, hogy hirdessék annak a tanítását, akit keresztre feszítettek.

Mikor a tanítványok Capriba érkeztek, az öreg Faustina halálos ágyán feküdt. De még idejében érkeztek a nagy próféta tanítványai és megkeresztelheték. A keresztségben Veronikának nevezték el, azért, mert néki adatott meg, hogy az emberiségnek örökül hagyja a megváltó igaz képmását.

A VÖRÖSBEGY.

Akkor történt, mikor a Mi Urunk a világot teremtette, mikor nemcsak a földet és az eget, hanem az állatokat és a növényeket is megteremtette és nevet adott mindegyiknek.

Sok történet maradt fent ebből az időből és ha az ember ismerné mindegyiket, akkor sok minden dolgot meg tudna fejteni ezen a világon, amit most nem ért meg.

Úgy volt, hogy történt az egyik napon, mikor Mi Urunk a paradicsomban ült és a madarakat festegette, hogy kifogyott a festék a Mi Urunk festékes csészéjéből és így a stiglicre már nem jutott volna festék, ha a Mi Urunk az ecsetét bele nem törülte volna a tollaiba.

A szamár meg onnét kapta a hosszú füleit, hogy elfelejtette a nevét. Alig ment néhány lépést a paradicsom mezején, máris elfelejtette és háromszor jött vissza, hogy megkérdezze, mire a Mi Urunk türelmetlen lett és megfogva a két fülét, így szólt hozzá:

- A te neved szamár, szamár, szamár!

És míg ezt mondta, meghúzta a fülét, hogy jobb legyen a hallása és eszébe jusson, amit mondott.

Akkor történt az is, hogy a méhet megbüntette. Mikor a méhet megteremtette, az rögtön hozzáfogott a mézgyűjtéshez és úgy az állatok, mint az emberek, amint megéreztek a méz kellemes illatát, odagyültek, hogy megkóstolják. A méh azonban magának akarta megtartani a mézet és mindenkit elűzött mérges fulánkjával, aki feléje mert közeledni. Ezt meglátta a Mi Urunk, magához hívta a méhet és megbüntette.

- Megadtam neked a mézgyűjtés adományát, ami egyike a legkellemesebb foglalkozásnak, - mondta a Mi Urunk, - de ezzel nem adtam neked jogot arra, hogy kegyetlen légy a felebarátaid iránt. Jusson eszedbe, hogy valahányszor megszúrsz valakit, aki meg akarja kóstolni a mézedet, azonnal meg kell halnod!

Igen, akkor történt, hogy a tücsök megvakult és a hangya elvesztette a szárnyait; sok minden csodálatos dolog történt ezen a napon.

Mi Urunk jóságosan ült az egész nap és teremtett és rendelkezett és csak este felé jutott eszébe, hogy teremt még egy kis szürke madarat. - Jusson eszedbe, hogy a te neved Vörös-begy! - mondta a Mi Urunk a kis madárnak, mikor készen lett. Evvel a tenyerére tette és hagyta, hogy elrepüljön.

Midőn a madárka egy darabig röpködött és megnézte a szép földet, ahol élni fog, kedve támadt, hogy önmagát is megnézzé. Akkor vette észre, hogy egészen szürke, a begye is olyan szürke, mint mindenütt a tollazata. A vörösbegy ide-oda forgott és nézegette magát a víz tükrében, de egyetlen egy vörös tollat sem tudott magán felfedezni.

Ekkor visszarepült Mi Urunkhoz.

Mi Urunk jóságosan ült és kezei közül pillangók röppentek elő, melyek körül repkedtek a fejét és a vállain galambok turbékoltak és a lábai előtt rózsák, liliomok és százszorszépek nőttek ki a földből.

A kis madárka szíve hangosan dobogott a félelemtől, de azért könnyű ívekben közelebb és közelebb repült Mi Urunkhoz és végül letelepedett a kezefejére.

Ekkor megkérdezte Mi Urunk, hogy mit kíván.

- Csak egy dolgot szeretnék kérdezni tőled, - mondta a kis madárka.

- Ugyan mit akarsz megtudni? - mondta Mi Urunk.

- Miért hívnak engem Vörösbecynek, mikor a csőrömtől a farkam hegyéig szürke vagyok? Miért hívnak Vörösbecynek, mikor nincsen egy szál vörös tollam sem?

És a madárka könyörögve nézett Mi Urunkra két nagy fekete szemével és azután körültekintett. Köröskörül látta a fácánokat aranyvörös tollazatukkal, a papagájokat borzas vörös gallérjukkal, a kakasokat vörös tarajukkal, nem is beszélve a pillangókról, az arany halakról meg a rózsákról. És arra is gondolt, hogy minő kevés kellene hozzá, egy pici csöpp vörös festék a mellére és akkor szép madár volna, méltó a nevére.

- Miért hívnak Vörösbecynek, mikor egészen szürke vagyok? - kérdezte újból a madárka és azt várta, hogy Mi Urunk ezt feleli: - Igaz, kis barátom, most veszem észre, hogy elfelejtettem vörösre festeni a melltollaidat, de várj csak egy percig, azonnal meglesz.

Mi Urunk azonban csendesen mosolygott és így szólt: - Vörösbecynek neveztelek el és Vörösbecynek fognak hívni, de gondoskodj magad arról, hogy megszerezd a vörös tollakat.

Erre Mi Urunk felemelte a kezét és ismét kiküldte a kis madarat a nagy világba.

A madárka nagy tépelődés közepette repült le a paradicsomból. Ugyan mit tehet egy ilyen kis madár, ugyan honnét szerezhet vörös festéket?

Az egyetlen, ami eszébe jutott, hogy fészket rakott egy csipkebokorban. Ott épített magának lakhelyet a tövisek között a sűrű bokorban. Mintha azt várta volna, hogy majd egy rózsalevél a mellére akad és azt vörösre festi.

*

Sok-sok év mult el ezután a derűs nap után. Az emberek meg az állatok elhagyták a paradicsomot és megsokasodtak a föld kerekéségen. Az emberek lassanként megtanulták a földet művelni és a tengeren hajózni, ruhákat és ékszereket csináltak maguknak, igen, megtanulták az építkezést és nagyszerű templomokat és városokat emeltek, mint Thebae, Róma és Jeruzsálem.

Eljött azután a nap, amelyre mindig emlékezni fognak a világ történetében és ennek a napnak a reggelén Vörösbecy egy kis dombon üldögélt Jeruzsálem falai előtt és énekelgetett a fiainak, melyek bent ültek a fészkekben a csipkebokor közepén.

Vörösbecy elmesélte kicsinyeinek a teremtés csodálatos napját, hogyan kaptak nevet az állatok, amint azt minden Vörösbecy el szokta mesélni fiainak kezdve az elsőtől, aki hallotta az Úr szavát és amely a kezéből röppent ki a nagy világba.

- És lám azóta - mondta szomorúan, - sok-sok év telt el és sok rózsabimbó nyílt ki és sok madárfiók kelt ki a tojásokból a teremtés óta, talán meg sem lehetne számolni őket, de a Vörösbecy még mindig egyszerű szürke madárka. Még mindig nem sikerült neki elnyerni a vörös melltollakat.

A kis madárfiókák kitátogatták széles torkukat és megkérdezték, hogy az ő szüleiik sohasem próbálták meg, hogy valami nagy dolgot vigyenek véghez, hogy ily módon érdemeljék ki a vörös tollakat.

- Elkövettünk mi mindent, amit csak lehetett, - mondta a kis madárka, - de semmi sem használt. Már az első Vörösbecy találkozott egyszer egy másik madárral, mely hasonló volt hozzá és rögtön megszerette, annyira, hogy szinte tüzelt a melle a szerelemtől. - Ime, - gondolta magában, - most már értem. Mi Urunk azt akarta, hogy olyan nagyon szeressek, hogy a melltollaim vörösre festődjenek a szerelem hevétől, amely a szívemben tanyázik. - De

ez sem használt, mint ahogy a többi utána is hiában próbálkozott, mint ahogy nektek sem fog sikerülni.

A kis madárfiókák szomorúan csipogtak, mintha már előre siratnák, hogy a piros szín sohasem fogja díszíteni piciny pelyhes mellüket.

- Azután az énekünkben is bízunk, - mondta az anyamadár és hosszú, vontatott hangon énekelt. - Már a legelső Vörösbecy úgy énekelt, hogy majd szétszakadt a melle. Igen, - gondolta magában, - az ének tüze, ami a mellemben lakozik, az fogja majd vörösre festeni tollaimat. - De ez sem használt, mint ahogy a többi is hiába próbálkozott utána és mint ahogy nektek sem fog sikerülni.

Ismét szomorú csipogás hallatszott a madárfiókák csupasz torkából.

- Azután a bátorságunkban és a vitézségünkben bizakodtunk, - mesélte tovább az anya. - Már az első Vörösbecy derekasan küzdött a többi madárral és mellét duzzasztotta a harci vágy. - Ime, - gondolta magában, - a harci kedv, ami a szívemben buzog, az fogja vörösre festeni melltollaimat. - De ez sem használt, mint ahogy a többi is hiában próbálkozott és mint ahogy nektek sem fog ez sikerülni.

A madárfiókák azonban bátran csipogták, hogy ők mégis meg fogják próbálni, hogy méltók lehessenek őseikhez, de az anyamadár szomorúan felelte, hogy minden hiába. Ugyan mit remélhetnének ők, mikor már annyi kiváló előd nem tudta elérni ezt a célt? Mit tudhatnának mást csinálni, mint szeretni, énekelni és harcolni? Mit tudnának...

A madár itt félbeszakította a mondatát, mert Jeruzsálem egyik kapujából nagy tömeg ember vonult ki és a tömeg éppen a domb felé sietett, hol a madárkának a fészke volt.

Voltak ottan lovagok ficánkoló paripákon, zsoldosok hosszú lándzsákkal, hóhérlegények szögekkel és kalapáccsal, azután voltak a menetben papok és bírák, siránkozó asszonyok, de ezeken kívül ugrándozó rendetlen népség, mely ordította, mint az utca népe szokta.

A kis madárka reszketve ült a fészke szélén. Minden percben attól tartott, hogy eltapossák a kis csipkerózsabokrot és megölik kis fiait.

- Vigyázzatok, - kiáltotta a védtelen fiókákhoz, - bujjatok össze és legyetek csöndben! Most egy lovas jön éppen rajtunk keresztül! Most egy katona lépked itten vas szandálban! Most meg egy örült tömeg rohan itt át!

De egyszerre csak felhagyott a madárka vészkiáltásaival, hirtelen elnémult. Szinte el is felejtette azt a nagy veszedelmet, ami őket fenyegette.

Hirtelen a fészkebe ugrott és szárnyait kiterjesztette a fiókái fölött.

- Nem, ez borzasztó, - mondta. - Nem akarom, hogy meglássátok. Három bűnöst fognak most keresztre feszíteni.

És annyira kiterjesztette mindkét szárnyát, hogy a kicsinyei semmit sem láthattak. Mindössze a kalapácsütéseket, a jajgatást és a tömeg ordítását hallhatták.

A Vörösbecy remegő szemekkel nézte az egész rettenetes színjátékot. Sehogysem tudta levenni szemét a három szerencsétlenről.

- Milyen kegyetlenek az emberek! - mondta a madár egy kis idő múlva. - Nem elég, hogy a keresztre feszítik ezeket a szerencsétleneket, hanem még az egyik fejére tövisből font koronát is tettek.

- Látom, hogy a tövissek bevésődtek a homlokába, úgy, hogy csurog a vére - folytatta. - Pedig az az ember olyan szép és olyan szelid tekintettel néz maga körül, hogy mindenkinek meg kell szeretnie. Úgy érzem, mintha nyílat döfnének át a szívemen, mikor látom, hogyan szenved.

A kis madárka mind nagyobb és nagyobb részvétet kezdett érezni a tövissel megkoronázott iránt.

- Ha én sas lehetnék, - sóhajtotta, - akkor kiszakítanám a szögeket a kezéből és erős csőrömmel szétkergetném mindazokat, akik most így kínozzák.

Midőn látta, hogy a vér mint csurog a keresztrefeszített homlokáról, nem bírta tovább nyugton maradni a fészkében.

- Habár kicsiny vagyok is, de azért mégis tudok valamit tenni ezért a szegény megkínzottért, - gondolta a madárka. Ott hagyva fészkét, felrepült a levegőbe és kiterjesztett szárnyakkal keringett a megfeszített fölött.

Többször is megkerülte, mielőtt le mert volna szállani, mert félték madárka volt és azelőtt sohasem mert az emberek közelébe jönni. De végül mégis csak bátorságot vett magának, odarepült és csőrével kiszakított egy tövist, mely bemélyedt a keresztrefeszített homlokába.

De amint ezt megtette, a keresztrefeszítettnek egy csepp vére a madárka mellére hullott. Ez a csepp gyorsan szétfolyt és megfestette a madárka finom melltollait.

A keresztrefeszített pedig fölnyitotta ajkát és ezt suttogta a kis madárhoz:

- Könyörületeséged elnyerte azt, ami után elődeid a teremtés napja óta hiába törekedtek.

Amint a madárka visszatért a fészkébe, kicsinyei egyszerre azt kiáltották:

- Vörös a melled, a melltollaid vörösebbek a rózsánál!

- Az csak vércsepp annak a szerencsétlen embernek a homlokáról, - mondta a madár. - Eltűnik az, mihelyt megfürdöm a patakban vagy valamelyik tiszta forrásban.

De akármennyit fürdött is a madárka, a vörös folt nem tűnt el a melléről és amikor a kicsinyei felnőttek, azoknak is vörös folt díszlett a begyükön, mint ahogy mai napig is úgy van ez minden Vörösbegynek a mellén.

MI URUNK ÉS SZENT PÉTER.

Ez akkor történt, amikor Mi Urunk és Szent Péter ismét visszatértek a földről a mennyországba, hol mindent köröskörül bejárva sok nehéz évet töltöttek el.

Gondolni lehet, hogy örült Szent Péter. Bizony más volt a mennyország hegyein üldögelni és onnét lenézni a földre, mint lent vándorolni házról-házra, járni mint egy koldus. Más volt az sétálgatni a mennyország gyönyörűségei kertjében, mint a földön járkálni és sokszor azt sem tudni, hogy kapnak-e szállást a viharos éjszakán, vagy úgy kell majd vándorolniok az országúton ázva-fázva.

El lehet képzelni, milyen öröme volt, hogy ilyen vándorlás után ismét hazatérhetett az igazi otthonába. Bizony Szent Péter egy párszor nem volt benne bizonyos, hogy jól fog-e végződni a dolog. Bizony nem egyszer kételkedett és nyugtalan lett, mert hát szegény Szent Péter sehogysem tudta megérteni, hogy miért is kell nekik annyit szenvedniök, mikor a Mi Urunk az egész világnak az Ura.

Most már soha többé nem fogja kínozni semmiféle vágyódás. Bizony el lehet képzelni, hogy örült ennek.

Most már csak mosolygott azon, hogy mennyi sok bajt kellett neki és Mi Urunknak kiállania és hogy milyen kevéssel kellett beérniök.

Egyszer, mikor már annyira volt, hogy azt hitte, most már igazán nem bírja ki tovább, Mi Urunk karon fogta és felvezette egy magas hegyre, anélkül, hogy egy szóval is említette volna előtte, hogy mit fognak ott csinálni.

Elhagyták a városokat, melyek a hegy lábánál feküdtek, a kastélyokat, melyek magasabban voltak. Feljutottak egészen a tanyákig és a szénakunyhóig és már elhagyták az utolsó favágó kőbarlangját is.

Végre felértek oda, hol már sem fű, sem fa nem nőtt, csak egy magános remete épített kunyhót, hogy az utasoknak segítségére lehessen szükség esetén.

Azután átgázoltak a hómezőn, hol a marmoták alusznak és elértek a rideg jéghegysziklákig, melyek meredeken, hegyesen álltak egymás mellett, ahol még a kőszáli zerge sem tudott volna tovább menni.

Itt Mi Urunk rátalált egy kis pirosbegyű madárkára, amint megfagyva hevert a jégen. Erre fölvette a pirókát és a keblébe rejtette. Szent Péter emlékezett, hogy azt kérdezte, talán ez a kis madárka lesz az ebédjük.

Jó darabig gyalogoltak a csúszós jégdarabok között és Szent Péter úgy érezte, hogy sohasem volt közelebb a halál birodalmához, mert jéghideg szél és sötét sűrű köd vette őket körül és sehol egy élőlény. És még mindig nem jutottak messzebbre a hegy közepéig.

Ekkor megkérte Mi Urunkat, hogy engedje meg, hadd fordulhasson vissza.

- Még nem, - mondta Mi Urunk, - mutatni akarok neked valamit, ami erőt fog adni, hogy elviseljed minden szomorúságod.

Tovább vándoroltak hát a ködben és a fagyban, míg végre eljutottak egy magas kőfalhoz, mely nem engedte tovább őket.

- Ez a kőfal az egész hegyet körülveszi, - mondta Mi Urunk, és nem mehetsz át rajta seholsem. Egy halandó sem láthatja, hogy mi van mögötte, mert idáig terjed a paradicsom és itt laknak a megboldogult halottak fel egészen a hegy tetejéig.

Szent Péter azonban nem tudta elrejteni kételkedését. - A falon belül nincsen sötétség, sem hideg, - mondta Mi Urunk - ott örökös a viruló nyár és a nap, meg a csillagok mindig egyforma fénnel ragyognak.

Szent Péter azonban most sem hitt egészen.

Erre Mi Urunk elővette a kis madarat, melyet az előbb talált meg a jégmezőn, hátrahajolt és keresztül hajította a falon, úgy hogy az leesett a mennyországba.

És ime Szent Péter azonnal vidám csicssergést hallott, megismerte a piroka énekét és nagyon elcsodálkozott.

Odafordult Mi Urunkhoz és így szólt: - Hadd menjünk le ismét a földre és hadd szenvedjünk el mindent, amit el kell szenvednünk, mert jól látom, hogy igazat beszélsz és hogy van egy hely, hol az élet legyőzi a halált.

És azután lejöttek a hegyről, hogy tovább folytassák vándorutjukat.

Így vándorolt Szent Péter éveken át és mindig azután az ország után vágyódott, mely a nagy fal mögött terül el. Most végre eljutott ide és nem kellett többé vágyódnia. Most már naponta akár két kézzel meríthette az örömeiket a soha ki nem apadó forrásokból.

De alig volt Szent Péter tizennégy napig a paradicsomban, midőn egy angyal jött ki a Mi Urunkhoz, aki trónusán ült és meghajította hétszer magát előtte és hirül adta, hogy valami nagy szerencsétlenség sujtotta Szent Pétert. Nem akar sem enni, sem inni és szemei vörösek, mintha több éjszakán át nem aludt volna.

Amint ezt Mi Urunk meghallotta, azonnal felállott és elindult, hogy felkeresse Szent Pétert.

Meg is találta a paradicsom legszélén. A földön hevert, mintha már állni sem tudott volna a fáradságtól és a ruháját szétszaggatva, hamut szórt a fejére.

Midőn Mi Urunk meglátta ilyen kétségbeesésében, leült mellé a földre és úgy beszélt hozzá, mint azelőtt, mikor együtt vándoroltak a földön.

- Mi az, ami olyannyira elszomorít, Szent Péter - kérdezte Mi Urunk.

De a szomorúság annyira hatalmába ejtette Szent Pétert, hogy még válaszolni sem tudott.

- Mi az, ami oly annyira elszomorít? - kérdezte újból a Mi Urunk.

Midőn Mi Urunk megismételte a kérdést, Szent Péter levette fejéről az arany koronát és Mi Urunk lábai elé dobta, mintha azt akarná mondani, hogy semmit sem akar többé az ő dicsőségéből és tisztességéből.

De Mi Urunk megértette, hogy Szent Péter annyira kétségbeesett, hogy nem tudta, hogy mit csinál. Azért nem is haragudott meg rá.

- Végre mondd meg hát, hogy mi kínoz, - kérdezte éppen olyan szelíden, mint az előbb, sőt még több szeretettel a hangjában.

Erre felugrott Szent Péter és most látta Mi Urunk, hogy nemcsak kétségbeesett, hanem haragos is. Ökölbe szorított kézzel és villámló szemekkel közeledett Mi Urunk elé.

- Felmentésemet akarom a szolgálatodból - mondta Szent Péter. - Egy napig sem akarok tovább maradni a mennyországban.

Mi Urunk próbálta megnyugtani, mint az előbb is, de Szent Péter haragosan fortyant fel.

- Jól van, elbocsátlak a szolgálatomból - mondta végül, - de legalább elmondhatnád, hogy mi az, ami nem tetszik itt neked?

- Csak azt mondhatom, hogy más jutalmat vártam akkor, mikor együtt annyi szenvedést állottunk ki a földön, - mondta Szent Péter.

Mi Urunk látta, hogy Szent Péter lelke telve keserőséggel és azért nem érzett semmi haragot ellene.

- Mondom Néked, hogy szabad vagy és mehetsz, ahová tetszik - mondta, - csak legalább azt tudjam meg, hogy mi az, ami annyira elkésérített.

Erre végre elmondta Szent Péter, hogy miért annyira boldogtalan. - Volt egy öreg édes anyám, - mondta, - aki néhány nappal ezelőtt halt meg.

- Most már tudom, hogy mi bánt, - mondta Mi Urunk. Azért szenvedsz, mert édes anyád nem jött be a paradicsomba.

- Úgy van, - mondta Szent Péter és annyira elővette a bánat, hogy elkezdett zokogni és jajgatni.

- Azt hiszem, mégis csak megérdemlettem volna, hogy ő idejusson, - mondta.

Midőn Mi Urunk megtudta, hogy miért búsul Szent Péter, maga is elkomorodott. Bizony Szent Péter anyja nem volt olyan, aki megérdemelte volna, hogy bejusson a mennyországba. Nem gondolt soha egyébre, csak hogy pénzt gyűjtsön és ha szegények álltak meg a küszöbje előtt, sohasem adott nekik alamizsnát vagy egy darab kenyeret. De Mi Urunk megértette, hogy Szent Péter nem vehette észre, hogy az ő anyja annyira fukar volt, hogy nem részesülhet az üdvösségben.

- Szent Péter, - mondta, - hogy tudhatod előre, hogy az anyád jól érezte volna nálunk magát?

- Ime, csak azért mondd ezt, hogy ne kelljen meghallgatnod a kérésemet, - válaszolta Szent Péter, - Ugyan ki nem érezné jól magát a paradicsomban?

- Az, aki nem tud örülni a mások örömének, az nem érzi jól itt magát, - mondta Mi Urunk.

- Van itt más is, aki nem illik ide - mondta Szent Péter és Mi Urunk észrevette, hogy mire gondol.

Nagyon elszomorodott, hogy Szent Pétert ilyen mély bánat fogta el, hogy már azt sem tudja, mit mond. Várt egy darabig, mert azt hitte, hogy Szent Péter megbánja a dolgot és megéri, hogy az anyja nem való a paradicsomba, de az nem akart engedni.

Erre Mi Urunk odahívott egy angyalt és megparancsolta, hogy menjen le a pokolba és hozza fel Szent Péter anyját a mennyországba.

- Hadd lássam én is, hogyan hozza fel ide! - mondta Szent Péter.

Mi Urunk kézen fogta Szent Pétert és egy sziklához vezette, mely egyik oldalán meredeken nyúlt le a mélységbe. Megmutatta neki, hogy csak hajoljon egy kicsit előre és akkor egyenesen leláthat a pokolba.

Midőn Szent Péter lenézett, egy darabig nem látott többet, mintha valami mély kútba nézett volna. Valami végtelen örvény nyílt meg előtte.

Az első, amit homályosan meglátott, az angyal volt, aki már úton volt le a mélységbe. Szent Péter látta, amint az angyal minden félelem nélkül szállt lefelé a nagy sötétségbe és csak a szárnyait terjesztette ki egy kissé, hogy ne essék le hirtelen.

De midőn Szent Péter szeme hozzászokott egy kissé a sötétséghez, akkor mind többet és többet látott. Meglátta először is, hogy a paradicsom nagy sziklahegyen fekszik, melyet széles mélység övez és ennek a fenekén volt az elkárhozottak otthona. Látta, mint száll az angyal mélyebbre és mélyebbre anélkül, hogy elérte volna a mélységet. Egészen megrémült, mikor látta, hogy milyen végtelen lefelé az út.

- Csak fel tudna jönni ismét az anyámmal! - mondta.

Mi Urunk szomorú nagy szemével ránézett Szent Péterre. Nincs olyan súly, melyet egy angyal fel nem emelhetne - mondta.

Olyan rettentő nagy volt ez a mélység, hogy soha egy napsugár nem juthatott odáig, hanem örökös sötétség uralkodott. De mintha az angyal útjában világosságot vitt volna magával és így Szent Péter kivehette, hogy mit lát a mélységben.

Az egész végtelen sötét sziklasivatag volt. Éles hegyes sziklák álltak ki a mélységből és közöttük sötét mocsarak fénylettek. Nem nőtt ott egy fűszál sem, egy fa sem, nyoma sem volt az életnek.

Mindenfelé a hegyes sziklákra elkárhozottak kapaszkodtak. Ott voltak a sziklák csúcsain, hova abban a reményben kúsztak fel, hogy kiszabadulhatnak ebből a mélységből, de mikor látták, hogy sehova sem juthatnak, ott maradtak mintegy megkövesülve a kétségbeeséstől.

Szent Péter látta, hogy néhányan ott hevernek kitárt karokkal, tele végtelen vágyódással és tekintetük folytonosan felfelé van irányozva. Mások kezükkel takarják el arcukat, hogy megszabaduljanak a reménytelen borzalomtól maguk körül. Valamennyien mozdulatlanok voltak, mintha egy tagjukat sem tudták volna megmozdítani. Némelyek a pocsolyákban heverték és még arra sem volt erejük, hogy felkapaszkodjanak.

A legborzasztóbb az volt, hogy végtelen volt az elkárhozottak száma. Mintha a mélység alja csupa testekből és fejekből állott volna.

Szent Pétert újra elfogta a nyugtalanság. Meglátod, hogy nem fogja megtalálni őt - mondta Mi Urunknak.

Mi Urunk ugyanazzal az elszomorodott tekintettel nézett rá, mint az előbb. Jól tudta, hogy Szent Péternek igazán nem kell az angyal miatt nyugtalankodnia.

De Szent Péternek még mindig úgy tetszett, hogy az angyal nem tudja megtalálni az anyját az elkárhozottak nagy tömegében. Kiterjesztett szárnyakkal lebegett ide-oda a mélységben, mialatt kereste.

Egyszer csak az elkárhozott szerencsétlenek egyike meglátta az angyalt a mélységben. Felugrott és kiterjesztett karokkal kiáltotta felé: Vigy magaddal, vigy magaddal!

Erre felelevenedett az egész tömeg. Az a sok-sok milliónyi tömeg, mely lent a pokolban szenvedett, egy pillanat alatt felugrott és kiterjesztett karokkal kiabált az angyal felé, hogy vigye őket is magával a paradicsomba.

Kiáltásuk felhallatszott Mi Urunkhoz és Szent Péterhez és szívük megremegett a bánattól, mikor meghallották. Az angyal tovább is ott lebegett az elkárhozottak felett, de amint ide-oda repült, hogy megtalálja, akit keres, az elkárhozottak valamennyien utána rohantak és az egész úgy látszott, mintha valami forgószelel ragadta volna meg őket.

Végre az angyal meglátta, akit keresett. Összezsukta szárnyait és mint a villám csapott le. És Szent Péter felkiáltott az örömtől, midőn meglátta, hogy átkarolja az anyját és magával emeli.

- Áldott légy, aki elhozza édes anyámat ide! - mondta.

Mi Urunk csendesen rátette kezét Szent Péter vállára, mintha figyelmeztetni akarná, hogy ne örüljön nagyon korán.

Szent Péter pedig majdnem sírt az örömtől, hogy édes anyja megmenekült. Most már igazán nem tudta elképzelni, hogy mi választhatná el tőle. Öröme csak fokozódott, midőn látta, hogy milyen gyorsan emelte fel az angyal, de mégis sikerült néhány elkárhozottak belé kapaszkodni, hogy ők is üdvözülhessenek, mikor vele együtt feljuthatnak a paradicsomba.

Körülbelül tizenketten lehettek, akik az öregasszonyba kapaszkodtak és Szent Péter úgy gondolta, hogy az nagy tisztesség az anyjára nézve, hogy ennyi szerencsétlent menthet meg az elkárhozástól.

Az angyal nem is akadályozta meg őt ebben. Úgy látszik, nem is volt neki nehéz ez a teher, mert úgy szállt fölfelé, hogy alig mozgatta a szárnyát nagyobb erővel, mintha csak egy holt madárkát vinne fel a mennyországba.

De ekkor meglátta Szent Péter, hogy az anyja szabadulni akar az elkárhozottaktól, akik beléje kapaszkodtak. Megfogta a kezüket és kirántotta a fogásukat, úgy hogy egyik a másik után zuhant alá a pokolba.

Szent Péter hallhatta, hogyan könyörögtek neki, de az öregasszony nem akarta eltérni, hogy más is üdvözöljön, csak ő maga. Így lassankint mind többet és többet tépett le magáról és hagyta őket az örök kárhozatba zuhanni. Mikor ezek lefelé zuhantak, az egész mélységet megtöltötték jajgatással és átkozódással. Ekkor Szent Péter odakiáltott és kérte az anyját, hogy legyen könyörülettel, de az nem akart ráhallgatni, hanem csak úgy tett, mint az előbb.

Szent Péter pedig észrevette, hogy az angyal annál lassabban és lassabban repül, minél könnyebb lett a terhe. Szent Pétert ekkor olyan ijedség szállta meg, hogy a lába megcsuklott és térdre kellett hullania.

Végül már csak egyetlen egy elkárhozott függött Szent Péter anyján. Fiatal asszony volt, aki a nyakát tartotta átölelve és úgy kiáltott és könyörgött egészen közel a füléhez, hogy engedje meg, hogy követhesse az áldott mennyországba.

Ekkor az angyal már olyan közel jutott fel a terhével, hogy Szent Péter kinyújtotta a karját, hogy fogadhassa az anyját. Úgy látta, hogy az anyagnak csak egy-két szárnycsapást kell tenni, hogy feljusson a hegyre.

De ekkor az angyal hirtelen beszüntette a repülését és az arca elsötétült, mint az éjszaka.

Ugyanis az öregasszony hátranyújtotta a kezét és megragadta annak a karját, aki a nyakába kapaszkodott és addig húzta, tépte, míg sikerült neki szétválasztani az összekulcsolt kezeket és így megszabadult az utolsótól is. Mikor ez az elkárhozott is leesett, az angyal is több öllel süllyedt lefelé és úgy látszott, mintha nem bírná tovább mozgatni a szárnyát.

Szomorú arccal nézett az öregasszonyra, majd lassan elengedte és hagyta, hogy lezuhanjon, mintha most már nagyon is nehéz teher lett volna, mióta egyedül maradt.

Azután egyetlen szárnycsapással a paradicsomban termett.

De Szent Péter még jó sokáig ott maradt azon a helyen és úgy zokogott, Mi Urunk pedig csendesen állott mellette.

- Szent Péter,- mondta Mi Urunk végül - sohasem gondoltam volna, hogy ily nagyon fogsz sírni, mióta a mennyországba jöttél.

Erre felemelte fejét az Úrnak öreg szolgálja és így szólt: Minő mennyország ez, ahol hallom kedveseimnek a jajgatását és látom felebarátaimnak a szenvedését!

Mi Urunk arculatja azonban elsötétedett a bánattól. Ugyan mit szeretnék jobban, mint egy olyan mennyországot készíteni számotokra, ahol csak derűs boldogság van? - mondta. - Nem érted, hogy csak azért szálltam alá az emberekhez és tanítottam őket, hogy szeressék felebarátait, mint önmagukat? Míg azonban ezt nem cselekszik, addig nem lesz olyan hely sem a mennyországban, sem a földön, hová a fájdalom és a kétségbeesés hangja el ne jusson.

A GYERTYALÁNG.

Nagyon sok évvel ezelőtt, mikor Firenze éppen köztársaság lett, élt ott egy férfiú, akit Raniero di Raniero-nak hívtak. Fegyverkovácsnak volt a fia és maga is kitanulta apja mesterségét, de nem nagy kedvvel űzte.

Ez a Raniero a város legerősebb embere volt. Azt beszéltek róla, hogy a legnehezebb páncélatot is olyan könnyedén viselte, mint más ember a selyeminget. Még fiatal ember volt, de máris sok próbáját adta erejének. Egyszer egy olyan házban tartózkodott, ahol gabonát raktak fel a padlásra. Azonban nagyon is sok gabonát gyűjtöttek össze, úgy hogy mialatt Raniero a házban tartózkodott, az egyik padlásgerenda összeroppant és az egész padlás ledőléssel fenyegetett. Valamennyien kiszaladtak, kivéve Ranierot. Felemelte mind a két karját és úgy tartotta az egész tetőt, míg az emberek gerendákat és állványokat hoztak elő és alátámaszthatták.

Azt is beszéltek Ranieróról, hogy ő volt a legvitézesebb ember, aki csak valaha Firenzében élt és hogy sohasem tudott eleget verekedni. Alig hogy zajt hallott az utcán, azonnal kirohant a műhelyből abban a reményben, hogy verekedés támad, melyben azután ő is belekeveredhetik. Ha azután kihúzhatta a kardját, éppen olyan szívesen verekedett egyszerű paraszttal, mint páncélos lovaggal. Akkor azután úgy verekedett, mint egy örült, anélkül, hogy törődött volna ellenfelei számával.

Abban az időben Firenze nem volt éppen hatalmas. A lakosság legnagyobb része gyapjúszövő és takács volt és ezek nem kívántak jobbat, csak hogy békében dolgozhassanak. Volt néhány derék legény is, de ezek nem voltak nagyon harciasak és csak arra voltak büszkéek, hogy az ő városkájukban nagyobb a rend, mint másutt. Raniero sokszor panaszkodott, hogy nem olyan országban született, ahol király van, aki maga köré gyűjti a vitézeket és sokszor mondta, hogy ő akkor nagy tisztességhez és dicsőséghez jutna.

Raniero bőbeszédű és nagyhangú volt, kegyetlen az állatokkal szemben, durva a feleségével szemben, úgy hogy nem volt könnyű dolog vele élni. Szép ember lett volna, ha az arcát nem szántotta volna fel több mély sebhely, mely nagyon elrútította. Gyorsan tudott határozni és még gyorsabban cselekedni, de nem egyszer erőszakosan.

Raniero feleségét Franceskának hívták és a bölcs és hatalmas Jacopo degli Ubertinek volt a leánya. Jacopo nem szívesen adta a leányát olyan nagy verekedőhöz, mint Raniero és ameddig lehetett, elleneszegült ennek a házasságnak. Francesca végül is kényszerítette, hogy engedjen, mert azt mondta, hogy sohasem fog máshoz menni. Mikor végre Jacopo beleegyezett, azt mondta Ranieronak: Már nem egyszer láttam, hogy olyan férfiak, mint te, könnyebben tudják elnyerni, mint megtartani a nők szerelmét, azért azt kívánom tőled, ígérd meg, hogyha a leányomnak olyan nehéz lesz a sorsa nálad, hogy vissza akar térni hozzám, akkor nem fogod megakadályozni. Francesca azt mondta, hogy igazán nincsen szükség ilyen ígéretre, mert ő annyira szereti Ranierót, hogy senki és semmi sem tudja majd tőle elválasztani. Raniero azonban mégis azonnal ígéretet tett. Biztos lehetsz arról Jacopo - mondta - hogy sohasem fogok egy asszonyt sem visszatartani, ha menekülni akar tőlem.

Így költözött Francesca Raniero házába és eleinte minden jól volt közöttük. Mikor már néhány hetes házasság volt, Ranieronak eszébe jutott, hogy a céllövésben fogja magát gyakorolni. Néhány napig célba lőtt a falon függő céltáblába. Hamarosan olyan ügyes lövő lett, hogy mindig célt talált. Végül úgy gondolta, hogy megpróbál nehezebb célt eltalálni. Körülnézett valami alkalmas cél után, de nem talált egyebet, mint egy fűrtet, mely kalitkában függött a kertajtó felett. A madár Franceskáé volt, aki nagyon szerette azt, de Raniero mégis

megparancsolta az egyik inasnak, hogy nyissa fel a kalitkát és lelőtte a fürjet, amint az a levegőben repdesett.

Úgy gondolta, hogy ez már jó lövés volt és mindenki előtt eldicsekedett vele.

Mikor Francesca megtudta, hogy Raniero lelőtte a madarát, egészen elsápadt és kérdően nézett fel reá. Azon csodálkozott, hogy azért csinált talán ilyesmit, hogy megszomorítsa. De azért mindjárt megbocsátott neki és éppen úgy szerette, mint azelőtt.

Egy darabig minden jól is ment.

Raniero apósa vászonszövő volt. Nagy műhelyt tartott, hol sokan dolgoztak. Raniero egyszer úgy találta, hogy kendert kevertek a len közé Jacopo műhelyében és ezt nem tartotta meg magában, hanem itt-ott elbeszélte a városban. Végre Jacopo is meghallotta ezt a pletykát és azonnal végét akarta vetni. Megkért tehát néhány lenvaszonszövőt, hogy vizsgálják át a fonalait és a vásznait és azok úgy találták, hogy minden a legfinomabb lenből készült. Csak egyetlen csomagban, mely nem firenzeiek számára készült, találtak egy kis keverést. Jacopo ekkor azt mondta, hogy a csalást valamelyik segéde az ő tudta és akarata nélkül követhette el. De rögtön megértette, hogy a nép ezt nehezen fogja elhinni. Eddig mindig nagy híre volt a becsületességének és azért nehezen viselte el, hogy folt esett a becsületén.

Raniero ellenben mindenfelé azt híresztelte, hogy sikerült neki a csalást lelepleznie és ezzel még Francesca füle hallatára is dicsekedett.

Nagyon elszomorodott, de egyszersmind éppen úgy csodálkozott rajta, mint mikor a madarat meglőtte. Midőn erre gondolt, úgy érezte, mintha maga előtt látná szerelmét és az hasonlított egy nagy arannyal szőtt drága kendőhöz. Szinte látta, hogy milyen nagy és hogy ragyog. De az egyik szögletből levágtak egy darabot és most már nem olyan nagy és nem olyan pompás, mint volt eleinte.

De azért mégis nem volt nagyon megsértve és azt gondolta: Kitart ez még addig, amíg élek. Olyan nagy ez, hogy nem szakadhat vége.

És így megint jött egy időszak, mikor úgy ő, mint Raniero éppen olyan boldogok voltak, mint eleinte.

Franceskának volt egy öccse, akit Taddeónak hívtak. Ez üzleti dolgokban egyszer Velencébe utazott és ottan finom selyem, meg bársonyruhákat vásárolt magának. Mikor visszajött, akkor ezekben büszkélkedett, de Firenzében nem volt szokás ilyen drága ruhákban járni, azért sokan gúnyt űztek belőle.

Egy éjszaka Taddeo és Raniero együtt járták a korcsmákat. Taddeo cobolyprémes zöld köpenyt és lila selyemzubbonyt viselt. Raniero annyi bort itatott vele, hogy elaludt. Ekkor lehúzta a köpenyegét és felakasztotta egy madárijesztő póznára, mely valami káposztás kertben volt felállítva.

Mikor ezt Francesca meghallotta, megint megharagudott Ranieróra. Ismét maga előtt látta a nagy aranyos selyemszövetet, amely a szerelme volt és úgy találta, hogy az megint kisebb lett, mert Raniero egyik darabot a másik után vagdosta le belőle.

Ezután kibékültek, de Francesca már nem volt olyan boldog, mint azelőtt, mert mindig attól tartott, hogy Raniero ismét elkövet olyasmit, ami megsérti szerelmüket.

Erre nem is kellett sokáig várakoznia, mert Raniero sohasem tudott nyugton maradni. Azt szerette, ha az emberek folyton róla beszélnek és dicsérik a bátorságát és vakmerőségét.

Az akkori dómnak, mely bizony kisebb volt, mint a mostani, egyik tornyán függött egy nagy és nehéz pajzs, melyet Franceskának valamelyik őse függesztett fel oda. Ez volt a legnehezebb pajzs, amit valaha Firenzében viseltek és az Uberti-család tagjai nagyon büszkék voltak arra, hogy ő közülök való volt, aki meg tudta mászni a tornyot, hogy ott felfüggesse.

Azonban Raniero egy szép napon felmászott a pajzshoz, a hátára vette és úgy hozta le.

Midőn Francesca ezt meghallotta, először beszélt Ranieróval arról, ami kínozza és megkérte, hogy ne akarja mindenáron megalázni azt a családot, amelyhez ő is tartozik. Raniero, aki azt várta, hogy a felesége meg fogja dícsérni azért, amit csinált, most nagyon megharagudott. Azt felelte, hogy már régóta észrevette, hogy nem örül az ő hírnevének, hanem egyedül a saját családjára gondol. Más az, amire én gondolok - mondta Francesca - és az az én szerelmem. Nem tudom, mi lesz azzal, ha ez így folytatódik.

Ezután sokszor történt szóváltás közöttük, mert Raniero rendszerint éppen olyasmiket csinált, amiket Francesca a legkevésbé tudott eltűrni.

Volt Raniero műhelyében egy legény, aki alacsony volt és sántított is egy kicsit. Ez a legény szerelmes volt Franceskába, mielőtt férjhez ment volna és még most, házassága után is, igazán szerette. Raniero, aki tudta ezt, mindig gúnyolódott vele, különösen mikor asztalnál ültek. Végre is a legény már nem tűrhette tovább, hogy csúfot üzzenek belőle, különösen mikor Francesca is hallotta. Egyszer csak felugrott és verekedni akart Ranieróval. Ez csak felkacagott és félrelökte. Most már nem akart tovább élni a szegény, hanem kiment és felakasztotta magát.

Mikor ez történt, Raniero és Francesca egy éves házasok voltak. Franceskának úgy tetszett, hogy ismét maga előtt látja szerelmét, mint egy fénylő, aranyos szövetet, de most már minden szögletéről hiányoztak darabok, úgy hogy félakkora sem volt, mint kezdetben.

Nagyon megijedt, midőn ezt észrevette és azt gondolta: Ha még egy évig Ranieronál maradok, akkor egészen elpusztítja a szerelmemet. Akkor éppen olyan szegény leszek, mint amilyen gazdag eddig voltam.

Erre elhatározta, hogy elhagyja Raniero házát és atyjához költözik, mert nem akarta azt a napot megvárni, mikor épp úgy kellene gyűlölnie Ranierót, mint ahogy most szereti.

Jacopo degli Uberti a szövőszéke előtt ült és a legényei körülötte dolgoztak, amikor meglátta, hogy leánya hazafelé jön. Azt mondta, hogy ime, most megtörtént, amit már régóta várt és szeretettel üdvözölte. Azonnal meghagyta, hogy hagyjanak fel a munkával, fegyverkezzenek fel és zárják be a kapukat.

Őmaga pedig elszökött Ranieróhoz. A műhelyben találta. A leányom ma visszajött hozzám és arra kért, hogy ismét házamban élhessen - mondta a vejének. - Most elvárom tőled, hogy ígéretedhez képest nem fogod őt kényszeríteni, hogy visszatérjen hozzád.

Raniero, úgy látszik, nem vette komolyan az egész dolgot, hanem nyugodtan ezt válaszolta: Ha nem tettem volna ígéretet neked, még akkor sem követelném vissza azt az asszonyt, aki nem akar az enyém lenni.

Tudta, hogy mennyire szerette őt Francesca és azt gondolta magában: Itt lesz ő, mire az est leszáll.

De Francesca nem jelentkezett sem aznap este, sem másnap.

Harmadnapon Raniero kivonult, hogy néhány rablót vegyen üldözőbe, akik már régóta nyugtalanították a firenzei kereskedőket. Sikerült is levérni őket és foglyul ejtve hozta őket Firenzébe.

Néhány napig nyugton maradt, míg biztos lett affelől, hogy az egész városban híre ment a tettének. De azért nem úgy történt, ahogy gondolta, mert ez sem hozta vissza Franceskát.

Ranieronak most már a legnagyobb kedve lett volna, hogy a törvény erejével kényszerítse Franceskát, hogy visszatérjen hozzá, de ezt mégsem tehetette az adott ígérete miatt. De úgy gondolta, hogy nem élhet ugyanabban a városban, ahol a felesége, aki elhagyta, azért elköltözött Firenzéből.

Eleinte zsoldos katona lett, de csakhamar szabadcsapatot szervezett. Mindig harcolt és sok urat szolgált.

Mint katona, nagy hírnevet szerzett magának, mint azt előre megjósolta. A császár lovaggá ütötte és nagyjai közé számította.

Mielőtt elhagyta volna Firenzét, fogadalmat tett le a dóm Madonna képe előtt, hogy a szent Szűznek ajándékozza a legszebbet és legdrágábbat, amit minden csatában elnyer. A kép előtt mindig drága ajándékokat lehetett látni, melyeket Raniero küldött.

Raniero tudta tehát, hogy tettei ismeretesek a szülővárosában. Sokszor elgondolta, hogy nem fog-e Francesca degli Uberti visszatérni hozzá, ha látja az ő nagy előmenetelét.

Ebben az időben hírdették ki a keresztes hadjáratot, hogy felszabadítsák a szent sírt és Raniero felvette a keresztet és elindult Kelet felé. Részint azt várta, hogy ott majd várakat és nagy hűbért fog szerezni, részben azt gondolta, hogy nagy tetteket fog véghez vinni, úgy hogy a felesége szerelme ismét felé fordul és visszatér hozzá.

2.

Aznap éjszakáján, mikor Jeruzsálemet elfoglalták, nagy volt az öröm a keresztesek táborában a városon kívül. Majdnem minden sátorban lakomát ültek és vidámság, meg ének hallatszott mindenfelől.

Raniero di Raniero is együtt ivott vitéz társaival és az ő sátrában talán vadabbul folyt a lakoma, mint másutt. A szolgák alig hogy megtöltötték a kupákat, máris kiürültek.

De Ranieronak minden oka megvolt arra, hogy nagy lakomát üljön, mert ezen a napon nagyobb tisztességben részesült, mint bárki más. Reggel, mikor a várost megostromolták, ő volt az első Bouillon Gottfried után, aki fellépett a falakra és este vitézségéért az egész tábor előtt kitüntették.

Mikor a fosztogatásnak és gyilkolásnak vége lett és a keresztesek bűnbánó csuhákban és kezükben gyujtatlan gyertyákkal vonultak a szent sír templomához, Gottfried hírül adta neki, hogy ő lesz az első, aki meggyujthatja gyertyáját a szent lángnál, mely Krisztus sírja előtt ég. Raniero úgy érezte, hogy Gottfried ily módon akarja megmutatni, hogy őt tartja a legvitézbbnek az egész seregben és nagyon örült ennek a módnak, ahogy megjutalmazták tetteiért.

Éjfél tájt, mikor Raniero és vendégei a legjobb hangulatban voltak, egy bolond és néhány zenész, akik körüljárták az egész tábor és úgy mulattatták a vitézeket, jött be Raniero sátrába és a bolond arra kért engedelmet, hogy elmondhasson egy furcsa históriát.

Raniero tudta, hogy a bolond híres vidám tréfáiról és azért megígérte, hogy meghallgatja az elbeszélését.

- Történt egyszer - kezdte el a bolond - hogy Mi Urunk és Szent Péter egész napon át ott ültek a paradicsom legmagasabb tornyában és onnét néztek le a földre. Annyi sok néznilójuk

akadt, hogy alig volt idejük egy-két szót váltani egymással. Mi Urunk csendesen ült az egész idő alatt, de Szent Péter majdnem tapsolt az örömtől, majd meg haragosan fordította el a fejét. Majd ujjongott és nevetett, majd meg sírt és kezét tördelte. Végre, mikor a nap már lehanyatlott és az esti szürkület ereszkedett a mennyországra is, Mi Urunk odafordult Szent Péterhez és azt mondta, hogy most már bizonyára meg van elégedve. - Ugyan mivel volnék megelégedve? kérdezte Szent Péter hevesen. - Igen, mondta az Úr nyugodtan, azt hittem, hogy meg vagy elégedve azzal, amit ma láttál. De Szent Péter csak nem akart lecsillapodni. - Az igaz ugyan, mondta, hogy sok éven át panaszkodtam, hogy Jeruzsálem a hitetlenek kezén van, de mindezek után, amik ma történtek, úgy vélem, hogy épp oly jól maradhatott volna minden úgy, ahogy eddig volt.

Raniero megértette, hogy a bolond arról beszél, ami aznap történt. Most már ő maga, meg a többi lovagok is nagy figyelemmel hallgattak, mint eleinte.

- Midőn Szent Péter ezeket mondta - folytatta a bolond, mialatt gonosz pillantással nézett a lovagok felé - egészen kihajolt a torony fokán és lemutatott a földre. Egy városra mutatott, mely a völgyből kiálló sziklahegyen épült fel. - Látod ott a hullahegyeket? - mondta és látod a vért, amely patakokban folyik végig az utcákon és látod a mezítelen szerencsétlen foglyokat, akik jajgatnak a hideg éjszakában és látod a füstölgő házhelyeket? Mi Urunk azonban nem igen akart válaszolni neki és így Szent Péter tovább folytatta panaszkodását. Azt mondta, hogy bizony sokszor haragudott erre a városra ottan, de ilyen rosszat még sem akart, hogy ilyen sorsra jusson. Ekkor végre megszólalt Mi Urunk és ellenvetést próbált tenni. Csak nem akarod megtagadni, hogy a keresztény lovagok hősi elszántsággal tették kockára életüket? mondta.

Hangos tetszéskiáltások szakíták félbe a bolondot, de ő sietve folytatta elbeszélését.

- Ne, ne zavarjatok! - mondta. - Most már nem tudom, hol is hagytam abba. Igen. Éppen azt akartam mondani, hogy Szent Péter felszárította könnyeit, melyek a szemébe tolultak és amelyek miatt nem látott elég jól. Nem hittem volna soha, hogy ezek olyan vadállatok, mondta. Hiszen egész nap fosztogattak és gyilkoltak. Igazán nem értem, hogy miért is engedted magad keresztre feszíteni, hogy ilyen híveket szerezz magadnak.

A lovagok nem vették rossz néven a tréfát. Elkezdtek hangosan kacagni.

- Micsoda, te bolond, talán bizony Szent Péter haragudott ránk? - kiáltotta oda az egyik.

- Hallgass csak, hadd halljuk, hogyan vett Mi Urunk azután oltalmába - vágott közbe a másik.

- Nem, Mi Urunk csak tovább hallgatott - folytatta a bolond. - Jól tudta még a régi időből, hogyha Szent Péter egyszer belejött a beszédbe, akkor nem volt érdemes ellent mondani neki. Szent Péter azért tovább folytathatta mondókáját és azt mondta, hogy Mi Urunk ne is emlegesse előtte, hogy végül mégis csak eszükbe jutott, hogy milyen városban vannak és hogy mezítláb bűnbánó csuhában vonultak a templomba. Ez az istentisztelet nem volt olyan hosszú, hogy arról még beszélni is érdemes volna. És erre még egyszer kihajolt a toronyból és lemutatott Jeruzsálemre. Rámutatott a keresztény táborra. - Látod, hogyan ünnepelek a lovagjaid a győzelmüket? - kérdezte. És Mi Urunk látta, hogy az egész táborban vad tivornya járja. Lovagok és csatlósok heverésztek egymás mellett és sziriai táncosnőkben gyönyörködtek. Teli kupák jártak körül, kockát vetettek a hadizsákmány felett és...

- Bolondokat hallgattak, akik gyarló históriákat meséltek - vágott közbe Raniero. - Hát ez nem volt szintén bűn?

A bolond nevetett és integetett Raniero felé, mintha azt akarná mondani: Várj csak, majd megkapod te is a magadét.

- Ne, ne szakíts félbe megint! - kérlelte őket. - Egy szegény bolond könnyen felejt, hogy mit is akart mondani. Igen, úgy volt, hogy Szent Péter a legszigorúbb hangján kérdezte Mi Urunkat, igazán azt gondolja-e, hogy becsületére válik ez a népség. Erre már igazán válaszolnia kellett Mi Urunknak és azt mondta, hogy nem tartja annak. Gyilkosok és rablók voltak már ezek, mielőtt eljöttek volna hazulról, mondta Szent Péter és gyilkosok és rablók még ma is. Erre a vállalkozásra igazán nem volt semmi szükség. Ebből sohasem fog valami jó származni.

- Nana, te bolond! - mondta Raniero figyelmeztetve.

De a bolond, úgy látszik, ki akarta próbálni, hogy milyen messzire is mehet és hogy mikor fog valamelyikök felugrani, hogy kidobja és ezért merészen tovább folytatta.

- Mi Urunk lehajtá fejét, mint olyan, aki elismeri, hogy igazságosan büntették meg. De a következő percben előrehajolt és nagyobb figyelemmel nézett lefelé, mint az előbb. Szent Péter is lenézett. Mit nézel olyan nagyon? csodálkozott.

A bolond elbeszélését élénk arcjátékkal kísérte. A lovagok szinte maguk elé képzeltek Mi Urunkat és Szent Pétert és csodálkoztak, hogy mi is lehetett az, ami újból felkeltette Mi Urunk figyelmét.

- Mi Urunk azt felelte, hogy az semmi sem - mondta a bolond - de azért tovább is csak lefelé nézett. Szent Péter követte a Mi Urunk tekintetét, de nem látott mást abban az irányban, hova Mi Urunk nézett, mint egy nagy sátrat, amely előtt hosszú lándzsákon saracén fejek függtek és bent egy halom drága keleti szőnyeg, arany tálak és ékes fegyverek voltak felhalmozva, melyeket a szent városban zsákmányoltak. Ebben a sátorban is éppen olyan mulatozás járta, mint másutt a táborban. Lovagok ültek bent és sűrűn ürítették kupáikat. Az egyetlen különbség volt, hogy hangosabban kiabáltak és többet ittak, mint a többi sátorban. Szent Péter nem tudta megérteni, hogy miért volt Mi Urunk olyan meglegedett, midőn odanézett, hogy szinte ragyogott a kék szeme az örömtől. Annyi mogorva és összeszabdalt arculat, mint amennyit ott látott, ritkán gyűlhetett egybe egy ivóasztal köré. És az, aki a gazda volt a lakománál és az asztalfőn ült, a legrettenetesebb volt valamennyi között. Harmincöt év körüli lovag lehetett, széles nagy termetű, vörhenyes arccal, melyet sebhelyek, forradások szántottak át, kemény ököllel és erős, dörgő hanggal.

Itt megállt a bolond egy percre, mintha félt volna folytatni, de úgy Ranieronak, mint a többieknek is tetszett, ha róluk beszélt és csak nevettek a szemtelenségén. Merész fickó vagy!

- mondta Raniero - hadd halljuk, hová fogsz kilyukadni!

- Végre megszólalt Mi Urunk is - folytatta a bolond - és így Szent Péter is megtudta, hogy minek örül annyira. Megkérdezte Szent Pétert, hogy jól látja-e vagy nem, hogy tényleg úgy van, hogy a lovagok egyike előtt gyertya ég.

Raniero megrezzent ezekre a szavakra. Most már igazán megharagudott a bolondra és a nehéz ivókupája után nyult, hogy a fejéhez vágja, de azután erőt vett indulatán, hogy meghallja, becsmérelni vagy dicsérni akarja-e.

- Most már Szent Péter is meglátta - folytatta elbeszélését a bolond - hogy bár a sátor fáklyákkal volt megvilágítva, mégis a lovagok egyike mellett égő gyertya állott. Magas, vastag gyertya volt, olyan, mely egy napig is éghet. A lovagnak nem volt tartója, hova beletegy, hanem néhány nagy követ szedett össze és ezzel körülrakta, hogy megálljon.

Az asztaltársaság hangos nevetésbe tört ki ezekre a szavakra. Valamennyien a gyertya felé mutattak, mely ott állt az asztalon Raniero mellett és amely éppen olyan volt, ahogy a bolond leírta. Ranieronak azonban fejébe szállott a vér, mert ez volt az a gyertya, amit néhány órával ezelőtt gyújtott meg a szent sírnál. Nem akarta eloltani.

- Midőn Szent Péter meglátta ezt a gyertyát, - mondta a bolond - azonnal tisztába jött azzal, hogy miért örült annyira Mi Urunk, de azért nem állhatta meg, hogy egy kicsit ne panaszkodjék rá. Úgy, úgy, mondta, ez hát az a lovag, aki ma reggel Bouilloni Gottfried úr után elsőnek mászta meg a falakat és azután este elsőnek gyujthatta meg gyertyáját a szent sírnál. Úgy van, mondta Mi Urunk és amint látod, most is ég a gyertyája.

A bolond most nagyon gyorsan kezdett beszélni és közben-közben lopvást Ranieróra pislogott. Szent Péter azonban csak nem tudta abba hagyni a panaszkodást. Nem tudod, hogy miért hagyta égve a gyertyáját? kérdezte. Azt hiszed talán, hogy a te kínzatosodra és halálodra gondol, mikor oda néz. Nem gondol bizony az másra, csak a maga dicsőségére, amiben része volt, mikor elismerték, hogy ő a legvitézesebb az egész hadseregben Gottfried után.

Ezekre a szavakra fölkacagtak Raniero vendégei. Raniero nagyon megharagudott, de azért ő is kacagott. Tudta, hogy a többiek nevetségesnek tartanák, ha nem tud egy kis tréfát elbírní.

- De mi Urunk ellene mondott Szent Péternek - folytatta a bolond. - Nem látod, mennyire félti azt a gyertyát? kérdezte. A kezével takargatja a lángját, valahányszor fellebbentik a sátorponyvát, mert attól fél, hogy a légvonat eloltja. És ugyancsak dolga van az éjjeli pillékekkel, melyek körülrepedik és félő, hogy még eloltják.

Most még hangosabban kacagtak, mert amit a bolond mondott, az szíinigaz volt. Raniero már alig tudta fékezni magát. Úgy érezte, hogy nem tűrheti, hogy ilyen tréfát űznek a szent gyertyalánggal.

- Szent Péter azonban még mindig elégedetlen volt - folytatta a bolond. - Megkérdezte Mi Urunkat, hogy ismeri-e ottan azt a lovagot. Bizony az nem tartozik azok közé, akik gyakran járnak a misére és sokat koptatják a térdeplőt, mondta. De sehogy sem tudta megváltoztatni Mi Urunk véleményét. Szent Péter, Szent Péter! mondotta. Emlékezz meg rá, hogy mátol kezdve ez a lovag jámborabb lesz, mint maga Gottfried! Ugyan honnét jöjjön a jámborság és szelídség, ha nem az én síromból? Meglátod, hogy Raniero di Raniero ezentúl az özvegyek és szerencsétlen foglyok oltalmazója lesz. Meglátod, hogy ezentúl épp úgy fogja ápolni a betegeket és vigasztalni a csüggedőket, mint ahogy most félti a szent gyertyalángot.

Erre már majdnem megpukkadtak a kacagástól. Annyira nevetségesnek tetszett ez mindazok előtt, akik ismerték Raniero természetét és életmódját. Ő azonban úgy a tréfát, mint a nevetést türehetetlennek találta. Felugrott és rendre akarta utasítani a bolondot. Azonban oly hevesen találta meglökni az asztalt, mely különben csak egy kecskelábakra tett ajtó volt, hogy az megingott és a gyertya eldőlt. Most kellett azután kitérnie, hogy Raniero igazán meg akarja tartani égve a gyertyát. Megfékezte haragját, úgy hogy ideje volt felvenni a gyertyát és feléleszteni a lángját és csak azután akart nekirohanni a bolondnak. De mire elkészült a gyertyával, a bolond már kiosont a sátorból és Raniero belátta, hogy nem sok értelme volna, ha üldözőbe venné a koromsötétben. Majd megtalálom máskor, gondolta és azzal ismét leült.

A vendégek is kinevették magukat és az egyik Raniero felé fordult és folytatni akarta a tréfát. Az azonban bizonyos, Raniero, - mondta - hogy most az egyszer nem tudod a legdrágábbat, amit ebben a harcban nyertél, elküldeni a firenzei Madonnának - mondta.

Raniero megkérdezte, hogy miért gondolja, hogy ez alkalommal nem tudja követni régi szokását.

- Hát csak azért - válaszolta a lovag - mert a legdrágább, amit most nyertél, ez a gyertyaláng, melyet az egész sereg jelenlétében a szent sír templomában felgyujthattál. Ezt pedig már mégsem küldheted el Firenzébe.

Erre megint kacagni kezdtek a lovagok, de Raniero most olyan hangulatban volt, hogy a legnagyobb vakmerőséget is elkövette volna, csak hogy véget vessen a kacagásuknak. Hirtelen döntő elhatározásra jutott, odahívatta az öreg, hű csatlósát és ezt mondta neki: Készülj hosszú útra, Giovanni! Holnap Firenzébe utazol ezzel a szent gyertyalánggal!

A csatlós azonban határozott nemmel válaszolt erre a parancsra. Ez olyasmi, amit nem vállalhatok el - mondta. - Ugyan hogy lehetséges egy égő gyertyával Firenzéig lovagolni? Hiszen kioltódnék, még mielőtt elhagynám a tábort.

Raniero megkérdezte egyik emberét a másik után. De mindegyiktől ugyanazt a feleletet kapta. Szinte úgy látszott, hogy egyik sem veszi komolyan a parancsát.

Raniero mindjobban nekihevíült. Végre elvesztette teljesen a türelmét és így kiáltott fel: Ezt a gyertyalángot mégis el kell vinni Firenzébe és mivel senki sem akar ezzel odalovagolni, hát majd megteszem én!

- Gondold meg, mielőtt ilyen fogadalmat teszel! - mondta a lovagok egyike. - Egy hercegségtől lovagolsz el!

- Esküszöm, hogy elviszem ezt a lángot Firenzébe! - kiáltotta Raniero. - Megteszem azt, amit senki sem mert magára vállalni.

Az öreg csatlós védekezni próbált. Uram, az egészen más, ha te csinálod. Te nagy kíséretet vihetsz magaddal, de engem egyedül akartál útnak indítani - mondta.

De Raniero most már egészen magánkívül volt és nem mérlegelte a szavait. Én is egyedül fogok lovagolni - mondta.

Ezzel aztán Raniero elérte célját. A sátorban lévők felhagytak a nevetéssel. Ijedten ültek és úgy néztek rá.

- Miért nem nevettek? - kérdezte Raniero. - Hiszen ez az egész vállalkozás csak gyerekjáték egy vitéz számára.

3.

Másnap hajnalban lóra ült Raniero. Teljes fegyverzetben volt, de sűrű zarándokcsuhát borított a vállára, hogy a vasruháját a napsugarak nagyon fel ne melegítsék. Karddal, meg buzogánnyal volt felfegyverkezve és a legjobb lovát választotta ki. Égő gyertyát tartott a kezében és a nyereg kápájára mind a két oldalon egy csomó hosszú gyertyaszálát erősített, hogy a láng ki ne aludjék.

Raniero lassan lovagolt a szűk sátorutcán át és addig nem is történt semmi baj. Még olyan korán volt, hogy a köd, mely a Jeruzsálem körüli völgyekből szállt fel, még nem oszlott szét és így Raniero mintegy fehér éjszakában lovagolt. Az egész tábor aludt és Raniero könnyen jutott át az őrszemek mellett. Egyik sem kiáltott rá, mert a sűrű ködben nem is vették észre és az út homokos volt, nem hallatszott meg rajta a lódobogás.

Raniero hamarosan kiért a táborból és azt az utat választotta, mely Joppe felé vezetett. Most már jobb úton haladt, de azért csak lépésben ment a gyertyaláng miatt. Bizony az csak piros, reszkető fénnel égett a sűrű ködben. Gyakran röppentek felé bogarak, melyek zúgó szárnyakkal rohantak egyenesen a láng felé. Így volt elég dolga Ranieronak, hogy megóvja a lángot, de jó hangulatban volt és úgy gondolta, hogy alig vállalt magára nehezebb dolgot, amit akár egy gyermek is elvégezhetett volna.

Közben a ló megúnta a lépésben való menést és ügetni kezdett. Ekkor a gyertyaláng a nagy légvonatanban pislogni kezdett. Nem használt, hogy Raniero a kezével, meg a csuklyával próbálta takargatni. Látta, hogy hamarosan ki fog aludni.

Nem szerette volna olyan hamar feladni az egész dolgot. Megállította a lovát és egy darabig csendben ült és tépelődött. Végre leugrott a nyeregből és megpróbált fordítva ülni a lovon, úgy hogy a testével védte a lángot a szél ellen. Így sikerült neki égve tartani, de most belátta, hogy ez az út nehezebb lesz, mint ahogy eleintén gondolta.

Mikor átment a hegyen, mely Jeruzsálemet körülveszi, a köd is eloszlott. Teljes elhagyottságban lovagolt. Nem volt sem ember, sem ház, sem fű, sem fa, csak kopár dombok meredeztek mindenfelé.

Itt rablók támadták meg Ranierót. Kóbor népség volt, mely engedély nélkül követte a sereget és rablásból meg fosztogatásból élt. Egy domb mögött rejtőzködtek és Raniero, aki háttal lovagolt, nem vette őket előbb észre, csak amikor már körülvették és a kardjukkal fenyegették.

Vagy tizenketten lehettek. Nyomorúságosak voltak és rossz lovakon ültek. Raniero azonnal látta hogy nem sok fáradságába kerülne áttörni magát a csapaton és ellovagolni. De azt is belátta, hogy ezt nem csinálhatja meg másképpen, csak ha eldobja az égő gyertyát. És akkor elgondolta, hogy azok után a büszke szavak után, melyeket az éjjel mondott, nem hagyhatja abban oly könnyedén ezt a vállalkozását.

Nem volt más tennie, tárgyalásba bocsátkozott a rablókkal. Megmondta nekik, hogy miután jól van felfegyverkezve és jó lovon ül, nehéz volna nekik legyőzni őt, ha ellenszegül. De mivel ígéret köti, nem védekezhetik, hanem vegyék el tőle azt, amit akarnak minden harc nélkül, csak azt ígérjék meg, hogy nem oltják el a gyertyáját.

A rablók kemény küzdelemre számítottak. Így nagyon megörültek Raniero ajánlatának és azonnal hozzá fogtak a kifosztásához. Elvették a páncélját, paripáját, fegyverét és pénzét. Az egyedüli, amit meghagytak, a szürke csuklya volt és a két csomag gyertya. Tiszteességgel megtartották ígéretüket és nem oltották el a gyertyáját.

Az egyik felugrott Raniero lovára. Mikor érezte, hogy milyen kitűnő lovat kapott, egy kicsit megszánta a lovat. Oda kiáltotta neki: Látod, mégsem vagyunk mi olyan kegyetlenek egy kereszténnyel szemben. Itt van az én vén lovam, lovagolj azon.

Rossz vén gebe volt. Olyan mereven és lassan mozgott, mintha fából lett volna.

Mikor a rablók végre elvonultak és Raniero felült a gebére, azt mondta magában: - Egészen megbüvölt engem ez a gyertyaláng. Most emiatt úgy fogok lovagolni az egész úton, mint egy bolond koldus.

Megértette, hogy legokosabb volna, ha egyszerűen visszafordulna, mert az egész vállalkozás kivihetetlen. De egyszerre olyan nagy vágyódás szállta meg, hogy nem volt kedve abbahagyni a dolgot, hanem folytatta útját.

Mindenfelé csak pusztá sárga halmok határolták az utat. Nemsokára egy fiatal pásztor mellett lovagolt el, aki nyáját legeltette. Amint Raniero a kopár földön legelő nyáját nézte, csodálkozott, hogy talán pusztá földet esznek.

A pásztornak bizonyára nagyobb nyája lehetett valamikor, melyet a keresztések raboltak el tőle. Mikor meglátta a keresztény lovast egyedül poroszkálni, megpróbálta, hogy ártson neki úgy, ahogy tud. Elibe rohant és botjával a gyertyája felé sujtott. Ranierót annyira elfoglalta az égő gyertya, hogy még egy pásztor ellen sem tudott védekezni. A pásztor néhányszor feléje sujtott, de aztán a csodálkozástól megállott és nem ütött többé. Látta, hogy Raniero csuklyája

tüzet fogott, de Raniero nem törődött ezzel, míg a gyertyalángja veszedelemben forgott. A pásztor szinte elszégyelte magát. Azután sokáig kísérte Ranierót, sőt egy helyen, hol az út nagyon keskeny volt két mélység között, még a lovát is vezette.

Raniero mosolygott és azt gondolta, hogy a pásztor bizonyára valami szent embernek tartja, aki vezekel.

Estefelé emberekkel találkozott Raniero. Úgy történt, hogy Jeruzsálem elestének híre már éjjel eljutott a tengerparthoz és erre sokan nekikészültek, hogy oda menjenek. Zarándokok, akik már évek óta arra vártak, hogy bejussanak Jeruzsálembe, újonnan érkezett csapatok és mindenekelőtt kereskedők, akik élelmiszerekkel telt szekerekkel siettek oda.

Mikor ezek a csapatok találkoztak Ranieróval, aki háttal lovagolt és égő gyertyát tartott a kezében, elkezdték kiabálni: - Bolond, bolond!

A legtöbben olaszok voltak és Raniero hallotta, mint az anyanyelvén kiáltják: pazzo, pazzo! ami annyit jelent: bolond, bolond!

Raniero, aki különben egész nap mérsékelni tudta magát, roppant felingerült a szűnni nem akaró gúnyos kiáltás miatt. Leugrott a nyeregből és ököllel ütlegelni kezdte a gúnyolódókat. Amint a népség érezte, hogy milyen kemények a csapásai, melyeket osztogat, egyszerre általános lett a menekülés és ő egyedül maradt az országúton.

Raniero most ismét magához tért. Igazuk volt, mikor «pazzo»-nak csúfoltak, - mondta magában, miközben körül nézett a gyertya után, melyről azt sem tudta, hogy mit csinált vele. Végre meglátta, hogy az legurult az útról egy mély árokba. A lángja kialudt, de mellette egy zombék tüzet fogott és most megértette, hogy szerencse van vele, mert a gyertya meggyújtotta a fűvet, mielőtt kialudt volna.

- Bizony ez csúfos befejezése lett volna annyi fáradságnak, - gondolta magában, mialatt ismét meggyújtotta a gyertyát és felült a nyeregbe. Nagyon alázatos lett. Úgy érezte, hogy alig valószínű, hogy útja sikerrel fog járni.

Estére Ramleba ért Raniero és odalovagolt, ahol a karavánok szoktak megszállni éjjelre. Nagy fedett udvar volt a szállás. Köröskörül elkerített helyek, hová az utasok állataikat helyezhetik el. Szobák nem voltak és az emberek az állataik mellett aludtak.

Az udvar tele volt népséggel, de a gazda mégis kerített egy kis helyet Ranierónak és a lovának. Sőt még abrakot is adott a lónak és ételt a lovagnak.

Midőn Raniero látta, hogy olyan jól bánnak vele, ezt gondolta: - Szinte azt hiszem, hogy a rablók jó szolgálatot tettek nekem, mikor elvették tőlem a fegyverzetemet és a lovamat. Bizonyal könnyebben jutok át ezen az országon a terhemmel, ha bolondnak tartanak.

Midőn Raniero bevezette lovát az állásba, leült egy halom szalmára, a gyertyát pedig a keze között tartogatta. Az volt a szándéka, hogy egész éjjel virrasztani fog.

De alig telepedett le, máris elszunyadt. Annyira fáradt volt, hogy álmában egész hosszában elnyúlt és nyugodtan aludt reggelig.

Mikor fölébredt, nyoma sem volt az égő gyertyának. Kereste a gyertyát a szalma között, de nem találta sehol.

- Bizonyára valaki elvette tőlem és eloltotta, - mondta. És azt szerette volna elhíttetni önmagával, hogy örül, hogy vége van az egésznek és nem kell tovább próbálkoznia ezzel a lehetetlen vállalkozással.

De amikor így gondolkozott, egyszerre valami üresség és vágyódás szállta meg. Úgy érezte, hogy most van igazán kedve, hogy véghez vigye, amire vállalkozott.

Kivezette a lovát és felnyergelte.

Mikor készen volt ezzel, a gazda, a karavánszeráj tulajdonosa jött feléje, kezében égő gyertyával. Franciául így szólt hozzá: - Tegnap este el kellett vennem a kezedből a gyertyádat, mikor elaludtál, de itt van megint.

Raniero nem akarta elárulni magát, hanem egész nyugodtan azt mondta: - Okosan tetted, hogy eloltottad.

- Nem oltottam el, - mondta a gazda. Láttam, hogy az égett, mikor jöttél és azt hittem, hogy jelentős rád nézve, ha az égve marad. Ha megnézed, hogy mennyit fogyott, akkor megbizonyosodol, hogy az egész éjjel égett.

Raniero felragyogott az örömtől. Nagyon megdicsérte a gazdát és a legjobb kedvvel lovagolt tovább.

4.

Mikor Raniero elindult Jeruzsálemből, az volt a szándéka, hogy Joppeből tengeren kel át Itáliába. De miután a rablók elvették minden pénzét, megváltoztatta szándékát és elhatározta, hogy a szárazföldi utat választja.

Bizony hosszú lett így az út. Joppétől északra lovagolt a szíriai part mentén. Azután nyugatnak vágott keresztül Kis-Ázsia félszigetén. Azután megint észak felé kanyarodott fel egészen Konstantinápolyig. És onnét még tekintélyes hosszú volt az út Firenzéig.

Raniero az egész utazása alatt kegyes adományokból élt. Többnyire zarándokok, akik most seregestől tódultak Jeruzsálembe, osztották meg vele kenyerüket.

Bár Raniero többnyire egyedül lovagolt, mégis nem voltak napjai unalmasak vagy egyhangúak. Mindig vigyáznia kellett a gyertyalángra, mely miatt egy perc nyugalma sem volt. A legkisebb szellő vagy egy esőcsepp elég lett volna, hogy kioltsa.

Mikor Raniero így lovagolt elhagyott utakon és csak arra gondolt, hogy a gyertya lángja égve maradjon, úgy tetszett előtte, mintha már egyszer megért volna valami hasonlót. Már látott valamikor valakit, aki hasonlóan őrködött valami felett, mint ő a gyertyaláng felett.

Eleinte zavaros volt előtte az egész és azt hitte, hogy talán álmodta az egészet.

Midőn így egyedül lovagolt az országokon keresztül, minduntalan felmerült lelkében az a gondolat, hogy már egyszer megért ilyesmit.

- Úgy érzem, mintha egész életemen át nem is hallottam volna másról, - mondta magában.

Egy este Raniero belovagolt egy városba. Szürkület volt és az asszonyok a kapukban álltak és úgy néztek a férjeik után. Ranieronak különösen feltűnt egy magas, karcsú és komoly tekintetű asszony. Nagyon emlékeztette Franceska degli Ubertire.

Ekkor egyszerre világosság derült Raniero lelkében arra, ami felett annyira tépelődött. Úgy gondolta, hogy Franceska iránta való szerelme volt az a gyertyaláng, melyet mindig égve akart tartani és amit úgy féltett, hogy Raniero azt el fogja oltani. Csodálkozott efelett a gondolat felett, de mind jobban és jobban megbizonyosodott, hogy ez így van. Most először kezdte megérteni, hogy miért is hagyta el őt Franceska és hogy vitézi tettekkkel nem fogja tudni őt visszaszerezni.

*

Bizony az út, melyet Ranierónak meg kellett tennie, nagyon hosszadalmas lett. Különösen azért, mert nem lovagolhatott, ha rossz volt az időjárás. Ilyenkor bent ült valamelyik karaván-szerájban és őrizte a gyertyalángot. Kemény napok voltak ezek.

Egy napon, midőn Raniero éppen Libanon hegyén át lovagolt, viharfelhők tornyosultak az égen. Magas sziklák mélysége mellett lovagolt, távol minden emberi lakóhelytől. Végre az egyik sziklacsúcson egy szaracén szentnek a sírját pillantotta meg. Szűk négyszögletes kő-épület volt boltozatos tetővel. Azt gondolta, hogy legjobb, ha ide bemenekül.

Alig menekült be, máris kitört a hóvihár, mely két napig tartott. Ugyanakkor olyan hideg lett, hogy majdnem megfagyott.

Raniero tudta, hogy a hegyen van elég száraz galy, úgy hogy könnyen összegyűjthetett volna tüzelőt, de úgy gondolta, hogy az a láng, melyet magával hozott, szent és nem akart vele mást meggyújtani, mint a szent Szűz oltárán lévő gyertyákat.

A vihar mind erősebben dühöngött, villámlott és mennydörgött.

Az egyik villám éppen a sír előtt csapott le a hegybe és meggyújtotta az ott álló fát. Így Raniero mégis tűzhöz jutott anélkül, hogy a szent lángtól kellett volna kölcsönöznie.

*

Midőn Raniero Cilicia sivár hegyvidékén lovagolt, elfogyott a gyertyakészlete. Az a csomó gyertya, amit Jeruzsálemből hozott magával, már régen elégett, de útközben mindig találkozott jámbor keresztényekkel, akiktől kikoldult néhány szál gyertyát.

Most azonban igazán elfogyott a készlete és azt hitte, hogy most már vége az egész útjának.

Mikor az utolsó gyertyája annyira leégett, hogy a kezét pörkölte, hirtelen leugrott a lováról és néhány gallyat és száraz fűvet gyűjtött össze és meggyújtotta a gyertya utolsó fellobbanó lángjával. De nem sok égni való volt fent a hegyen és a tűz már kialudni készült.

Amint Raniero üldögélt és szomorkodott, hogy a szent láng nemsokára el fog aludni, éneket hallott az országútról és ime zarándokok jöttek fel a hegyre, kezükben égő gyertyákkal. Egy barlang felé igyekeztek, ahol valamikor egy szent ember élt. Raniero is velük tartott. Volt köztük egy asszony, aki már öreg volt és nehezen tudott járni és Raniero segített neki és felvitte a hegyre.

Amikor azután megköszönte neki a segítséget, jellel arra kérte, hogy adja oda a gyertyáját. Ezt meg is tette és a többiek is neki ajándékozták a gyertyájukat.

Most eloltotta a gyertyákat és lesietett és meggyújtotta az egyiket az utolsó parazsánál annak a tűznek, melyet még a szent sír lángjából hozott magával.

*

Egyszer valamelyik délelőtt nagy volt a forróság és Raniero leheveredett aludni egy bozótban. Nagyon mélyen aludt és a gyertya ott állott mellette kövek közé szorítva. Mikor Raniero már jó ideje aludt, elkezdett az eső esni, anélkül, hogy felébredt volna. Midőn végre felriadt az álmából, a fű nedves volt körülötte, úgy hogy nem is mert a gyertya felé nézni, mert attól félt, hogy az most már igazán kialudt.

A gyertya azonban csendesén és nyugodtan égett az eső közepette és Raniero most vette csak észre, hogy történt az egész. Két kis madár repkedett a gyertya felett. A csőrükkel csipdesték egymást és szárnyaikat kiterjesztették és így megvédték a gyertya lángját az esőcseppektől.

Raniero azonnal levette a köpenyét és a gyertya fölé akasztotta. Azután a kis madarak felé nyújtotta a kezét, mert olyan nagy kedve kerekedett, hogy megsimogassa azokat. És ime egyik sem repült el, hanem könnyen megfoghatta őket.

Raniero nagyon csodálkozott, hogy a madárkák nem féltek tőle. De azután azt gondolta: - Ez azért van, mert tudják, hogy semmi másra nem gondolok, csak hogy megőrizsem azt, ami legdrágább és ezért nem félnek tőlem.

*

Raniero Nicea közelében lovagolt. Ekkor néhány nyugati lovaggal találkozott, akik segédcsapatokat vezettek a szentföldre. Ezek között volt Robert Taillefer, vándor lovag és troubadur.

Raniero elibük lovagolt kopott csuhájában, kezében égő gyertyával és a vitézek szokás szerint most is kiabálni kezdtek: - Egy bolond! Egy bolond! - Robert azonban lecsendesítette őket és így szólt a lovashoz:

- Már régóta lovagolsz ily módon? - kérdezte.

- Egész Jeruzsálemből így lovagoltam, - felelte Raniero.

- Sokszor elaludt gyertyád útközben?

- Az én gyertyámon még mindig az a tűz ég, melyet Jeruzsálemből hoztam, - felelte Raniero.

Ekkor így szólt hozzá Robert Taillefer: - Én is azok közül való vagyok, akik égő lángot visznek magukkal és én is azt szeretném, hogy az örökké égjen. De talán te, aki a gyertyádat égve hozod egészen Jeruzsálemből, megmondhatnád nékem, hogy mit tegyek, hogy az el ne aludjon.

Erre így felelt Raniero: - Uram, nehéz feladat ez, pedig talán igen csekélynek látszik. Nem tanácslom néked, hogy megpróbáld. Mert ez a kicsinyke láng azt kívánja, hogy hagyj fel minden más gondolattal. Ez nem engedi meg, hogy kedvesedhez menj, ha erre kedved támad és nem ülhetsz le a gyertya lángja miatt ivóasztalhoz. Minden gondolatod csak ez a láng kell, hogy legyen és nem lehet más örömed. De amiért a legjobban intelek, hogy ne vállalkozz erre az útra, az az, hogy egy pillanatig sem lehetsz biztonságban. Bármilyen nagy veszedelmekből mentetted ki ezt a lángot, mégis egy pillanatra sem lehetsz biztos, hanem várhatod, hogy a következő pillanatban már kialszik.

Robert Taillefer azonban büszkén felvetette a fejét és azt felelte: - Amit te csináltál a gyertyalángoddal, azt meg tudom én is tenni az enyémmel!

*

Raniero érkezett Itáliába. Egy napon elhagyott hegyi úton lovagolt. Ekkor egy asszony szaladt elébe és arra kérte, hogy adjon kölcsön tüzet a gyertyájáról. - A tűz kialudt nálam, - mondta és gyermekeim éheznek. Adj egy kis tüzet, hogy befűthessem a kemencét és kenyeret süthessek nekik!

Kinyújtotta kezét a gyertya felé, de Raneiro magasra emelte azt, mert nem akarta megengedni, hogy más is kapjon tüzet ebből a lángból, mint a szent szűz oltárán álló gyertya.

Ekkor azt mondta neki az asszony: - Adj tüzet zarándok, mert gyermekeimnek az élete az a láng, melyet nekem mindig égve kell tartanom! - Ezekre a szavakra azután Raniero is megengedte, hogy meggyujtsa lámpáját a gyertyája lángjánál.

Néhány óra múlva egy faluba ért be Raniero. Magasan feküdt a hegyen és azért nagyon hideg volt. Egy fiatal paraszt álldogált az úton és nézte a szegényt, amint kopott csuhájában lovagol. Azonnal levette rövid kabátját és feldobta neki a lóra. A kabát azonban éppen a gyertyára esett és eloltotta a lángját.

Ranieronak most eszébe jutott az asszony, akinek tüzet adott. Visszafordult hozzá és így újból meggyújthatta a gyertyáját a szent lángból.

Mielőtt tovább lovagolt volna, ezt mondta neki: - Azt mondd, hogy az a láng, melyet Te ápolsz, a gyermekeidnek az élete. Meg tudnád mondani, hogy mi a neve ennek a lángnak, melyet én hoztam magammal olyan messze utakon át?

- Hol gyujtottad fel a lángot? - kérdezte az asszony.

- Krisztus sírjánál, - felelte Raniero.

- Akkor nem lehet más néven nevezni, mint jámborság és emberszeretet tüzének, - felelte az asszony.

Raniero nevetett erre a válaszra. Úgy gondolta, hogy ugyancsak furcsa apostola ő az ilyenfajta erényeknek.

*

Raniero szép alakú kék hegyek között lovagolt tovább. Láta, hogy Firenze közelében van.

Úgy gondolta, hogy most már nemsokára megszabadulhat a gyertyájától. Eszébe jutott a sátora Jeruzsálemben, melyet ott hagyott telve hadizsákmánnyal, azután a sok bátor vitéz, akik Palesztinában táboroznak és akik úgy fognak örülni, ha ismét folytatni fogja a vitézi életet és új győzelmekre vezeti őket.

Ekkor észrevette Raniero, hogy nem is örült ennek a gondolatnak és hogy egészen más vágyódás fogja el a szívét.

Raniero belátta, hogy már nem az az ember többé, aki volt, mikor elhagyta Jeruzsálemet. Ez a gyertyalánggal való lovaglás arra kényszerítette, hogy örüljön mindazoknak, akik békességűek, okosak és könyörületesek és meggyűlöljék a kegyetleneket és a harciasokat.

Boldog volt, valahányszor azokra az emberekre gondolt, akik békésen dolgoznak az otthonukban és eszébe jutott, hogy szívesen beköltözne újból a régi műhelyébe, Firenzébe, hogy szép és művészi munkákat készítsen.

- Valóban! Ez a láng újjá teremtett, - gondolta magában. - Azt hiszem, hogy egészen új emberré változtatott.

5.

Husvét volt, mikor Raniero belovagolt Firenzébe.

Alig ért be a város kapuján, hátrafelé lovagolva arcára húzott csuklyával és égő gyertyával a kezében, midőn az egyik koldus felemelkedett és elkiáltotta magát: - Pazzo, pazzo!

Erre a kiáltásra egy utcagyerkőc rohant ki az egyik kapualjból, azután egy naplopó is talpra ugrott, aki egész nap nem csinált egyebet, mint heverészve nézte az eget. Ezek mind a ketten szintén el kezdtek kiabálni: - Pazzo, pazzo!

Most már hárman voltak, akik kiáltoztak és olyan lármát csaptak, hogy hamarosan felverték az utca gyerkőceit. Ezek azután minden szögletből rohanvást szaladtak elő és amint meglátták Ranierót rongyos csuhájában a rozoga gebén lovagolva, ők is kiáltozni kezdtek: - Pazzo, pazzo!

De hát ilyesmihez Raniero hozzászokott. Csendesen lovagolt tovább az utcán anélkül, hogy ügyet vetne a kiáltozókra.

De ezek nem érték be a kiabálással, hanem az egyik felugrott és megpróbálta elfújni a gyertyát.

Raniero erre magasra emelte a gyertyát. Ugyanakkor megpróbálta ügetésre ösztökélni a lovát, hogy elmeneküljön a gyermekek elől.

De ezek lépést tartottak vele és mindent elkövettek, hogy eloltsák a gyertyát.

Minél jobban erőlködött Raniero, hogy megmentse a gyertyát, annál buzgóbbak lettek ezek. Egymás hátára ugrottak és felfújt arccal próbálták elfújni a lángot. Némelyike a süvegét hajította a gyertya felé. De egyedül azért, mert annyian voltak, és egymást taszigálták, nem sikerült nekik elfújni a gyertyát.

Valóságos tolongás támadt az utcán. Az ablakoknál emberek álltak és úgy kacagtak. Senki sem érzett részvétet a szegény bolond iránt, aki meg akart menteni egy gyertyalángot. Templom ideje volt és sokan indultak már a misére. Ezek is megálltak és úgy nevettek a játékon.

Most már felállt a nyeregben Raniero, hogy megőrizhesse a gyertyáját. Vadul tekintett körül. A csuklya lecsúszott a fejről és látni lehetett az arcát, mely sovány és sápadt volt, mint egy mátyré. A gyertyát olyan magasra tartotta, ahogy csak tudta.

Az egész utca tele volt népséggel. Most már az idősebbek is résztvettek a játékban. Az asszonyok kendőiket lobogtatták, a férfiak pedig baretteiket. Mindnyájan azon voltak, hogy eloltsák a gyertyát.

Raniero egy erkélyes ház előtt lovagolt el. Az erkélyen egy asszony állott. Kihajolt a korláton, kiragadta kezéből a gyertyát és besietett.

A népség kacagásban és örömujjongásban tört ki, de Raniero megingott a nyeregben és lezuhant az utca kövére.

De amint ott feküdt vérezve és ájultan, a népség azonnal elsietett. Senki sem akarta megsegíteni. Egyedül lova maradt mellette.

Amint a tömeg széteszlott, Franceska degli Uberti kijött a házából az égő gyertyával a kezében. Még mindig szép volt, arcvonásai szelídek és szemei komolyak és sötétek.

Odament Ranieróhoz és feléje hajolt. Raniero eszméletlenül feküdt, de amint a gyertya fénye az arcára esett, megmozdult és felugrott. Látszott, hogy a gyertyalángnak hatalma volt felette. Midőn Franceska meglátta, hogy eszméletre tért, azt mondta neki: Itt van a gyertyád. Elvettem tőled, mert láttam, hogy nem tudtad volna tovább égve tartani. Nem segíthettem rajtad más módon.

Raniero nagyon megsebezte önmagát esés közben, de most már nem maradhatott. Megindult, de ismét szédülni kezdett és majdnem összeesett. Azután a lovára próbált felülni. Franceska segített neki. - Hová akarsz menni? - kérdezte, mikor ismét a nyeregben ült. - A dómba akarok menni - mondta. - Akkor elkísérlek, mert én is a misére készülök. - És azzal megfogta a kantárt és úgy vezette a lovat.

Franceska mindjárt az első percben felismerte Ranierot. De Raniero nem látta, hogy kicsoda, mert nem is vett magának időt, hogy jobban megnézzze. Az ő tekintete folyvást az égő gyertyára volt irányozva.

Az egész úton nem szóltak egy szót sem egymáshoz. Raniero csak a gyertyára gondolt, hogy jól megőrizze az utolsó pillanatig. Franceska pedig azért nem szólt, mert nem akart teljes bizonyosságot arról, amitől félt. Ő is azt hitte, hogy Raniero örülten tért vissza. Bár erről meg volt győződve, de még sem akart vele beszélni, hogy legalább halogassa a rettentő bizonyosságot.

Egyszerre csak hallja Raniero, hogy valaki sír mellette. Körülnézett és ime észrevette, hogy Franceska degli Uberti megy mellette és folyvást sír. Raniero azonban csak egy pillanatra tekintett rá és nem szólt egy szót sem. Csak a gyertyalángjára akart gondolni.

Raniero megkérte, hogy vezesse a sekrestyéshoz. Ott leszállott a lováról. Megköszönte Franceskának a segítséget, de most sem nézett rá, hanem csak a gyertyára. Azzal egyedül ment be a sekrestyébe.

Franceska pedig a templomba ment. Husvét estéje volt és a gyertyákat még nem gyújtották fel a gyász jeléül. Franceska úgy érezte, hogy a reménynek minden lángja, amely még azelőtt égett a lelkében, most már örökre elaludt.

A templomban éppen nagymise volt. Számos pap állott az oltár előtt. A kanonokok a kórusban ültek és középpont a püspök.

Egyszerre észrevette Franceska, hogy a papok mozogni kezdtek. Valamennyien, akikre nem volt szükség a misénél, felálltak és kimentek a sekrestyébe. Végül maga a püspök is kiment.

Mikor a misének vége volt, az egyik pap az oltár elé lépett és beszélni kezdett. Elmondta, hogy Raniero di Raniero megérkezett Firenzébe a szent lánggal Jeruzsálemből. Elmondta, hogy mit kellett elszenvednie a lovnak a hosszú úton. És magasztalta őt mindenekfelett.

Az emberek elámulva hallgatták. Franceska sohasem ért meg ilyen boldog pillanatot. - Óh Istenem - sóhajtott, ez nagyobb boldogság, mint amilyent elviselhetek. - Könnyei patakzottak, amikor az elbeszélést hallotta.

A pap szépen és sokáig beszélt. Végül hatalmas hangon ezeket mondta: - Talán egyesek előtt kicsiny dolognak látszik, hogy egy gyertyalángot hoztak ide egészen Firenzébe. De én azt mondom néktek: Kérjétek az Úristent, hogy adjon Firenze városának sok ilyen hordozóját az örök lángnak, akkor az hatalmas és dicsőséges lesz a városok között!

Mikor a pap befejezte beszédét, felnyíltak a dóm kapui és egy menet, amint azt gyorsan elrendezhették, vonult be. Ott voltak a kanonokok, a barátok és a papok és valamennyien az oltár elé vonultak. Végül jött a püspök, mellette Raniero ugyanabban a csuhában, melyet az egész úton viselt.

De midőn Raniero átlépte a templom küszöbét, egy öreg ember állt fel és elibe lépett. Oddo volt, az apja annak a legénynek, aki Raniero műhelyében dolgozott és aki miatta felakasztotta magát.

Mikor ez az ember a püspök és Raniero elé lépett, meghajtotta magát előttük. Azután hangosan mondta, úgy hogy az egész templomban meghallhatták: - Nagy dolog az Firenze városának, hogy Raniero elhozta a szent lángot Jeruzsálemből. Ilyesmiről még sohasem hallottunk, ilyesmi még nem esett meg. Azért talán egyesek azt mondhatják, hogy az nem is lehetséges. Azért kérlek, adj bizonyosságot arról az egész gyülekezet előtt, hogy ez a tűz igazán az, amit Jeruzsálemből hoztál magaddal.

Midőn Raniero meghallgatta a beszédet, így szólt: - Istenem, most segíts meg! Ugyan hogy legyen tanum? Az egész utat egyedül tettem meg. A mezők és a puszta hegyek tehetnek csak tanuságot mellettem.

- Raniero becsületes lovag, - mondta a püspök - és mi hiszünk az ő szavának.

Ekkor előlépett a tömegből Franceska degli Uberti és odament Ranierohoz. - Minek kell ide tanu? - mondta. - Mi Firenze asszonyai megesküszünk arra, hogy Raniero igazat mond!

Ekkor elmosolyodott Raniero és az arca felderült egy pillanatra. De azután ismét a gyertyalángra nézett és az foglalta le minden gondolatát.

Erre tolongás támadt a templomban. Egyesek azt mondták, hogy Raniero nem gyújthatja meg addig az oltár gyertyáit, míg a dolgát egészen be nem bizonyította. Ehhez csatlakoztak egykori ellenségei is.

Ekkor felállott Jacopo degli Uberti és felszólalt Raniero érdekében. - Azt hiszem, mindenki tudja, hogy nem volt nagy barátság köztem és a vóm között, - mondta, - de mostan úgy én, mint a fiaim készek jótállani érte. Mi elhisszük, hogy végrehajtotta ezt a tettet és tudjuk, hogy aki egy ilyen vállalkozást sikerrel véghez vitt, az okos, óvatos és nemeslelkű férfiú, akit örömmel fogadunk ismét körünkbe.

Oddo és a többiek azonban nem voltak arra hajlandók, hogy megengedjék Ranieronak, hogy most már élvezze a várvavárt dicsőséget. Szorosan összeálltak és látszott rajtuk, hogy nem fognak engedni követelésükből.

Raniero belátta, hogyha küzdelemre kerül a sor, akkor elsősorban is a gyertya lángjához akarnak férközni. Mialatt tekintetét ellenfeleire szegezte, a gyertyát oly magasra emelte fel, ahogy csak tudta.

Holtra fáradtnak és kétségbeesettnek látszott. Mindenki láthatta rajta, hogy bár kész a végletekig kitartani, mégis vereségre számított. Mit használt neki, hogy meggyújthatta elsőnek a gyertyát! Oddo szavai korbácsütésként hatottak rá. Ha a kétkedést egyszer felébresztették, akkor az futótűzként terjed. Úgy érezte, hogy Oddo már el is oltotta a gyertyalángot - örökre.

Ekkor egy kis madárka röppent be a nyitott nagy kapun a templomba. Egyenesen neki repült Raniero gyertyájának. Nem is volt ideje, hogy elkapja, mert a madárka már odacsapott és eloltotta a lángot.

Raniero karja lehanyatlott és szemébe könny gyült. De az első pillanatban megkönnyebbülést érzett. Mégis jobb, mintha az emberek oltották volna el.

A madárka tovább folytatta röptét a templom belsejébe, megzavarodva röpkedett ide-oda, mint a madarak szoktak, ha szobába tévednek.

Ekkor egy hang zúgott végig az egész templomon: - A madárka ég! A szent láng meggyújtotta a szárnyait!

A kis madár félősen csipogott. Mint eleven láng röpködött néhány percig a szentély magas boltíve alatt. Azután hirtelen holtan zuhant le a Madonna oltárára.

Abban a percben, mikor a madár az oltárra esett, Raniero már ott állott. Keresztül törte magát a tömegen, mely nem merte útját állani. És annál a lángnál, mely a madárka szárnyát felémésztette, meggyújtotta a gyertyát a Madonna oltárán.

Erre a püspök felemelte a botját és így kiáltott fel: - Az Úristen akarta! Az Úr tanuskodott mellette!

És valamennyien a templomban, úgy a barátai, mint az ellenségei, nem kételkedtek többé. Mindnyájan az isteni csoda által elragadtatva, egyhangúan azt kiáltották: - Az Úristen akarta! Az Úr tanuskodott mellette!

*

Még csak annyit Ranieróról, hogy egész életén át boldog volt és mindenki tisztelte, mint bölcs, jámbor és jószívű férfiút. De a firenzeiek azért élete végéig Pazzo degli Ranieronak nevezték, mintegy emlékeztetésül, hogy azt hitték, hogy bolond lett. És ez volt az ő kitüntető címe. Nagy családot alapított, mely a Pazzi nevet vette fel és mind a mai napig így nevezik magukat.

Még talán érdemes megemlíteni, hogy azóta szokás lett Firenzében, hogy húsvét előestéjén ünnepet üljenek annak emlékére, hogy Raniero ekkor érkezett meg a szent lánggal és ilyenkor mesterséges madár repül át lángolva a dómon. És megünnepelték ezt ebben az évben is, ha ugyan újabban változás nem történt.

De hogy az igaz, mint sokan gondolják, hogy a szent tűz hordozói közül, akik Firenzében éltek és akik azt a föld leggyönyörűsebb városává emelték, Ranierótól vettek példát és tőle fölbátorodva hoztak áldozatot, szenvedtek és kitartottak - erről ne beszéljünk.

Mert hogy mi hatott abból a lángból, mely a sötét időkben felszállott Jeruzsálemből, azt nem lehet sem *megmérni*, sem *kiszámítani*.